Leto LXVIII | Poštnina plačana v | V Ljubljani, v torek, dne 1. oktobra 1940 | Štev. 225 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Poslužite se priloženih položnic za nakazilo naročnine za „Slovenca" in 10 din za „Slovenčev koledar"

SLOVENEC

Telefon uprave: 49-01, 49-02, 49-03, 49-04, 49-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6.

28988 IV

Novo stanje na Norveškem

Med največja presenečenja sedanje vojne spada zasedba Norveške, ki je nihala med Anglijo in Nemčijo, dokler njena nevtraliteta ni postala praktično nemogoča. Norveška je po svojem geografskem položaju, gospodarskih možnostih in strateških ugodnostih prevažna barijera na Atlantskem oceanu, ki deli Nemčijo od Anglije, sama pa preslaba, da bi bila v današnjih razmerah mogla braniti svojo nevtralnost spričo dejstva, da je obema nasprotnikoma enako potrebna. Pravo presenečenje je bilo le v tem, da sta se zapadni demokraciji dali prehiteti od Nemčije, ki je tvegala v najneposrednejši bližini angleških brodovnih topov izkrcanje vzdolž vse norveške obale in je deželo zasedla kljub protinapadu angleških in francoskih kopnih ter pomorskih sil, ki so po enem mesecu ljutih bojev, na katere se očividno niso bile zadostno pripravile, morale dvigniti sidra in se ob spremljanju nemških topov in bomb vrniti, od koder so se bile vkrcale. Od takrat — to je od spomladi letošnjega leta — je Norveška pod nemško upravo.

Kakor je dejal Napoleon, je uprava zasedene dežele težavno vprašanje, ki mu ni vsakdo kos. Nemški general von Falkenhausen je svojo nalogo rešil, nemški državni komisar Terboven pa je šel sedaj na tem, da končno odpravi oviro, ki mu je branila dati nemški upravi na Norveškem stalno obliko; do sedaj namreč do take ustalitve ni prišlo. Nemški komisar bi kajpada lahko vladal, kakor vsaka tuja oblast, tako da uveljavi svojo voljo za vsako ceno, toda tak način gotovo ni najpripravnejši; naloga tujega oblastnika se da uresničiti tem lažje, čimbolj je domače prebivalstvo pripravljeno, da z njim sodeluje. Zato so tudi zastopniki Nemčije po zasedenih deželah povsod ohranili domače oblasti, ki so tako na Danskem, kakor v Belgiji in Franciji iz razlogov, ki so znani, mogle uvesti upravo, s katero prejšnje oblasti precej gladko sodelujejo. Na Norveškem pa so težave večje, dasi je bila ta dežela skoraj skozi vso svojo zgodovino pod tujo, dansko in švedsko oblastjo, pod katero je norveška inteligenca celo domala pozabila svoj jezik. Norveška narodna bit pa je tako zelo zakoreninjena, da vseh teh 800 let niso bili v pravem pomenu besede podložni, ampak so uživali neko samovlado, ki se je žilavo upirala vsakemu poizkusu popolne pokoritve in prilagoditve ali celo poenotenja z gospodujočim narodom. Ta borba, združena z borbo z elementarnimi silami, je iz Norvežanov ustvarila svobodoljubne individualiste, ki so nam tudi v literaturi dali take svobodoljube, kakor so Ibsen, Björnsen in Kielland. Politične simpatije Norvežanov pa so bile ves čas, ko živijo nezavisno državno življenje, pretežno na strani Anglije, in to iz čisto gospodarskih razlogov, ker njihovo velikansko trgovsko brodovje zasluži največ od Anglije, v katero gre tudi večina norveškega uvoza. To se je pokazalo tudi v minuli svetovni vojni, v kateri pa se je Norvečki posrečilo, da kljub svojim velikim simpatijam do Anglije ni zapadla skušnjavi, da bi odstopila od svoje nevtralitete.

Iz teh razlogov je razumljivo, da nemški komisar Terboven na Norveškem nima vseskozi tako lahkega stališča, kakor ga imajo njegovi kolegi v drugih začasno zasedenih deželah. Vsem tem vzrokom bi bilo prišteti še enega. Iz izjav nemških politikov in gospodarjev vemo namreč, da smatra Nemčija gospodarsko povezanost Norveške z Nemčijo kot neko tako dejstvo prirodnega bitja in razvoja, da Norveška spada v politiko in gospodarstvo »velikih prostorov« bodoče, na novo urejene Evrope, kakor je zamišljena, v taki meri, da se taka oblika bodoče organizacije norveškega državnega življenja ne bi mogla uresničiti brez gotovih žrtev dosedanje norveške politične miselnosti. To pa je stvar, ki se kajpada ne da izpremeniti čez noč.

Nemški komisar je našel deželo, v kateri je bil general von Falkenhausen postavil in utrdil nemško vojaško moč in začasno vojaško upravo za prvo silo. Kralj Haakon, ki se je, kakor znano, nemški zasedbi upiral in dal svojo armado na razpolago vrhovnemu vodstvu zapadne zveze, se je z vsemi svojimi ministri po nesrečnem izidu borbe za Norveško zatekel v Anglijo. Upravo je predal upravnemu svetu sedmih članov, kateremu je predsedoval Christensen, ki je prav za prav bil namestnik kraljeve vlade Nygaardsvalda v Londonu. Nemško državno vodstvo bi bilo rajše videlo, da bi se bil kralj sprijaznil z nastalim položajem ali pa da bi prostovoljno odstopil in sam na kakršen koli že način sodeloval pri postavitvi nove vlade, ki bi bila popolnoma ustavna. Nekaj predstavnikov Nemčiji prijazne stranke se je podalo julija meseca v London, da kralja v tem smislu pregovori. Haakon pa je odgovoril, da se je oddaljil iz dežele s privoljenjem storthinga, da je njegovo bivanje v tuji deželi prisiljeno in da ostane zakonit kralj, ki se bo vrnil šele, kadar dežela ne bo več zasedena. Zato je v zadnjem času šlo prizadevanje g. Terbovena za tem, da bi se zbral storthing, ki naj bi izrekel, da vlada v tuji deželi ni več zmožna dejansko vladati, nakar bi storthing sam imenoval novo vlado, kar bi po mnenju mnogih ustavoslovcev bilo čisto zakonito. Toda mnenja načelnikov norveških političnih strank so v tem pogledu bila tako različna, da na tej podlagi ni bilo mogoče sklicati parlamenta ki naj bi sestavil vlado, katera bi v tem važnem vprašanju bila edina.

Spričo tega državnemu komisarju ni ostalo drugega, kakor da ta vozel preseka. Izdal je te dni naredbo, da kralj Haakon in vlada gospoda Nygaardsvalda ne more dežele dejansko vladati, da sta tedaj kralj in njegova dinastija brez pomena in da mora Norveška zato dobiti novo vlado, ki mora računati na to, da se stara s kraljem vred ne bo nikoli več vrnila. G. Terboven je hkrati odstavil dosedanji ustavni svet in imenoval komisijo 13 članov iz stranke znanega politika Quislinga, ki je ustanovil tako zvani »Nasjonal Samling«, to je, narodno socialistično stranko. Vse ostale stranke je komisar razpustil. Quisling sam ni v vladi, ampak je samo na čelu novi stranki. Komisar je izjavil, da bo Norveška samo, če to novo stanje prizna in z njim sodeluje, mogla dobiti vrnjen velik del svoje neodvisnosti in svobode. Ta izjava je važna v toliko, ker je iz nje razvidno, da obstaja načrt, da bo Norveška z gotovimi notranjimi avtonomnimi pravicami združena na še nepoznan način z Nemčijo. Obenem je nemški komisar ukrenil še neke druge odredbe, ki naj napravijo in utrdijo razpoloženje v tem smislu, med katere spada tudi popolna depolitizacija delavskih strokovnih društev, ki bodo morala izenačiti svoje delovanje z narodno-socialističnim sistemom.

Tako se je torej ustvarilo na Norveškem novo politično stanje, ki se močno razlikuje od dosedanje politične misetnosti in ustave, posnete po zgledu zapadnih demokracij.

Sovjeti soglasni s trozvezo

Moskovska »Pravda« prekinila sovjetski molk in piše, »da se s podpisom trozveze politika Sovjetov do Nemčije in Italije ni spremenila« – Sovjetsko glasilo trdi, da je Amerika stvarno že vstopila v vojno proti Nemčiji in Italiji

Moskva, 20. septembra. AA. Tass. »Pravda« prinaša uvodni članek pod naslovom: »Berlinski pakt o trojnem sporazumu« in pravi:

»Nobeno presenečenje«

V Berlinu je bil 27. septembra podpisan pakt o vojaški zvezi med Nemčijo, Italijo in Japonsko. Ni potrebno na dolgo govoriti o vsebini tega pakta, ker je bilo njegovo besedilo objavljeno.

Pakt ni bil za sovjetsko zvezo nobeno presenečenje, ker predstavlja dejansko samo določitev že obstoječih odnosov med Nemčijo, Italijo in Japonsko na eni strani, ter Anglijo in Združenimi državami na drugi strani. Dalje tudi zaradi tega ne, ker je nemška vlada obvestila sovjetsko vlado o bližajoči se sklenitvi trojnega pakta, še preden je bil pakt objavljen.

Medtem ko je bila vojna do trenutka, ko je bil pakt podpisan omejena na Evropo in severno Afriko za zahodu, ter na kitajsko območje na vzhodu in dočim sta bili ti območji ločeni drug od drugega, je sedaj storjen konec tej ločenosti, **ker se je Japonska sedaj odrekla politiki nevmešavanja v evropske posle, Nemčija in Italija pa sta se odrekli s svoje strani politike in nevmešavanja skrajnega Vzhoda. To brez dvoma pomeni razširitev vojne in razširitev območja vojne. Molotov je imel prav, ko je izjavil, v svojem govoru na zadnjem zasedanju vrhovnega Sovjeta, da obstoji nevarnost razširitve in ojačitve, kakor tudi ta nevarnost, da se sedanja vojna pretvori v svetovno vojno.**

Zakaj je bil podpisan pakt

Kaj je povzročilo sklenitev pakta? Brez dvoma so pospešila pakt predvsem nedavna dejstva ojačitve in razširitve vojnega sodelovanja med Anglijo in Združenimi ameriškimi državami in sicer tudi večja vojaška pomoč, katero so Združene države nudile Angliji. Odstopitev angleških pomorskih oporišč na zahodni polkrogli Združenim državam, vojaške zveze Anglije, Kanade, Avstralije in Združenih držav so tudi vzroki, ki so pripomogli k temu. Dalje pristanek Anglije, da odstopi Združenim državam oporišče na Skrajnem Vzhodu in Avstraliji. Točno je torej, da so Združene države formalno stopile v vojno na strani Anglije proti Nemčiji, Italiji in Japonski.

Toda to ni posebno važno, ker se Združene države dejansko že nahajajo v skupnem vojnem taboru nasprotnikov Nemčije, Italije in Japonske na obeh polkroglah.

Ena izmed pomembnih oblik tega pakta obstoji v tem, da pakt odkrito priznava vplivna področja pogodbenic, ki so si ga med seboj razdelile pod obvezo, da bodo vplivna območja medsebojno branile za primer napada od strani drugih držav, v prvi vrsti pa seveda v primeru napada od strani Anglije in Združenih držav.

Pakt daje **Japonski veliki prostor Vzhodne Azije, Nemčiji in Italiji pa Evropo in Afriko. Drugo je vprašanje ali se bo silam, podpisnicam pakta posrečilo dejansko doseči to razdelitev vplivnostnih področij.**

Ni dvoma, da bo izvedba takega načrta zavisna od stvarnega odnosa sil vojskujočih se držav in zavoljo tega tudi od sedanje vojne.

Stališče Sovjetov nespremenjeno

Druga pomembna oblika pa je v pridržku, ki je izraženo glede odnošajev do Sovjetske Rusije. Nemčija, Italija in Japonska izjavljajo, da pakt ne moti političnega položaja, ki obstoji sedaj med vsako izmed treh podpisnic pakta do Sovjetske Rusije. Ta pridržek je treba smatrati predvsem kot spoštovanje od strani podpisnic tistega nevtralnostnega stališča, ki se ga Sovjetska Rusija drži od prvih dni vojne. Dalje jo je treba smatrati kot potrdilo moči in pomena nenapadalnega pakta, ki je bil sklenjen med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo ter nenapadalnega pakta med Sovjetsko Rusijo in Italijo. Kot zvest tvorec mirovne politike in nevtralnosti pa lahko zveza sovjetskih socialističnih republik s svoje strani potrdi, da se ta politika osi ni spremenila in da bo taka tudi ostala, v kolikor je to odvisno od Sovjetske zveze.

Ribbentrop v Moskvi?

V Berlinu zanikajo

Washington, 30. septembra. t. **Associated Press poroča iz Berlina, da nemški zunanji minister Ribbentrop ni bil prisoten na kolodvoru, ko sta iz Berlina odpotovala italijanski zunanji minister grof Ciani in španski zunanji minister Suner. Njegovo odsotnost razlagajo tako, da se je takoj po podpisu trozveze takoj z letalom odpeljal v Moskvo, da osebno razloži sovjetski vladi pomen pakta med Nemčijo, Italijo in Japonsko ter skuša posredovati med Sovjeti in Japonsko, da bi stvarno tudi Sovjetska Rusija mogla pristopiti trozvezi. Na merodajnih mestih pa zanikajo poročila o potovanju Ribbentropa v Moskvo, toda kljub temu, da se v Berlinu vzdržujejo govorice, da se nahaja nemški zunanji minister pri Stalinu.**

Newyork, 30. septembra. b. V svojem današnjem radijskem prenosu iz Berlina v Newyork je izjavil dopisnik ameriškega radia, da je vladni zastopnik na današnji konferenci tiska **zanikal** poročila, da bi bil zunanji minister von Ribbentrop odpotovala z letalom v Moskvo.

Nemško mnenje:

»Ni bil namen obkoliti Sovjete«

Curih, 30. septembra. b. Tukajšnji listi poročajo iz Berlina, da tamkajšnji politični krogi še naprej z največjim zanimanjem pričakujejo poročil o odmevu sklenitve trozveze Nemčija-Italija-Japonska. Kar se tiče stališča Sovjetske Rusije, katere tisk pakta ni komentiral, uradni nemški krogi izjavljajo, tako pravi dopisnik »Neue Zürcher Zeitunge v poročilu iz Berlina, da pakt, ki sta ga sklenili Italija in Nemčija z Japonsko, nima namena obkolitve Sovjetske Rusije. Nasprotno poudarjajo, da so odnošaji med vsemi tremi državami in Sovjetsko Rusijo dali jasen dokaz za uspešen razvoj medsebojnih odnošajev tudi v bodočnosti. Berlinski krogi niso prepričani o tem, kar trdijo drugi, da bi zaradi sklenitve tega pakta morala preiti Sovjetska Rusija na stran Anglije in Amerike.

Angleško mnenje o politiki Sovjetov

London, 30. septembra. b. (Ass. Press.) Danes so v Londonu objavili, da je bila Sovjetska Rusija o podpisu pakta med Nemčijo, Japonsko in Italijo že prej obveščena, kar potrjuje danes tudi moskovska »Pravda«. V uradnih londonskih krogih prevladuje mnenje, da ožje sodelovanje med Italijo in Japonsko lahko ogroža položaj Sovjetske Rusije, tako da bo Sovjetska Rusija kmalu morala zavzeti jasno stališče proti silam, ki imajo skupni pakt proti Kominterni. Anglija se zaveda tega, da Sovjetska Rusija v zunanje političnih vprašanjih vodi kvarno politiko in načelna ideološka vprašanja na njo ne vplivajo. Sklep Sovjetske Rusije bo po mnenju angleških krogov odvisen samo od vojnih izgledov, pri čemer bo morala Sovjetska Rusija voditi računa tudi o okoliščini, da bodo Združene države prej ali slej stopile v vojno.

Stališče Amerike

Govorice o vojaškem obrambnem sporazumu 20 ameriških držav Ameriški tisk sili k velikim in hitrim vojaškim pripravam

Washington, 30. septembra. b. Osebe, ki so imele priliko razgovarjati se s predsednikom Rooseveltom in osebami iz njegove bližnje okolice, gledajo na stališče Washingtona zaradi sklenitve berlinske trozveze takole:

1. Pakt je naperjen proti Združenim državam, glavni njegov namen pa je vplivati na javno mnenje Amerike.

2. Nemški zunanji minister von Ribbentrop, ki ga je smatrati za tvorca tega pakta, upa, da bo s sklenitvijo tega sporazuma odvrnil pozornost Združenih držav od Evrope in jo usmeril v glavnem proti Japonski.

3. Nemčija upa, da bo Amerika uvidela nevarnost, ki sedaj grozi na Tihem morju in bo zaradi tega prisiljena zmanjšati pošiljke vojnega materiala Angliji ter se bo morala v bodoče brigati za lastno varnost. Zaradi tega so v Nemčiji prepričani, da bodo pošiljke letal in drugega vojnega materiala v Anglijo sedaj bolj omejene.

4. Pakt bi moral vplivati na javno mnenje v Združenih državah v tej smeri, da sedanja zunanja politika predsednika Roosevelta približuje Združene države v vedno večjo vojno nevarnost.

5. Načrt Ribbentropa je dalje, da protivnikom vojne v Ameriki izroči novo orožje v roke, da z njim preprečijo vmešavanje Amerike v evropske zadeve. V omenjenih krogih poudarjajo, da bo ameriška reakcija na sklenitev berlinskega pakta prinesla tako Tokiu kakor tudi Berlinu težko razočaranje. Že najbližja bodočnost pa bo pokazala, da sklenitev tega pakta Ameriko naravnost sili na pospešitev in okrepitev lastne oborožitve, poleg tega pa tudi na pospešitev vojnih dobav Angliji v še večjem obsegu, ker se obramba Združenih držav pričenja v Angliji

Glas ameriškega tiska:

»Hitra pomoč Angliji...«

Washington, 30. sept. b. Associated Press: Doslej so ameriški državniki imeli navado, da vsak večji mednarodni dogodek javno obravnavajo in napovedujejo ukrepe, ki jih naj Amerika stori. Glede trozveze Japonska-Nemčija-Italija pa je nastalo v Ameriki značilno zatišje. Tako Roosevelt kakor tudi Hull in ostale ugledne politične osebnosti odklanjajo sleherno izjavo o bodočih načrtih Amerike. Prav tako ni mogoče dobiti uradnega angleškega stališča, zaradi česar je sklepati, da sta se angleška in ameriška vlada dogovorili, da odgovora na omenjeno trozvezo vse dotlej ne bosta dali, dokler ne bodo storjeni potrebni protiukrepi, ki pa morajo ostati v najstrožji tajnosti. Le iz poročanja ameriškega tiska se lahko vidi, kaj namerava Amerika izvršiti v bodoče. Ves tisk na ameriškem kontinentu od Newyorka do Los Angelesa poudarja naslednjo potrebo:

1. Okrepitev in pospešitev pomoči, ki jo potrebuje Anglija.

2. Skupno stališče Amerike in Anglije o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na pomorska oporišča od Panamskega kanala do Singapurja.

3. Izdatna pomoč in razširitev oboroževanja Kitajske.

4. Zboljšanje odnošajev med Anglijo in Sovjetsko Rusijo kakor tudi poglobitev sodelovanja med Združenimi državami in Sovjetsko Rusijo.

Z največjo zadovoljnostjo beležijo tako angleški kakor tudi ameriški listi prenos moskovskega radia. Tako se preko Anglije in Amerike čuje, da Sovjetska Rusija stalno zasleduje gibanje ameriškega brodovja. **Moskovski radio je včeraj objavil na primer, da je del ameriškega brodovja, sestoječ iz 5 velikih bojnih ladij in ene matične ladje za letala, odplul iz Honolula proti južnemu Tihemu morju in da bo nadaljno brodovje te dni odplulo proti Manili, kar dokazuje, da hoče ameriška admiraliteta okrepiti svoja oporišča na Filipinih. Dalje iz Moskve naglašajo, da se Kitajska na raznih bojiščih uspešno brani proti Japoncem. Nekateri listi so zagovarjati celo zamisel, da se zaradi mednarodne napetosti volitve novega predsednika preložijo, ker je škoda dragocenega časa za propagando in je mnogo bolje, če se ta čas uporabi za korist ljudstva.**

Vojaška zveza med 20 ameriškimi državami?

Washington, 30. sept. t. Associated Press: Posvetovanja, ki jih je vlada Združenih držav Sev. Amerike začela z 19 državami južne in srednje Amerike, so se sinoči končala z načelnim sporazumom tako, da mislijo, da bo sedaj mogoče začeti uradna pogajanja za sklenitev skupne vojaške obrambne zveze med 20 ameriškimi državami proti vsakemu napadalcu na ameriško celino, odnosno na življenjski prostor ameriških narodov.

Prvi incident med Japonsko in Ameriko

Washington, 30. septembra. b. »United Press« poroča iz Šanghaja, da je davi prišlo do ameriško-japonskega incidenta Eden izmed mornarjev ameriške ladje »Augustus« se je sprl s policijo, ki ga je strahovito pretepla. Admiral ameriškega vojnega brodovja je takoj vložil oster protest zaradi takšnega postopanja.

V zvezi z incidentom ameriške križarke »Augustus« z japonskimi oblastmi v Šanghaju poroča »United Press«, da je ameriškim državljanom prepovedano potovanje na Daljni vzhod.

Ameriške dobave Angliji

Washington, 30. septembra. b. Ameriška vlada je dobavila v avgustu Angliji za 4.25 milijonov funtov (čez milijardo dinarjev) raznega blaga več kakor v juliju Ves izvoz je znašal v avgustu torej 31 milijonov funtov, to je okrog 7 milijard dinarjev. Ta izvoz je prekoračil tudi izvozno bilanco iz leta 1916. Večina pošiljk gre na račun vojnega materiala.

Zagrebška vremenska napoved: Deževno in hladno.

Zemunska vremenska napoved: Pretežno oblačno v vsej državi. Deževalo bo še na južni polovici. Postopno se bo zvedrilo v severnih, zlasti v zahodnih krajih. Toplota se ne bo znatno spremenila

Politični zapiski

»Zadržanje Srbov odvisno od zadržanja Hrvatov«

Belgrajska »Samouprava«, ki je glasilo JRZ, objavlja pod gornjim naslovom daljši članek, kjer podčrtava veliko važnost sporazuma med Srbi in Hrvati s stališča državne trduosti. Toda list dodaja takoj, da se »v naši državi na žalost še nahajajo ljudje, ki ne morajo zapopasti državne celine kot takšne. Takšni ljudje stoje na obeh straneh, pri Srbih tako kakor pri Hrvatih. List noče proučevati, na kateri strani jih je več, toda to mirno lahko pove, da je danes položaj v državi takšen, da je zadržanje Srbov odvisno od zadržanja Hrvatov in — obratno. Politika srbo-hrvatskega sporazuma da ni politika malenkostnih režimskih strasti, Srbi da danes slišijo iz Hrvatske razne glasove in razne razlage o ciljih Hrvatov. Srbi da vse to sprejemajo z zaskrbljenostjo. Toda država v svoji celoti ne more prenašati skrajnostnih struj, ne na eni in ne na drugi strani.« »Samouprava« nato navaja kot »glas iz groba« zadnji poziv, ki ga je pokojni dr. Dežman naslovil na hrvatsko razumništvo, naj vendar še enkrat, zadnjikrat, pogleda v oči resničnim dejstvom, ki so usodepolna tudi za njihovo domovino. Če se bo pokazala potreba, da dobi Hrvatska seljačka stranka »ob bok še eno meščansko stranko«, ki bo prvo podpirala, je vprašanje, ki ga morajo rešiti sami Hrvati, toda zadržanje hrvatskega razumništva je vsekakor vprašanje, s katerim se morajo resno baviti vsi, ki verujejo v skupnost države v okviru politike sporazuma med Srbi in Hrvati. Zadržanje Srbov da bo odvisno od tega, kako se bodo zadržali Hrvati do osnovnih vprašanj državne skupnosti.

Dve zanimivi stališči

Zagrebške »Novosti« pišejo k neljubim dogodkom, ki so se pripetili tik pred tekmo »Hrvatskega plivačkega saveza« v Splitu, ko sta Srb Ciganović in Slovenec Žižek, ki bi imela nastopiti v reprezentanci Hrvatske, odklonila, da bi oblekla majce, na katerih je bil všit hrvatski grb, da sicer ne menijo braniti plavalcev, vendar pa, da opozarjajo, da je takšne stvari treba urediti pred tekmovanjem, tem bolj, ker so prizadeti plavalci že dalje časa opozarjali organizatorje plavalne tekme, da ne žele nositi hrvatskih grbov na svojih prsih »Hrvatska straža« zavzema pa drugo stališče, ko piše, da »Novosti« ipak »malo branijo gospodo, ki jim hrvatski grb dela napotje« in da »ni treba teoretizirati, kaj je potrebno proti njim podvzeti«. »Hrvatska straža« nasvetuje kratek proces, češ, da je treba takim športnikom, »zastopnikom hrvatskega športa« prepovedati vsak nastop na Hrvatskem

Izjava dr. Krnjeviča o zasedanju hrvatskih narodnih zastopnikov

Glavni tajnik Hrvatske seljačke stranke dr. Juraj Krnjević je pred začetkom sobotne seje senatorjev in bivših poslancev iz Gornje Hrvatske prebral naslednjo načelno izjavo: »Sestanek narodnih zastopnikov in senatorjev ni ma nobenega manifestacijskega značaja, ampak je samo del našega dela, samo to in nič več. Predsednik dr. Maček je v svojem govoru podčrtal potrebo, da se povečajo stiki med predstavniki naroda in predstavniki oblasti. Do sedaj takšnih sestankov ni bilo, ker so se pričakovale volitve za hrvatski sabor. Če bi se sestal sabor, bi bil stik med ljudstvom in oblastjo normalen. Ker pa zaradi znanih okolnosti volitev za hrvatski sabor ni bilo, je bil sklican ta sestanek, ki je prvi v vrsti sestankov, ki se bodo tudi v bodočnosti shajali. Srečen sem, ko morem poudariti, da je raven teh sestankov izredno visoka. Škoda, da javnost teh govorov ni mogla slišati. Še enkrat poudarjam, da to nikakršne politične manifestacije, niti kakšne politične izjave. Kajti v tem primeru bi bili poklicali tudi časnikarje na sestanek. Predsednik dr. Maček je sicer dal poročilo o političnih vprašanjih, toda s pridržkom, da ga slišijo samo predstavniki naroda«.

Notranje posojilo 4 milijard

»Jugoslavenski kurir«, ki izhaja v Belgradu, poroča, da bo vlada v kratkem razpisala notranje posojilo 4 milijard din. Posojilo bo razpisano sporazumno z našimi bančnimi zavodi in je imel finančni minister nedavno v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani razgovore z zastopniki denarnih zavodov v zvezi z notranjim posojilom. Morda bodo celo naše banke same ustanovile sindikat, ki bo v celoti prevzel vso razpisano posojilo. Zakonski predpisi glede novega posojila bodo verjetno objavljeni že v prvi polovici meseca oktobra.

Dr. Mačkovo glasilo o skupni državi

»Hrvatski dnevnik«, ki je glasilo dr. Mačka, objavlja uvodni članek, v katerem v nekem oziru odgovarja na izvajanja glasila JRZ »Samouprave«, o kateri pravi hrvatski list, da je tudi glasilo predsednika vlade. Hrvatski list z odobravanjem jemlje na znanje izvajanja »Samouprave« o uspehih politike sporazuma, ki je dosegla, da imamo v sedanji svetovni krizi vsi isto željo, da državno skupnost ohranimo. »Hrvatski dnevnik« na to pripominja: »Danes smo po tisoč letih dosegli, da smo se v veliki večini znašli v eni sami skupni državni zajednici. Uspeli smo tudi v tem oziru, da je bila ustanovljena banovina Hrvatska, ki ji sicer še niso priključeni vsi hrvatski okraji, a ki je le jedro in matica bodoče Hrvatske. Zakonita in sveta naša pravica je, da tudi v bodoče ostanemo tako zedinjeni v svoji domovini in da v njej vživamo vse pravice, ki pripadajo svobodnemu narodu. To je tisto, kar za sebe zahtevata tudi srbski in slovenski narod. Naša državna zajednica ima dolžnost, da služi tem svetim pravicam naših treh narodov. Če v čem, smo Srbi, Hrvati in Slovenci edini v tem pogledu. Uspeh naše zunanje politike obstoja prav v tem, da so bile te pravice od vseh strani priznane in da ne bo in tudi ne more biti od nobene strani osporovano ali okrnjeno«.

Jugoslovansko-nemški gospodarski sporazum

Belgrad, 30. sept. AA. Pri zasedanju jugoslovansko-nemškega stalnega gospodarskega odbora, ki je te dni zasedal v Belgradu pod vodstvom državnega podtajnika v nemškem gospodarskem ministrstvu dr. Landfrieda in pomočnikom zunanj. ministra Milivojem Piljo, je bilo podpisanih več sporazumov, ki so velikega pomena za nadaljnji razvoj jugoslovansko-nemških gospodarskih odnosov. Tečaj nemške marke je bil v jugoslovansko-nemškem kliringu povišan z veljavnostjo od 1. oktobra 1940 od 14.80 na 17.82 din za eno marko. Za obveznosti iz prejšnjih poslov, ki so bili sklenjeni do 25. septembra letos, pa je določeno prehodno stanje, ki upošteva upravičene želje gospodarstva. Nadalje je bil dosežen sporazum o plačilnem prometu Jugoslavije z Belgijo in Norveško na sličen način, kakor je bilo to julija storjeno s plačilnim prometom med Jugoslavijo in Holandijo. Pogajanja o nadaljnjih točkah delovnega programa so posebno obsežna in se tičejo blagovne izmenjave za nastopno gospodarsko leto. Ta pogajanja so še v teku.

Po sporazumu, ki je bil dosežen z nemškimi deviznimi oblastmi, bodo vsi posli iz blagovnega prometa, ki bodo sklenjeni začenši s 1. oktobrom letos, likvidirani po jugoslovansko-nemškem kliringu. Potemtakem bodo vsi izvozniki blaga v protektorat dobili plačane svoje terjatve na isti način, kakor za blago, prodano v Nemčijo, t. j. za 1% vrednosti izvoženega blaga bodo dobili bone na nemške marke, ki jih bodo realizirali v zasebnem kliringu na domačih borzah na temelju tečaja 17.82 din, za 2% vrednosti izvoženega blaga pa bodo dobili stare čeke na nemške marke, ki jih bodo realizirali na temelju tečaja 14.80 din za 1 RM, tako da bodo povprečno dobili za eno nemško marko 14.80 din, v kolikor bi bilo fakturiranje izvršeno v kronah, se bo to pretvorilo v nemške marke v razmerju 10 RM za 100 Kč. Ves novi uvoz blaga iz protektorata bo treba v celoti plačati po tečaju 17.82 din za 1 RM, pri čemer se bodo v celoti morebitne obveznosti pretvorile v nemške marke v razmerju 10 Kč za 1 RM. Na ta način preneha veljati za nove posle jugoslovansko-češki kliring, vsa plačila in izplačila iz blagovnega prometa s protektoratom se bodo izvrševala v bodoče preko jugoslovansko-nemškega kliringa. Obveznosti za blago, ki se bo uvozilo v našo državo tudi iz protektorata tudi po 1. oktobru 1940 in sicer po zaključnih tečajih do vključno 30. septembra 1940, se bodo izvršila po starem češkomoravskem kliringu, t. j. v kronah po vrsti in kolikor bodo vplačila v kliring izvršena do konca marca 1941. Toda za plačevanje uvoženega blaga v teh primerih z rokom po 31. marcu 1941 pa bodo dana naknadna pojasnila o načinu, na katerega bo to plačevanje urejeno. (Iz deviznega ravnateljstva Narodne banke.)

Madžarski kmetijski minister se je vrnil iz Jugoslavije

Belgrad, 30. septembra, m. Predsednik vlade Cvetković, ki se je zadnje dni mudil v Nišu, se je danes vrnil v Belgrad. Včeraj je v Niški Banji sprejel madžarskega kmetijskega ministra grofa Mihaela Telekija, ki so mu v vili predsednika vlade servirali čaj. Pri sprejemu so bili tudi številni domači in tuji časnikarji, s katerimi sta se predsednik vlade in madžarski minister dalje časa razgovarjala. Ob tej priliki se je grof Teleki zelo pohvalno izrazil o niški kmetijski razstavi ter je omenil, da bo Madžarska nakupila v Jugoslaviji večje količine svinj »mangaris« in ovce Merima pasme. Na ta način se bo kmetijsko gospodarstvo Jugoslavije in Madžarske spopolnjevalo. Madžarska pa je po izjavi grofa Telekija dobavila Jugoslaviji že večje količine svoje pšenice, ki jo v Jugoslaviji že dalje časa uporabljajo, o čemer se je sam prepričal na niški kmetijski razstavi. Po sprejemu pri predsedniku vlade se je madžarski kmetijski minister odpeljal v Budimpešto.

Budimpešta, 30. sept. AA. MTI: Kmetijski minister grof Teleky se je vrnil danes iz Belgrada v Budimpešto. V zvezi s svojim obiskom v Jugoslaviji je grof Teleky izjavil uredniku MTIja: Globok vtis je naredil name zelo prisrčen sprejem, ki so mi ga izkazali povsod v Jugoslaviji, kakor tudi prijateljstvo napram Madžarski, ki se je pokazalo pri vsaki priliki. Zelo sem srečen, da sem obiskal ne samo Belgrad, temveč tudi Niš, kjer sem lahko najbolj neposredno videl značaj države in ljudsko dušo. Kmetijska razstava v Nišu je odlično organizirana. Nadalje je minister izjavil, da imajo namen v Jugoslaviji kupiti simentalsko živino ter plemenske ovce in svinje. Jugoslovanska vlada je obljubila, da bo poslala Madžarski tudi konopljino seme. Oktobra meseca bodo odpotovali madžarski strokovnjaki, da bodo izbrali ovce za pleme. Z jugoslovanske strani obstoji namen, da se kupi simentalska rogata živina, kakor tudi madžarska. Minister je končal svojo izjavo in izrazil prepričanje, da bodo kmetijski odnosi med Jugoslavijo in Madžarsko koristni za gospodarstvo obeh držav.

Obvestilo vojnega ministra o napredovanju za rez. majorje

Belgrad, 30. septembra. m. Zaradi pogostih vprašanj, ki jih pošiljajo vojnemu ministrstvu rezervni kapetani I. razreda glede napredovanja za rezervnega majorja in svoje prošnje utemeljujejo z odredbo čl. 56 uredbe o spremembi in dopolnilih v zakonu o utrojstvu vojske in mornarice, je vojno ministrstvo izdalo naslednje obvestilo:

»Predpis čl. 381 se glasi: Priznajo se vsi z zakonom določeni pogoji za napredovanje v čin rezervnega majorja:

1. Rezervni kapetani I. razreda, ki so se udeležili vojne leta 1912 do 1913 s položenim izpitom za rezervnega podporočnika.

2. Rezervni kapetani I. razreda, ki nimajo položenega izpita za rezervnega podporočnika, toda so v vojni 1914—1918 poveljevali borbenim enotam, vodom ali večjim od voda najmanj dve leti.

3. Prav tako se priznavajo vsi z zakonom določeni pogoji za napredovanje za rezervnega majorja vsem rezervnim kapetanom I. razreda: a) ki so vstopili v vojno 1914 s položenim izpitom za rezervnega podporočnika ter so bili na dan 1. oktobra 1918 rezervni častniki, ali b) ki so bili v vojni ranjeni in odlikovani za hrabrost, po vojni pa so bili na orožnih vajah ter so dobili priporočljivo oceno, ali c) ki so bili priporočeni za vojne invalide.

Vsi zgornji predpisi veljajo za rezervne kapetane I. razreda, ki so bili kapetani I. razreda na dan 31. avgusta 1940.

Predpisov tega člena se poslužijo lahko tudi tisti kapetani I. razreda, ki so bili upokojeni ali jim je bila sprejeta ostavka za prevedbo v rezervo, če izpolnjujejo zgoraj predpisane pogoje. Vsi rezervni kapitani I. razreda, ki izpolnjujejo pogoje iz tega člena, lahko vojno ministrstvo predloži za napredovanje za rezervnega majorja po svojem lastnem preudarku in potrebi, razen tistih, ki so v kazenski preiskavi ali v redni sodni preiskavi, ali pred sodiščem ali sodno kaznovani.

Po zgornjem pojasnilu naj vsi rezervni kapetani I razreda, ki izpolnjujejo zgoraj predpisane pogoje, predložijo za napredovanje za rezervnega majorja po vojaških vojnih okrožjih. V prošnji je treba navesti, katerega izmed zgoraj navedenih pogojev izpolnjujejo (številko ukaza, s katerim so bili imenovani za rezerve podporočnike), nadalje potrdilo okrožnega sodišča ali državnega tožilstva, da niso v preiskavi ali sodno kaznovani.

Ladja »Boka« potopljena

Kotor, 30. sept. b. Ravnateljstvo Zetske plovidbe je prejelo poročilo iz Londona, da je bila tovorna ladja »Boka« potopljena in da sta izginila poveljnik ladje Albin Marič iz Kotorja in član posadke Ante Vršič iz Vinjarca. Zetska plovitba je to ladjo prodala koncem lanskega leta Panamian Assossiation Limited. Potopljena ladja je imela 9500 ton nosilnosti.

Kotor, 30. sept. b. Ladja Zetske plovidbe »Lovčen«, ki bi morala odpluti 25. septembra iz Pireja v Severno Ameriko, je odplula šele 26. t. m. Ladja je imela večje število potnikov. Zetska plovitba je o potovanju obvestila italijanske in angleške pomorske oblasti, ki so ladji dovolile, da odpotuje s potniki skozi Mesinski zaliv in Gibraltar.

Obvezne prijave zalog drv

Belgrad, 30. sept. AA. Opozarjajo se proizvajalci drv in trgovci z drvmi, da morajo po uredbi o zalogah blaga prijaviti uradu za nadzorstvo cen vse svoje zaloge na dan 1. okt., in sicer najkasneje do 5. oktobra 1940. Prijavljanje zalog drv je potrebno zlasti zaradi tega, da bi pristojne oblasti mogle storiti potrebne korake, da bi se pravilno razdelili vagoni in šlepi zaradi prevoza drv iz produkcijskih področij v potrošniška središča, ker je že nastopil čas za prevoz sladkorne pese in konoplje. V kratkem bo prispela na trg tudi koruza in bo zato primanjkovalo prevoznih sredstev. Za neprijavljene količine drv po tem takem ne bo mogoče dobaviti vagonov, niti šlepov, razen tega pa se bo proti osebam, ki ne bi prijavile zalog, strogo postopalo po določilih uredbe o zalogah blaga. V prijavah je treba označiti količino v kubičnih metrih in vrst drv, kraj, kjer so v skladišču in najbližjo natovarjalno postajo, ime te postaje kakor tudi priimek in sedež lastnika. (Iz urada za nadzorstvo nad cenami.)

Belgrajske novice

Belgrad, 30. septembra, m. Jutri, dne 1. oktobra, bodo v vojni akademiji imeli veliko slovesnost, pri kateri bodo imenovani za podporočnike gojenci vojaške, letalske in intendantske akademije. Najboljši gojenec bo dobil ob tej priliki kraljevo darilo s sabljo.

Belgrad, 30. septembra, m. Tabor »kraljeviča Andreja«, kjer se nahaja prva zračna zona, je imel danes proslavo v spomin na 25 letnico, odkar je naše topništvo zbilo prvo letalo pri Kragujevcu leta 1915. Slavi so prisostvovali kraljev zastopnik polkovnik Ciril Danda, zastopnik vojnega ministra tajnik vojnega ministrstva Djordje Lukič, general Lukovič in poveljnik mesta Belgrada Vladimir Kostić ter drugi zastopniki vojaških oblasti.

Iz banovine Hrvatske

Zborovanje hrvatskih narodnih zastopnikov

Zagreb, 30. septembra. b. Tretji dan zasedanja narodnih poslancev in senatorjev SDK se je pričelo danes ob 9dopoldne in so se ga udeležili senatorji in poslanci iz severne Bosne, Slavonije, Srema in Vojvodine. Razen vodstva HSS in SDS so danes prisostvovali zasedanju skoraj vsi predstojniki oddelkov, ki so v glavnem odgovarjali na vprašanje poslancev in senatorjev. Največ se je govorilo o gospodarskih in tehničnih vprašanjih. Pred pričetkom današnjega zasedanja je podal dr. Maček časnikarjem kratko izjavo o pomenu tega trodnevnega posvetovanja. Dr. Maček je najprej podal razloge, zaradi katerih ni sklical hrvatskega narodnega predstavništva v plenumu. Moja izkušnja je, je dejal dr. Maček, da ljudje, ko se kliče narodno zastopstvo, pričakujejo velikih sklepov. Na sedanjem zasedanju pa delamo na to, da narodu pomagamo iz slabega položaja. Zato smo sklicali narodne poslance po krajih, da bi mogli o potrebah posameznih krajev posebej govoriti. Prepričan sem, da bo letos prahrana bolje organizirana kakor je bila lani. Na tem se je mnogo delalo. Ustanovljen je bil POGOD, pa tudi PRIZAD je prešel v druge roke in pričakovati je, da bo njegovo delo boljše kakor lani.

Na vprašanje časnikarjev o političnem položaju je dr. Maček dejal: »Mirno!« Nato se je prisrčno poslovil od časnikarjev.

*

Zagreb, 30. septembra. b. S sklepom banske oblasti so odprti oddelki na šestih narodnih šolah za nemški jezik, tri pa za madžarski in sicer v vzhodnih krajih hrvatske banovine.

Zagreb, 30. septembra. b. Danes ob 10.30 dopoldne je bila v veliki posvetovalnici v Zagrebu plenarna seja, ki jo je pričel dosedanji predsednik dr. Krasni. Po poročilu so prišli na glasovanje in je pri tej priliki dobil dosedanji predsednik samo 20 glasov, magister Konstantin Vouk pa je dobil 43 glasov.

Zagreb, 30. septembra. b. V teku današnjega dne ni prišla nobena skupina besarabskih Nemcev v Zagreb. Vlaki imajo veliko zamudo in pričakujejo, da bo prvi vlak prišel šele nocoj ob 10.

Zagreb, 30. septembra. b. Zagrebški fotoklub prireja osmo mednarodno razstavo umetniške fotografije 5. oktobra ob 11 dopoldne v umetniškem paviljonu.

Split, 30. septembra. b. Včeraj zjutraj je bil v navzočnosti več tisoč vernikov blagoslovljen spomenik sv. Cirilu in Metodu v Dnovnu. Spomenik je bil zgrajen v spomin na krščenje Hrvatov. Blagoslovitev je opravil škof Alojzije Mušič ob veliki asistenci in ob navzočnosti 6000 vernikov. Nato je bil prirejen obed za 700 gostov.

Churchill v radiu na obletnico monakovske konference

London, 30. septembra, t. Reuter. Danes je v radiu govoril o vojaškem položaju ministrski predsednik Churchill, ki je med drugim dejal:

»Svobodna duša ne more umreti. Noče umreti in ne more biti uničena,« je začel Churchill, nato pa je govoril o drugi obletnici monakovske konference, ki bo šla v zgodovino kot tisti tragični dan, ko je bila žrtvovana češkoslovaška država. Monakovska konferenca je vzbudila velike mirovne upe v srcih vsega človeštva. Toda ti upi so se izjalovili. Šest mesecev po tej konferenci je bil sporazum že pogažen in ta cvetoča država je izginila kot samobitna enota. Churchill je nato omenil posledice, ki so nastale za češkoslovaško državo in za češki in slovaški narod, ter primerjal današnji položaj s podobnimi dogodki v zgodovini. Dejal je, da je »bitka, ki jo danes v Angliji bijejo«, tudi bitka za druge narode, ki so izgubili svojo samostojnost, za vse narode, ki bolj ljubijo svobodo, kot pa brezdušno robstvo. Današnja vojna, ki jo vodi Anglija, je borba za pravico kulturnih narodov, da žive v svobodi. O češkoslovaškem narodu je dejal, da noben narod v Evropi ni pokazal večje volje, da živi svobodno življenje. V Angliji so s ponosom sprejeli češke vojake in letalce, ki se sedaj udeležujejo »bitke za Angliijo« ki je tudi bitka za njihovo domovino. Churchill je nato dejal, da občuduje tudi tiste Čehe, ki imajo pogum, da na domovinski fronti doma ne skrivajo svoje ljubezni do svobodne domovine. Anglija ni priznala nobenih sprememb v Srednji Evropi in je obnovo češkoslovaške države postavila kot enega svojih poglavitnih vojnih ciljev.

Anglija prizna priključitev baltskih držav k Sovjetom

Stockholm, 30. sept. b. Po informacijah švedskega časopisja iz Londona je angleška vlada sklenila prenesti na angleško banko na račun Sovjetske Rusije vse vsote v zlatu in vrednostnih papirjih, ki so jih baltske države deponirale v angleški demisijski banki. Vsota znaša 5.5 milijonov funtov, deponirano zlato pa štiri milijone funtov. V zvezi s tem se postavlja vprašanje, če misli Anglija s tem samo stvarno, ali pa tudi pravno priznati priključitev baltskih držav Sovjetski Rusiji, ki je ves čas pogajanj zahtevala pravno priznanje te priključitve. Švedsko časopisje ima tudi informacije iz Londona, da je angleška vlada sprejela ta sklep zato, da bi ustvarila možnosti za nadaljevanje angleško-sovjetskih trgovinskih pogajanj, ki so že dolgo na mrtvi točki.

Nakaznice v Italiji

Rim, 30. sept. b. V Italiji bodo s 1 oktobrom uvedli racioniranje masla, slanine in masti. Vsaka oseba bo lahko mesečno dobivala 500 gramov olja in 300 gramov masla, lahko pa isto množino teh proizvodov zamenjala z drugo hrano.

Angleži hočejo zasesti Madagaskar

Washington, 30. septembra, b. V »United Press« je prejel ob 15 iz Vichyja uradno poročilo, da so angleške oblasti stavile generalnemu guverneru otoka Madagaskar, da se preda. Guverner je ultimat odklonil. V omenjenem uradnem poročilu francoske vlade se dalje trdi, da so Angleži zagrozili blokado otoka, če se tamkajšnje oblasti ne odrečejo francoske vlade v Vichyju.

Obramba Panamskega prekopa

Newyork, 30. sept. AA. Tass: Po poročilu United Pressa so ameriški pristojni krogi izjavili, da nameravajo Združene države zgraditi moderno pomorsko oporišče za velike vojne ladje v Bilbasu. Razen tega bo po izjavi merodajnih pomorskih krogov odplulo v območje Panamskega prekopa 13 ali 14 podmornic, poleg šestih, ki so že v imenovanem področju.

Monarhično gibanje v Franciji

Bern, 30. septembra. t. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz nezasedene Francije, da tamkaj opažajo naraščanje monarhistične propagande. Tudi v vladnih krogih da se vedno bolj in bolj nagibljejo k temu, da je treba v Franciji obnoviti kraljestvo. Predsednik države maršal Petain je že enkrat sprejel kandidata, ki ga imajo francoski monarhisti pripravljenega za francoski prestol. Tudi podpredsednik vlade Laval je v javni izjavi časnikarjem povedal, da je v Franciji republikanskega režima konec. Sedanji vladajoči možje v Franciji upajo, da bi z obnovo monarhije francoskemu ljudstvu vrnili smisel za avtoriteto, ki ga francoski narod ne more zapopasti. Tudi v tistih političnih krogih, ki do danes niso hoteli nič slišati o obnovi kraljestva, se monarhistično gibanje zelo širi. V strašni zmedi, ki je v Franciji nastala po bliskovitem porazu, je zelo verjetno, da se bo monarhistična zamisel prikazala kot trenutno edini izhod iz težav sedanjega trenutka. Od nemške strani sicer ni slišati nobenih glasov, toda nekateri francoski politiki menijo, da bi Nemčija podpirala obnovo kraljestva, če bi se pojavilo v kakšni avtoritarni obliki.

✝

Potrti globoke žalosti naznanjamo, da nam je naš ljubi soprog, oče, ded, stric in brat, gospod

Franc Rešek

strojevodja papirnice v pokoju

v 75. letu starosti, previden s tolažili sv. vere, po kratki in mučni bolezni, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega bo v sredo, dne 2. oktobra 1940 iz hiše žalosti na Vevčah na pokopališče pri Devici Mariji v Polju ob 4 popoldne.

Vevče, dne 30. septembra 1940.

Žalujoči ostali.

Na zahodu srditi boji v zraku
Na Sredozemlju borbe na morju

Napadi na Nemčijo

Nemška poročila

(Glej nemško vojno poročilo.)

Angleška poročila

Uradno poročilo angleškega letalskega ministrstva poroča, da so angleška letala v noči od sobote na nedeljo bombardirala elektrarne v Berlinu ter transformatorsko postajo pri Friedrichsfeldu in železniško križišče v Spandu. Nadaljnji napadi so veljali prometnim križiščem, letalskim tovarnam, petrolejskim in orožnim skladiščem v zahodni Nemčiji ter pristaniščem v Bremenu in Wilhelmshavenu. Največji napad je bil na municijske tovarne Hanau pri Frankfurtu, ki so jih bombardirali 4 ure. Na zahodni obali so bile ponovno bombardirana pristanišča v Belgiji in v Franciji. Samo 2 angleški letali se nista vrnili.

V nedeljo podnevu so angleška letala napadala samo francoske in belgijske luke na Rokavu.

V noči od nedelje na ponedeljek so angleški bombniki spet prišli do Berlina, toda nad Berlinom samim se niso pojavila. Angleški bombniki so bombardirali nekatere naprave na zahodnem Nemškem ter obiskali vsa pristanišča od Hamburga do Le Havrea v Franciji. Vreme je bilo v Rokavskem prelivu strašno. Škoda, povzročena po francoskih pristaniščih, je velika.

Boji nad Anglijo

Nemška poročila

Berlin, 29. sept. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča:

Napadi nemških letalskih edinic so bili v teku včerajšnjega dne in v teku pretekle noči med 28. in 29. septembrom posebno naperjeni proti **Londonu, Liverpoolu** in drugim lukam ter luškim napravam v južni Angliji. V Londonu je bila napravljena velika škoda na dokih Silverton v **Gravesendu,** na dokih pri **Tilburyju** kakor tudi v pristanišču reke **Temze** in dokih »vzhodne Indije«. Blizu škotske obale se je posrečilo letalstvu potopiti dve trgovski ladji po 6.000 ton, ki sta pluli v zelo močnem spremstvu.

Med dnevnimi napadi je prišlo nad Londonom do hudih zračnih bitk, ki so se končale uspešno za nemške letalce.

Angleške letalske edinice so ponoči napadle zlasti obmejna mesta na zahodu in jugozahodu Nemčije. Nekaj angleških bombnikov, ki so prileteli blizu Berlina, se je moralo zaradi protiletalskega ognja vrniti in niso prileteli nad prestolnico. V zahodni in jugozahodni Nemčiji so sovražna letala na več krajih vrgla bombe, ki pa niso povzročile večje gmotne škode. V nekem nemškem zahodnem mestu je sovražnik bombardiral mestne četrti in je ob tej priliki našlo smrt več oseb ali pa so bile ranjene.

Na včerajšnji dan je sovražnik izgubil 28 letal, od katerih je tri sestrelilo protiletalsko topništvo. Pogrešamo samo eno nemško letalo.

Berlin, 30. sept. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Napadi na London in važne cilje v Angliji in Škotski se neprestano nadaljujejo. Glavni cilj napadov sta bila **London** in **Liverpool,** ki so ju bombardirali veliki oddelki in mnogi bombniki, ki so leteli posamič. Veliki požari so pokazali učinek bombardiranja raznih naprav v pristaniščih obeh mest. Razen tega je bilo bombardirano več pristanišč v **Južni Angliji.** Preteklo noč so nemški bombniki bombardirali škotska mesta **Aberdeen, Edinbourg** in Clyde z bombami največjega kalibra. V **Midlandu** so naši bombniki v strmoglavem poletu napadli posebno važne oborožitvene cilje. S polnimi zadetki so bile povzročene tem objektom velike škode. Ob angleški vzhodni obali sta bila napadena dva konvoja.

Včerajšnjo noč se je posrečilo sovražnikovim letalom posamič priti do **Brandenburga,** vendar se jim ni posrečilo priti do prestolnice Nemčije. Na nekaterih krajih na vzhodu so bile vržene bombe, na vojaške cilje, pa ni bilo nobene škode. Tudi škoda civilnim zgradbam je neznatna. Le veliko civilistov je bilo ranjenih.

V letalskih spopadih 29. septembra je bilo zbitih 7 britanskih lovskih letal in eno bojno letalo; 4 nemška letala se niso vrnila.

Zgoraj navedeni napad na oborožitveno tovarno v Midlandu je izvedlo eno bojno letalo pod vodstvom poročnika v. Buttlerja.

Berlin, 30. sept. AA. DNB. V središču in severnih delih Londona so ponoči izbruhnili novi požari v industrijskih podjetjih zaradi učinka nemških bomb, ki so jih letala metala ponoči. Bombardirana sta bila tudi Liverpool in Barckam. O učinku teh napadov so se prepričale posadke nemških letal, ko so se vračale čez Bristolski kanal domov.

Angleška poročila

Angleška uradna poročila pravijo o bojih od sobote zvečer do ponedeljka zvečer v glavnem naslednje:

V noči od sobote na nedeljo je bil napad nemških letal na Anglijo precej hud. Več sto bombnikov in lovcev je preletelo Kanal in skušalo priti nad London. Mnogim letalom se je posrečilo prebiti protiletalski ogenj in metati bombe na različne dele Londona, predvsem na vzhodni in jugovzhodni del ter na središče. Škoda je dosti velika na raznih zgradbah. Druga skupina bombnikov je napadla zgradbe na reki Mersey (letalske tovarne pri Liverpoolu — op. ur.) in je bilo nekaj zadetkov. Tretja skupina je napadla Edinbourgh in tamošnje ladjedelnice. Tudi Southampton je bil napaden. Toda napad po škodi in žrtvah ni bil tako hud kakor prejšnje noči.

V nedeljo so nemški napadi bili manj hudi. Obramba je bila tudi bolj uspešna, ker so nemoteno delovali angleški lovci, ki nasprotnika niso pustili blizu Londona. Posamezni nemški bombniki pa so le metali bombe, ki so povzročile požare.

Ponoči in podnevu so Nemcem sestrelili 7 letal, 2 angleški letali pa pogrešajo.

V noči od nedelje na ponedeljek je vladalo nad Rokavom in nad Anglijo slabo vreme in so bili napadi nemškega letalstva manjši tako po obsegu kakor po srditosti in učinkih..

V ponedeljek so se napadi spet ponovili v povečanem obsegu in je prišlo nad različnimi mesti južne Anglije do velikih borb v zraku. Nemci so do 3 popoldne izgubili 10 letal, med njimi 9 bombnikov, angleške izgube znašajo 2 letali.

Major Elliot je vNewcastleu dejal, da sestrelijo sedaj povprečno vsakih 40 minut po eno nemško letalo. To da ne zadostuje, ker Nemci v istem času zgradijo eno novo letalo. Cilj angleške obrambe je, sestreliti povprečno vsakih 20 minut po eno letalo.

London, 20. septembra, t. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča: Sovražnik je danes napravil štiri večje napade na južno in južnovzhodno Anglijo. Prva dva napada sta bila dopoldne. Sovražnik je prišel nad Doverjem kakšnih 70 km globoko nad angleško ozemlje, toda nobenkrat njegova letala niso mogla do Londona. Metal je bombe na južna angleška mesta kot Bexhalf in Gastinga, kjer je bilo nekaj škode in nekaj žrtev. Tretji napad je prišel iz jugozahoda in je le malo število bombnikov uspelo prodreti v notranjost dežele. Četrti napad se je začel ob 1 popoldne in se ga je udeležilo nad 180 nemških letal. Napad je bil razbit, predno je dosegel London. Le nekaj letal je prišlo nad londonska predmestja, kjer so metala bombe. Do 17 je bilo sestreljenih 11 sovražnih letal.

Angleške navedbe o izgubah

London, 30. septembra, t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča, da so bile izgube nemškega letalstva v bojih med 21. in 28. septembrom 222 letal. Všteta niso letala, ki so bila poškodovana na tleh v Nemčiji, ali tista, ki so bila poškodovana nad Anglijo, a so se mogla še umakniti čez obalo. V istem času so Angleži izgubili 69 letal, toda 37 pilotov je bilo rešenih. Nemci so v istem času izgubili približno 555 pilotov.

Topovsko streljanje čez Kanal

London, 20. septembra. AA. Reuter: Britanski daljnometni topovi so tik pred zoro bombardirali francosko obalo. Nemški topovi so odgovorili in izstrelili štiri salve v razmahu 20 minut. Dopoldne so nemški daljnometni topovi zopet streljali 20 minut. Bil je en mrtev in več ranjenih. Britansko topništvo je odgovorilo nemškim baterijam, ki so nehale streljati ravno opoldne.

Nova orožja

London, 30. septembra, t. Associated Press poroča: V Angliji mnogo govore o nekem novem orožju, ki bo kmalu nastopilo na bojiščih. Podrobnosti niso znane. Nemška taktika je računala s tem, da bo z letalskimi napadi na London privezala na obrambo angleške prestolnice vse angleške razpoložljive lovce, tako, da ne bodo več imeli letal za obrambo drugih važnih industrijskih središč. Toda strokovnjaki so mnenja, da ta načrt ni uspel. Angleško letalstvo je danes po enem mesecu letalske ofenzive boljše kot je bilo v začetku.

1. Angleško letalstvo je dobilo nove vrste lovskih in bombnih letal, ki bodo dovolili daljnosežnejše ofenzivne polete, kakor so bili doslej mogoči, čeprav so angleški bombniki premagali že velikanske razdalje na svojih poletih v Nemčijo. Nemško letalstvo ne razpolaga z ničemer, kar bi se dalo vzporediti s temi novimi angleškimi letali.

2. Govorijo o nekih novih topovih, ki strelijajo plinske snovi v zračno območje, kjer se nahajajo sovražni bombniki. Govorijo nadalje tudi o nekem »smrtnem žarku«, ki je boljše rečeno radijski val in ki zaustavi, kamor koli pride, delovanje motorjev. S temi obrambnimi sredstvi hočejo Angleži onemogočiti sovražniku nočno bombardiranja.

2. Za svoje lastne napade na Anglijo pa se bodo odslej Angleži posluževali spet nove vrste bombnega in lovskega letala, ki je v zraku takorekoč neviden. Sliši se samo brnenje motorjev, toda letalo je dejansko nevidno. Podrobnosti o teh novih orožjih seveda nikjer ne objavljajo.

Viharji v Rokavu

Dover, 30. septembra. b. V Kanalu je bilo v pretekli noči morje silno vznemirjeno. Na nebu so se podili težki oblaki in pihal je močan severozapadni veter. Pri takšnem vremenu manjšim ladjam sploh ni mogoč prehod čez Kanal. Angleški mornariški strokovnjaki so dalje mnenja, da tudi nemški borbeni čolni ne morejo pluti pri tako težkem in hudem viharju. Angleške patrolne ladje na svojih rednih oglednih križarjenjih v zadnjih 24 urah niso nikjer opazile nobene sovražne ladje.

Izseljevanje otrok iz Londona

London, 30. septembra. AA. Reuter: Oblasti hitro organizirajo zavetišča in skladišča živil ter stanovanja za osebe, ki so ostale zaradi nemških bombnih napadov brez strehe. V soboto in nedeljo je bilo več kot 11.000 otrok in žena poslanih na varnejše kraje. To delo je bilo izvršeno po vnaprej dobro pripravljenem načrtu in s pomočjo več sto prostovoljcev.

Japonci zapuščajo Anglijo

Tokio, 30. sept. AA. DNB. Po nekem poročilu agencije Domej je japonsko poslaništvo v Londonu pozvalo 750 Japoncev, živečih na Angleškem, da zapuste Anglijo, češ da so zaradi letalskih napadov neprestano v življenjski nevarnosti. Na Angleškem bo ostalo samo uradništvo japonskega poslaništva, uradništvo Jokohamske banke, člani koncerna Mitzui in japonski časnikarji. Iz Lizbone je odplula japonska ladja »Fušini Maru«, da bo v Londonu prevzela evakuirane Japonce.

Sredozemska fronta

Italijanska letala napadajo angleške vojne ladje

Nekje v Italiji, 29. septembra. AA. (Stefani.) Poročilo glavnega vrhovnega poveljstva italijanske oborožene sile št. 114 se glasi:

V Severni Afriki so izvidniška letala našla pilota z nekega sestreljenega angleškega letala, o katerem poroča poročilo št. 113. Sovražnik je ponovno izvedel letalske napade na **Bargio, Derno** in na **Sollum,** kakor tudi na **Džarabub** brez kakšnih posebnih uspehov. Ranjena je bila ena oseba in poškodovan en kamijon.

V Vzhodni Afriki vzdolž meje **Kenije** je prišlo do spopadov med patruljami pri **Griliju** vzhodno od **Vadzira** in pri **Dodinjeku** v pokrajini Rudolfovega jezera. Spopadi so se končali z povoljnim uspehom za italijanske patrole. Sovražnik je povsod bežal ter pustil 6 mrtvih in več ranjenih. Med mrtvimi je tudi neki podčastnik. Na naši strani so bili ranjeni 4 kolonijalni vojaki. Naše letalstvo je bombardiralo radijsko postajo v **Adi Jusufu** severovzhodno od **Galabata.** Letala so streljala z majhne višine s strojnicami in metala bombe na avtomobilsko kolono ter na protiletalske baterije. Vsa naša letala so se vrnila v svoja oporišča. Sovražno letalstvo je bombardiralo **Asab Besijo** in **Kombolcune** ter prizadejalo precej škode. Ranjen je bil en član črnih sraje. Prav tako je bil izvršen napad na **Uesta Uka** južno od Madzie. Žrtve ni bilo nobene, škoda zelo majhna.

Nekje v Italiji, 30. septembra. AA. (Stefani.) Sporočilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 115 se glasi:

V vzhodnem delu Sredozemskega morja je neka sovražnikova podmornica torpedirala neko našo majhno 700 tonsko ladjo. Torpedovka, ki je spremljala to ladjo, je napadla podmornico z globinskimi bombami. Podmornica se je pojavila na površju, nato pa se je potopila. Vsa posadka ladje je rešena.

Naš letalski oddelek je bombardiral sovražnikovo pomorsko eskadro v bližini obale **Marmariku** navzlic hudemu odgovoru protiletalskega topništva, ki je zbilo eno naše letalo. Lovec vrste »Hurricane«, ki je vzletel z ladje nosilke letal, je bil zbit v spopadu. Drugi oddelek naših letal, ki je prispel med tem časom, je zadel neko sovražnikovo vojno ladjo s torpedom, ki je padel na krov. Ladja se je ustavila, nakar so jo takoj obkolili sovražnikovi rušilci.

Tretji letalski oddelek je ponovno bombardiral skladišča v pristanišču Haife. Sovražnikova lovska letala so napadla tri letala, ki pa so zbila enega sovražnika.

V Vzhodni Afriki je sovražnik izvedel letalske napade na Burgavo, Somalijo ter na Guro Asab in sotesko Djarin. Ranjen je bil en domačin.

Angleška poročila

Kairo, 30. septembra. AA. (Reuter.) Uradno poročajo, da so avstralske čete zbrane zdaj v zahodni puščavi, kjer se izpopolnjujejo v vojaških zadevah, preden se bodo pridružile angleškim, indijskim četam pri operacijah proti Italijanom.

DOPISNA TRGOVSKA ŠOLA

V LJUBLJANI, Kongresni trg 16/II.

vrši naknadni vpis

v svojo **Dvoletno trgovsko šolo** in **ostale tečaje** ter **poedine predmete,** kakor knjigovodstvo, stenografijo, pravo itd. ter **tuje jezike,** kakor nemščino, italijanščino, francoščino i. dr.

Vpiše se lahko vsakdo. Pouk se vrši z dopisovanjem, je oseben in zato uspešen. — Vsa pojasnila pri vodstvu zavoda brezplačno.

Krivci si pere'o roke

Kakor je ozoril 15. t. m. Vatikanski radio, so si sovražniki Cerkve izmislili nova obrekovanja, da bi odvrnili od nje ljudstvo, ki mu v njegovi veliki stiski ne sveti nobena druga luč, kakor iz papeževega Rima. »Cerkev je tista« — smo brali te dni v nekem brezbožnem listu — »ki je zanetila vojno, da bi iz njenih stisk izvlekla največji dobiček in zopet zavladala nad svetom; ona se veseli brezglavosti, zmedenosti in obupa množic, da bi se tem raje oklenile zopet Cerkve; ona si mane roke, ko vidi kako se med državami odpirajo čedalje globlja brezdna needinosti, ker potem upa, da bo mogla zopet ona prijeti za vajeti Evrope, ki so zdrknile iz roke njenim »modrim« državnikom.

In zakaj gre Cerkvi pri teh skrivnostnih načrtih, kaj jo žene v tem njenem stremljenju? Brezbožni pisec ni v zadregi. Denar seveda! »Njene svete podobe so zlate in kadar dviga monštranco, kelih ali ciborij, ni Kristusovo telo tisto, kar časti, ampak zlato in dragoceni kamni, s katerimi ga obdaja! . . .«

Te bogokletne besede nam izdajo duha, iz katerega izhaja ta peklenska gonja zoper katoliško Cerkev in njenega poglavarja. Res je: množice, ki jih vodijo že par stoletij nesposobni državniki, ki so zavrgli krščanska načela javnega življenja, in ki jih zapeljujejo goljufivi učeniki in preroki »svobodne misli«, so čedalje bolj obupane, ko vidijo sadove take politike, ki so ves svet zagrnili v temo duha ter ogenj vojske in državljanskih razdorov. Tega se krivci dobro zavedajo, pa bi radi odgovornost zvalili od sebe na — Cerkev. To je njihov starodavni način: kar so oni zagrešili, naj pade na račun Cerkve, ki jo zdaj dolže tega, radi česar so človeštvo pahnile v pogubo protikrščanske sile sveta.: lakomnosti, oboževanje zlatega teleta in češčenja gmote ter gmotnih blag. Cerkev je venomer blagrovala krščanske čednosti, svarila pred precenjevanjem gmotnih dobrin, povzdigovala duha in opominjala vladajoče, naj se dajo voditi od socialne pravice. Ker je niso poslušali in se bo moralo človeštvo sedaj dolgo dolgo za to pokoriti, mečejo krivci kamenje na Kristusovo ustanovo.

In jočejo bridke solze, da bi se utegnilo človeštvo odvrniti od njih in se vrniti v naročje Matere . . .

Japonska pogajanja z nizozemskimi kolonijami

Tokio, 30. sept. AA. DNB V zvezi z uvajanjem novega reda na Daljnem Vzhodu piše list »Hoči«, da je treba odpoklicati trgovinskega ministra Kobajasija iz Batavije. List meni, da je Holandska Indija zaplula v anglo-ameriške vode. Po mnenju lista bi bilo mogoče pogajanja obnoviti šele tedaj, če bi Nizozemska sprejela japonsko stališče glede novega reda na Daljnem Vzhodu in če bi bila pri tem delu pripravljena sodelovati z Japonsko. Pooblaščena osebnost zunanjega ministra je izjavila, da jim ni nič znanega o odpoklicu trgovinskega ministra Kobajašija. Ista osebnost je pristavila, da Kobajaši še ni pričel s pogajanji z nizozemsk. oblastmi, čeprav je že stopil v stik z obojimi. Na koncu svoje izjave je poudarila ta osebnost, da spremlja japonska vlada z velikim zanimanjem potek pogajanj z merodajnimi činitelji v Nizozemski Indiji.

Siamski odposlanci v Tokiu

Newyork, 30. sept. b.»United Press« poroča, **da je v Tokio prispela delegacija iz Siama, ki ji v Washingtonu pripisujejo največjo pozornost, ker bi Siam v nemško-italijansko-japonski akciji mogel odigrati največjo vlogo. V zvezi s tem govorijo med drugim tudi o poskusu morebitne obkolitve singapurskega oporišča.**

Voditelj nemške prehrane o zadovoljivem stanju živežnih zalog

Berlin, 30. septembra. AA. DNB: Nachtausgabe prinaša razgovor z voditeljem nemške vojne prihrane Darrejem in pravi med drugim. Prerokbe angleških in francoskih strokovnjakov o polomu nemške prehrane med vojno ne samo, da se niso izpolnile, temveč je nastopilo prav nasprotno. Nemčija je leta 1940 imela donos **žitaric** v višini 24.6 milijona ton v primeri s 25.1 milijonov v letih 1934 do 1936. Potemtakem je sedanja žetev samo za 2% manjša od povprečne žetve. Preskrba s kruhom je kot prej zagotovljena za dalje časa. Zaloge žitaric so znašale 6.2 milijona ton do začetka današnje žetve. S tem smo vzdržali, pa nismo porabili vseh zalog tega leta in imamo 150.000 ton več zalog kot prej. **Krompirja** smo pridelali letos okrog 60 milijonov ton, kar je za pet milijonov ton več kakor leto prej. **Sladkorne pese** bo verjetno okrog 20 milijonov ton, lani pa je je bilo samo 18.7 milijonov. Skupno vzeto, je rekel Darre, bo ostala v veljavi dosedanja količina v potrošnji živil. Količine **mesa** se prav tako ne bodo spreminjale v prihodnji zimi. Številčno stanje živine v Nemčiji je popolnoma normalno. Dober prinos živinske krme nam bo olajšal za prihodnje gojitev debelih **svinj.** Izgled za preskrbo s **povrtnino** so za prihodnjo zimo mnogo boljši kakor lani. Edino slabi izgledi so za **sadje.** Zaradi hude zime in neugodnega vremena med cvetenjem ne bo dobre letine. Toda odločilnega značaja in pomena je bilo **mlekarstvo.** Leta 1933 smo imeli 10.3 milijard litrov mleka, lani pa 15.9 milijard litrov, v vojnem času pa je proizvodnja mleka narasla za 10 do 15%, zaradi česar se je povečala tudi proizvodnja masla. Proizvodnja **masla** je znašala v prvem polletju 1940 okrog 30% več kakor lani v istem času. Letos ne bomo imeli težav s preskrbo zasedenih krajev niti drugih evropskih držav. Težave v prehrani Nizozemske in Belgije imajo izvor v tujini. Agitacija je v teh državah nastala iz političnih razlogov in sicer na angleško pobudo. Čeprav bi utegnilo nekaj francoskih mest prihodnjo zimo trpeti zaradi pomanjkanja, v kar pa sicer ne verjamem, pa se bo to zgodilo zaradi lastne krivde. Ogromna škoda, ki je bila storjena francoskemu kmetijstvu po lastni krivdi, se ne da tako hitro popraviti. Popolnoma netočen je račun strokovnjakov naših sovražnikov, da se bodo zaradi razširitve našega vpliva povečale tudi težave. Naš vpliv se vleče od Severnega rtiča do italijanskega interesnega pasu. To nam zagotavlja samo olajšave, ker se je povečala možnost za trgovinsko izmenjavo.

Suner danes v Rimu

Španska se še ni odločila, toda negotovost ne bo dolgo trajala

Monakovo, 30. sept. AA. DNB. Snoči se je pripeljal iz Berlina v Monakovo španski notranji minister Serano Suner v spremstvu svojih spremljevalcev, med drugimi tudi španskega berlinskega poslanika Monteresa. Na postaji so španske goste pozdravili guverner Bavarske general v. Epp, predsednik bavarske vlade Sieber, pokrajinski voditelj Adolf Wagner, monakovski župan Vüdler in general v. Wachenfeld.

Rim, 30. sept. t. Reuter. Španski notranji minister Serano Suner pride jutri iz Monakovega v Rim, kjer bo gost italijanske vlade. Jutri ga bo častil zunanji minister grof Ciano pri slovesnem kosilu. Serano Suner ostane v Rimu *več dni.* Politični razgovori med španskim državnikom in italijanskimi vodilnimi možmi se bodo začeli že jutri in bodo, kakor piše agencija Stefani, **izredno važni in daljnosežni za bodočo usodo Španije ter za odnošaje med obema državama. V okolici španskega ministra pa izjavljajo, da Serano Suner od svojega voditelja generala Franca nima nobenega pooblastila, da podpiše kakšne obveznosti za Španijo, marveč je njegova naloga samo, da v razgovorih razčisti vsa vprašanja ter sproti obvešča generala Franca, ki si je pridržal pravico, da o vsem odločuje v Madridu.**

Berlin, 30. sept. b. Po odhodu grofa Ciana in španskega notranjega ministra Sunerja poudarjajo v Berlinu, da se diplomatski razgovori približujejo svojemu cilju in da bodo sklepi takšni, ki bodo ustrezali interesom Nemčije, Italije in Španije. Skupna politika teh treh držav je bila v ostalem začrtana že za časa španske državljanske vojne, sedaj pa gre samo za izpopolnitev in ureditev odnošajev med obema osiščnima velesilama in Španijo, tako da bodo najtesneje sodelovale na skupnem načrtnem delu.

Grof Ciano se je vrnil

Rim, 30. sept. AA. Stefani. Danes ob 11.05 je prispel v Rim grof Ciano v spremstvu nemškega veleposlanika v. Mackensena. Na postaji so med drugim bili japonski, španski in madžarski poslaniki ,osebje nemškega poslaništva in zastopniki ministrstev in rimskih oblasti.

Dunaj, 30 septembra. AA. (DNB.) V 83. letu starosti je danes na Dunaju umrl prof. Julius Wagner Jauregg, znani psihiater.

Gospodarstvo

Draginja in nje vzroki

V. Podražitev v inozemstvu — Podražitev zaradi vojne in valutnih tečajev

V dosedanjih člankih smo navedli razloge za zvišanje cen, v kolikor izvirajo iz naših notranjih gospodarskih razmer, in sicer z blagovne strani. Toda cene velikega dela predmetov naše potrošnje se tvorijo tudi izven naše države, odnosno predelujemo v naši državi surovine, katerih cene se tvorijo na svetovnih tržiščih.

Zaradi vojne je ravno na tem področju nastal največji dvig cen. Predvsem so bile vzrok temu prometne težave. Velik del prevozov, ki je šel prej po morju, je moral iti po suhi poti. To se je posebno poostrilo z vstopom Italije v vojno, ko je tudi Sredozemsko morje in Jadransko morje kot del Sredozemskega morja postalo torišče bojev. Za primer navajamo uvoz iz Grčije, ki je prihajal po morski poti, sedaj pa gre na Solun in od tam dalje po železnici. Pri rozinah znaša na primer razlika med voznino Kandija—Sušak in Kandija—Solun — od tam dalje z železnico k nam okoli 2 din pri kg. Nadalje so tovornine zelo narasle zaradi vedno večje nevarnosti morske plovbe, v zvezi s tem pa tudi zavarovalni stroški. Odkar pa se je začela vojna tudi v Sredozemskem morju, so pa morske poti zelo malo cenjene in le redke so ladje, ki prevažajo blago. Nedavno smo čitali, kako je z našo trgovinsko mornarico. Nje velik del počiva v naših in tujih pristaniščih in ne vozi več blaga.

Vse to je povzročilo na eni strani ogromno zvišanje nabavnih cen za prekomorsko blago in surovine, na drugi strani pa je nastopila celo izredna omejitev teh uvozov. Težave so vedno večje in treba bo energičnega dela, da se ne polasti vseh teh predmetov špekulacija.

Ti predmeti, katere smo ali izgotovljene uvažali, ali pa zanje nabavljali surovine, so izkazali v vojnih časih znatno zmanjšanje uvoza. Po podatkih Narodne banke je v 10 vojnih mesecih (t. j. doba od 1. septembra 1939 do 30. junija 1940) znašal uvoz teh predmetov v odstotkih količine, katere smo uvažali v 10 mesecih 1937-38 in 1938 do 1939 (t. j. v dobi od 1. septembra 1937 do 30. junija 1938 in v dobi od 1. septembra 1938 do 30. junija 1940):

Bombaž in preja 78.5 (to pomeni, da smo v 10 mesecih vojne uvozili samo 78.5% normalnega uvoza, umetna in naravna volna 89.1, umetna in prirodna svila 152.4, ostala vlakna 53.7, nafta 154.4, petrolej 94.5, parafin 53.3, surove amerikanske kože 24.5, oljnati plodovi 68.7, cin 87.4 in loj 76.0 odstotkov. Pa tudi uvoz drugih važnih surovin je zaradi vojne zastal, tako vidimo, da smo v 10 vojnih mesecih uvozili samo 50.8% normalnega uvoza železa in pločevine. Narastel pa je uvoz premoga zaradi izredno ostre zime letos, ter tiskarskega papirja, ker je pri nas potrošnja papirja neomejena, dočim so druge, zlasti vojskujoče se države in države, ki imajo premalo lesa, to potrošnjo omejile. Tudi naša industrializacija je nekoliko zastala, saj smo v 10 vojnih mesecih uvozili komaj 75.5% normalnega uvoza strojev in izdelkov iz železa komaj 54.2%. Nasprotno pa je narastel uvoz elektrotehničnih predmetov, katerih smo uvozili 131.5% normalne količine.

Vse to nam je narekovalo, da smo morali omejiti izdelavo nekih predmetov iz dragocenega gumija, žal, zelo pozno. Potrebne pa bodo umejitve še tudi pri drugih predmetih, za katere moramo uvažati surovine iz prekomorskih držav, če ne bomo pravočasno dobili teh surovin iz držav, s katerimi imamo še redne trgovinske stike in varno prevozno pot za blago. To velja predvsem za bombaž in volno, katere si lahko oskrbimo. Seveda bi nam naglica pri tem delu ne škodovala, ne pa da gre vse tako počasi naprej.

Važno vprašanje bo tudi razdelitev teh surovin in predmetov na posamezne predelovalce in izdelovalce. Pri tem so interesirani tudi delavci in nameščenci teh podjetij, da bo delo enakomerno porazdeljeno, ne pa da bodo neke tovarne delale s polno paro, druge pa nič. V ta namen bo potrebna strnjena in disciplinirana organizacija industrije pod državnim nadzorstvom.

Dvig cen na splošno je bil v veliki meri dan s podražitvijo naših važnih uvoznih predmetov zaradi že opisanih razmer. Neizpremenjeni pa so ostali naši trgovinski odnošaji z dvema največjima državama: z Nemčijo in Italijo, toda ne dolgo časa. Puščajoč ob stran težave pri dobavah in ostalo, nas zanimajo samo cene. Ker so tudi cene naših izvoznih proizvodov narasle, je naravno na novo prišla do izraza nemška zahteva do zvišanja tečaja marke. Ni pa bil novi tečaj marke uveden čez noč, kajti za prehodno dobo dobe naši izvozniki eno tretjino svojih terjatev plačanih po tečaju 17.82 din za 1 nemško marko, dve tretjini pa še po starem tečaju 14.80 din. Povprečni tečaj v prvi prehodni dobi bo znašal za naš izvoz približno 15.81 din, kar pomeni v primeri s sedanjim tečajem povišanje za nekaj več kot 1 din. To ne bo imelo posebnega vpliva na zvišanje naših cen, ki so že itak narasle, nevarnejše pa postane lahko za našo raven cen kasnejši tečaj, ki se bo vedno bolj približeval končnemu tečaju 17.82 din za 1 marko. Toda to bo veljalo najbrž šele od 1. aprila dalje.

Pač pa se bo novi tečaj marke poznal tudi pri cenah uvoznih predmetov iz Nemčije, ki bodo šle postopno navzgor.

V bližnjem času se bodo pričela tudi nova pogajanja z Italijo, ki je postala poleg Nemčije najvažnejši partner v naši zunanji trgovini. Ker so bili kontingenti za posamezne vrste naše medsebojne trgovine že določeni na prejšnjem sestanku Jugoslovansko-italijanskega odbora, bo šlo najbrž za druge zadeve. Po vesteh iz Belgrada je pričakovati, da bo tudi italijanska delegacija postavila zahtevo za zvišanje tečaja lire, kot je to storila in dosegla nemška delegacija. Zvišanje marke, če vzamemo popolni tečaj 17.82 din proti 14.80, okoli 20%. Podobno je pričakovati, da bo tudi italijanska delegacija zahtevala zvišanje tečaja lire za okoli 20%. Seveda na to ne bo mogoče pristati v polnem obsegu in bo mogoče potrebna zopet prehodna doba, da se izognemo pretresljajem v naši ravni cen.

Ker nam torej preti s strani valutnih tečajev marke in lire nevarnost za zvišanje naše ravni cen in ker se temu ne bo dalo izogniti, kvečjemu prilagoditi se v daljši prehodni dobi, morajo naši merodajni faktorji tudi misliti na to, da bi preprečili neugodne posledice za našo raven cen. Kajti zvišanje cen na raznih sektorjih našega gospodarstva nas je privedlo v neugoden položaj in danes nam je potrebna, v interesu socialnega miru, ustaljenost cen. Na eni strani imamo interes, da dvignemo cene kmetijskih proizvodov, ker se bo tako povečala kupna moč našega kmeta, na drugi strani pa ta dvig ne sme iti tako daleč, da bi spravil resno iz ravnotežja razmerje med našo industrijo in kmetijstvom, torej med mestom in deželo, ker ne gre, da bi v korist izvoza bili preveč oškodovani koristi konzumentov v naši državi.

Ekonomist.

Nova določila o plačilnem prometu z Nemčijo

Devizno ravnateljstvo objavlja naslednje navodilo za plačilni promet z Nemčijo na osnovi novodoseženih sporazumov:

1. Plačilo izvoženega blaga. Ves izvoz, ki gre v Nemčijo, počenši od 1. oktobra 1940, bo plačan na naslednji način:

A. Ena tretjina po novem računu, ki bo odprt na ime Narodne banke kr. Jugoslavije pri Nemški obračunski blagajni v Berlinu. Za vse zneske, ki bodo položeni na ta račun, bo Narodna banka na osnovi prejetih aviz iz Berlina o izvršeni položitvi izdajala izvoznikom specialne čeke na nemške marke, ki se bodo lahko realizirali samo s prodajo v zasebnem kliringu na domačih borzah s posredovanjem poobl. zavodov po tečaju 17.82 din za marko. V kolikor bo zasebno povpraševanje manjše kot ponudba, bo Narodna banka na borzi odkupovala presežke po istem tečaju.

B. Za dve tretjini novega izvoza bodo izvozniki dobivali dosedanje čeke z ozirom na to, da bodo pologi v Berlinu tega dela fakturnih zneskov šla na prejšnji račun »B« (stari račun). Te čeke bodo izvozniki lahko realizirali ravnotako samo s prodajo v zasebnem kliringu na domačih borzah s posredovanjem poobl. zavodov, toda na osnovi tečaja 14.80 din za 1 nemško marko.

C. Vse vrste čekov na nemške marke morajo izvozniki na razpoloženi način realizirati takoj po prejemu čekov, najdalje pa v roku 15 dni računajoč od dne izdaje čekov.

D. Ves izvoz blaga v Nemčijo, ki se je izvršil do 30. septembra 1940, se bo plačeval na dosedanji način t. j. po prej obstoječem računu »B« v starih čekih, katere bo mogoče realizirati v celoti samo po tečaju 14.80 din.

2. Plačilo uvoza. Pri plačilu uvoza je treba razlikovati roke, do katerih je bil izvoz izvršen kakor tudi roke, do katerih so bili napravljeni zaključki za še neuvoženo blago, vpoštevajoč pri tem tudi roke, do katerih bo blago plačano. Zato bo uvoz iz Nemčije plačevan na naslednji način:

A. Vse uvoženo in ocarinjeno blago, počenši s 1. oktobrom 1940, se bo lahko plačalo samo z nakupom novih čekov na nemške marke v zasebnem kliringu na domačih borzah s posredovanjem poobl. zavodov po tečaju 17.82 din za marko. Izjemo tvorijo samo oni primeri, pri katerih so bili zaključki napravljeni pred 25. septembrom 1940, za te primere pa so dana navodila v posebni točki te okrožnice.

B. Vse uvoženo in ocarinjeno blago do zaključno 30. septembra 1940 se bo lahko plačalo z nabavo starih čekov na klirinške marke na osnovi tečaja 14.80 din, toda le v kolikor bodo plačila izvršena najkasneje do 31. marca 1944. Z ozirom na trenutno pomanjkanje nemških mark bodo naši uvozniki v teh primerih pod istimi pogoji polagali odgovarjajoče vrednosti v dinarjih pooblaščenim zavodom na »začasno vezane« račune nemških upnikov ob pravilnem opravičenju z dokumenti iz čl. 3 deviznega pravilnika.

Poobl. zavodi morajo vsakodnevno dostavljati sezname deviznemu ravnateljstvu o prejetih zneskih na »začasno vezane« račune z naslednjimi podatki: fakturni znesek v nemških markah odn. v valuti, na katero se glasi faktura, prejeta odgovarjajoča vrednost na osnovi tečaja 14.70, ime in domicil domačega polagalca in ime ter domicil nemškega upnika. Istočasno s predložitvijo seznamov deviznemu ravnateljstvu po pristojnih podružnicah bodo poobl. zavodi prijavljali na pristojnih borzah kot povpraševanje odgovarjajočo vrednost v dinarjih na »začasno vezane« račun.

C. V kolikor domači uvozniki žele izkoristiti stari tečaj (14.80) za plačilo uvoženega blaga po 1. oktobru 1940 po zaključnicah pred 25. septembrom 1940, si morajo predhodno nabaviti specielno pooblastilo deviznega ravnateljstva. V prošnjah, ki jih je predlagati deviznemu ravnateljstvu po poobl. zavodih najkasneje do 31. oktobra 1940, morajo biti navedeni naslednji podatki: datum zaključka posla po zaključnici, vrsta kupljenega blaga, vrednost blaga po zaključnici, ime in domicil nemškega dobavitelja (koristnika), točni roki dobave blaga kakor tudi roki plačila vsakega posameznega zneska. Prošnji mora biti priložena originalna zaključnica, podpisana po nemškem dobavitelju, z naznačeno in podpisano klavzulo po domačem uvozniku: jamčim materialno in moralno, da je posel zaključen dne... in da je podpis nemškega prodajalca originalen.

V kolikor bodo predloženi dokazi v redu, plačilni roki pa ne bodo po 31. marcu 1941, se bodo dajala uvoznikom odobrenja za izplačila na osnovi starega tečaja po 14.80 din.

Za zaključene posle do 25. septembra 1940, pa s plačilnimi roki po 31. marcu 1941 je potrebno predložiti posebne prošnje, ki bodo naknadno vzete v pretres in event. rešitev.

D. V naprej se bo lahko plačevalo kot doslej samo na osnovi predhodno dobljenih pismenih odobritev. Samo v kolikor bo prošnji za plačilo naprej priložena odobritev o okoristitvi s starim tečajem, bodo izdajana odobrenja za plačila v naprej v istem smislu. Drugače se bodo na vse prošnje brez predloženih specialnih odobritev deviznega ravnateljstva o okoristitvi s starim tečajem, izdajale odobritve za plačilo v naprej na osnovi novega tečaja 17.82 din.

E. Vsi dinarski zneski, ki se nahajajo pri poobl. denarnih zavodih v smislu okrožnice št. 56 z dne 30. marca 1939 (izročitev dokumentarnih plačil uvoznikom ob prejemu dinarjev) se morajo takoj prenesti na »začasno vezane« račune nemških upnikov, v kolikor se predhodno izvrši opravičilo ali dobavi obveznost na osnovi dobljenega pooblastila za plačilo naprej.

F. V prošnjah, ki se predlagajo deviznemu ravnateljstvu, če dokumenti niso popolni ali ako se glasijo na razne tvrdke, je potrebno poleg ostalih podatkov posebno označiti datum izvršenega uvoza po carinski deklaraciji.

G. Iz dodeljenih zneskov nemških mark na domačih borzah morajo poobl. zavodi izvrševati izplačila v Nemčiji v kronološkem redu izvršenih pologov dinarskih zneskov po domačih uvoznikih, po seznamih, ki jih dostavljajo deviznemu ravnateljstvu.

3. Ponudba in povpraševanje na borzi se bo posebej prijavljalo za posle, ki se likvidirajo po tečaju 14.80 din (starem), posebej za posle po tečaju 17.82 din (novi), po katerem bodo posli likvidirani, čeprav bo v borznih listah objavljen samo tečaj 17.82 din.

4. Neplačane obveznosti za uvoženo in ocarinjeno blago pred 15. januarjem 1936 (devizna okrožnica št. 1 dne 3. januarja 1936) se lahko plačajo samo z nakupom novih čekov po tečaju 17.82 din.

5. Terminsko trgovanje z nemškimi markami ni dovoljeno.

6. Klirinška provizija ostane še nadalje dosedanja, t. j. 2 promile pri vplačilu in izplačilu.

Naša pogajanja z Nemčijo

Že večkrat smo poročali o zasedanju jugoslovansko-nemškega odbora v Belgradu, ki traja že nekaj časa. V zvezi s tem so zanimiva poročila, ki jih čitamo v nemških listih. Med drugimi je »Tagespost« z dne 27. septembra 1940 napisala, da je povišanje tečaja marke od 14.80 na 17.82 din v zvezi s tem, da je bila klirinška marka raznih oblik premalo vredna v primeri z dolarjem in da je to moralo sedaj nehati.

Vodja nemške delegacije državni tajnik g. dr. Landfried je pretekli teden govoril na prijateljskem večeru belgrajskih Nemcev v novi strankini hiši o nemško-jugoslovanskih pogajanjih. Iz poročil nemških listov o tem predavanju posnemamo:

Nemško gospodarstvo zaradi vojnih dogodkov ni trpelo, nasprotno izvozne številke so presegle pričakovanja. Začelo se je tudi že presnavljanje ne samo političnega, temveč tudi gospodarskega življenja. Sedaj že Nemčija in Italija pripravljata, kar se mora zgoditi po končani vojni.

Napačno je misliti, da se hočeta osni državi izločiti gospodarsko od ostalega sveta. Njih stremljenje za avtarkijo pomeni samo, da si hočejo zavarovati za najzadnji primer življenje naroda neodvisno od dobre ali slabe volje drugih. Nova gospodarska skupnost se ne bo zaprla proti prekmorskim državam.

Nemčija nudi vsem državam, ki so dobre volje, velikopotezni obračunski način. Če se istočasno prakticira kliring med velikim številom držav, se zmanjšuje nevarnost klirinških vrhuncev. Boljša kot zlato je danes nemška marka, za katero stoji vse znanje in delovna sila 85 milijonskega naroda. Nemčija hoče imeti marko za vodilno devizo v novi Evropi. Ne more več trpeti, da bi kakšna država bolj vrednotila dolar kot nemško marko. Zato je tudi pri sedanjih pogajanjih prišlo do ukinitve manjvrednosti marke. Seveda je to Nemčija naredila obzirno in ni takoj dvignila tečaja na dolarsko bazo, temveč se zadovoljuje zaenkrat s srednjim tečajem. Poleg tega je Nemčija pripravljena sodelovati pri redu v cenah v Jugoslaviji, t. j. pri ustalitvi cen.

Devetletnica živinorejskega selekcijskega društva v Novem mestu

Dne 29. avgusta je bilo premovanje rodovniške živine v Novem mestu. V ta namen je bil lepo pripravljen razstavni prostor na kmetijski šoli na Grmu. Člani organizacije so do 8 zjutraj prignali 2 rodovniška bika in 8 mladih bikcev, 45 krav skupine A, 16 skupine B, 7 skupine C, 6 telic skupine A, 5 telic B, 13 telic skupine mladine A in 3 telice B, skupaj 105 glav; 13 glav ni bilo prignanih. Najboljšo oceno je dobil bik Janeza Žefrana iz Gotne vasi, 83 točk, in kmetijske šole na Grmu, 82 točk. Od krav so bile najboljše ocenjene: krava Mara — grmske šole 189 točk, in Gracija — Josipa Langerja v Pogancih, 80 točk. Več telic in bikcev je dobilo prvo oceno; tudi naraščaj je bil prav dober. Razdeljeno je bilo 7460 dinarjev nagrad, k čemur je največ pripomogla kr. banska uprava. Ocenjevanje je bilo pod predsedstvom odposlanca kr. banske uprave g. inž. Oblaka in zastopnikov Zveze živinorejsko-selekcijskih organizacij ter članov edince in okrajnega kmetijskega odbora v Novem mestu. To premovanje je pokazalo, da se je živina članov organizacije vsestransko izboljšala, in pokazalo pot, po kateri bo treba korakati v bodočnosti. Prva desetletnica je bila doba preizkušnje in vztrajnosti. Druga desetletnica bo doba smotrenega rejskega dela. Naša dolenjska sivorjava živina je utrjena, mlečna in pri dobri oskrbi in krmi dovolj trdna v kostih in zdrava ter sposobna za vsa dela.

Ob tej priliki je naša dolžnost, zahvaliti se vsem, ki so pripomogli k obstoju edinice, tako prvim ustanoviteljem z g. načelnikom inž. Podgornikom na čelu, tako tudi vsem članom, ki so pri delu vztrajali in prizadevanje odbora podpirali. Posebna zahvala gre banovinski kmetijski šoli na Grmu za vso moralno in gmotno pomoč. Vse živinorejce opozarjamo, da bo plemenski sejem za bike 12. oktobra t. l. ob 8 dopoldne na kmetijski šoli na Grmu. — Qdbor.

*

Posojilo mesta Zagreba za javna dela. Pred nedavnim je zagrebški občinski svet sklenil najeti večje prisilno posojilo, ki naj bi ga vpisovali v prvi vrsti prejemniki visokih dohodkov. Ta predlog je bil predložen banski upravi, toda banska oblast v Zagrebu je pod št. 56210 F. O. p. 1940 odgovorila negativno, t. j. da se prisilno posojilo ne more vpeljati.

Vprašanje mešane koruzne moke s pšenico. Agencija »Jugoslovanski kurir« poroča, da se na pristojnih mestih proučuje vprašanje porabe koruze za prehrano. Gre namreč za to, da se uvede obvezno mešanje koruzne moke s pšenično moko. Predloženo je bilo, da naj se za to mešanje porabi 75 kg pšenične moke in 25 kg koruzne moke. Če bi bil ta predlog sprejet, bi se vrsta moke s posebno uredbo uvedla obvezno v vsej državi.

Bencinska mešanica za industrijske namene. Nedavno je bila zmanjšana količina bencinske mešanice za avtomobile, sedaj pa poročajo iz Belgrada, da je monopolska uprava zmanjšala tudi količine bencinske mešanice za industrijske motorje in sicer za 25 odstotkov v primeri s sedaj izkoriščanimi kvotami.

Iz trgovinskega registra. Pri Priv. družbi za silose v Belgradu je imenovan g. Branko Vojnović, ravnatelj oddelka za gradbo žitnih skladišč za ravnatelja upravnega oddelka družbe, obenem je imenovan za prokurista. Vpisana je bila Tvornica volnenih tkanin Jovanoviča in Popoviča v Grdelici, ki je prevzela prejšnjo družbeno tvrdko.

Borze

Dne 30. septembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 1,909.832, na belgrajski borzi 5,385.000 din. V efektih je znašal promet na belgrajski borzi 484 tisoč dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	178.15— 181.35
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1015.64—1025.65

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	220.32— 223.52
Newyork 100 dolarjev	5480.00—55.20.00
Ženeva 100 frankov	1255.05—1265.05

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	14.70— 14.90

Zagreb — zasebni kliring:

Sofija 100 drahem	60.65— 61.35

Belgrad — zasebni kliring:

Sofija 100 drahem	59.65— 60.35

Curih. Pariz 9.35, London 17.00, Newyork 436, Berlin 175.20.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 437—439
v Zagrebu 436—439
v Belgradu 437 denar

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 98.50 denar, agrarji 52—53, vojna škoda promptna 437—439, begl. obv. 76.50—77.50, dalm. agrarji 69.50—70.50, 8% Bler pos. 99—100, 7% Bler. pos. 94 denar, 7% pos. DHB 100 denar, 7% stab, pos. 94 denar. — Delnice: Trboveljska 300 denar, Kranjska industrijska 148 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 97 denar, agrarji 51 denar, vojna škoda prom tna 437—439, begluške obveznice 77.50 blago, dalm. agrarji 70.50 blago, 6% šumske obveznice 70 blago, 4% severni agrarji 51.50 denar, 8% Blerovo posojilo 99 — 100, 7% Blerovo posojilo 95—95.50 (95), 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. posojilo 92 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 denar, Trboveljska 305—310 (300, 305), Gutmann 45—51, Slad. tov. Bečkerek 600 denar, Slad. tov. Osijek 210 denar, Osj. livarna 165 denar, Isis 35 denar, Oceania 650—700, Jadr. plovba 400 denar, Konoplja Vukovar 600—700 (650).

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo, agrarji 52 denar, vojna škoda promptna 437 denar, begluške obveznice 76.50 denar, dalm. agrarji 69 denar (69), 4% severni agrarji 52 denar 7% stab. posojilo 97.50 denar (97.50). — Delnice: Narodna banka (6.500), Priv. agrarna banka (193 drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Oves bač. srem. 305—07.50, — Rž bač. 337.50—340, ban. 335—37.50. — Ječmen bač. srem. 352.50—357.50, bač. spomlad 415—420. — Tendenca neizpremenjena. — Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Slov. gradec dne 26. septembra t. l.: voli I. vrste din 8, voli II. vrste din 7, voli III. vrste din 6, telice I. vrste din 8, telice II. vrste din 7, telice III. vrste din 6, krave I. vrste din 6, krave II. vrste din 5, krave III. vrste din 4, teleta I. vrste din 8, teleta II. vrste din 7, prašiči pršutarji din 17, za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste din 16, goveje meso II. vrste din 14, svinjina din 18 do 20, čisti med din 30, goveje surove kože din 14, telečje surove kože din 24, svinjske surove kože din 6 za 1 kg. — Oves din 375, koruza din 400, fižol din 700, krompir din 200, seno din 85, slama din 40—50, jabolka I. vrste din 300, II. vrste din 200, pšenična moka din 500 do 900, koruzna moka din 450, ajdova moka din 550 za 100 kg. — Trda drva din 100—125 za 1 kvadr. m, jajca din 1, za 1 komad, mleko din 2—2.25 za liter, surovo maslo din 40 za 1 kg.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Slov. Konjice dne 26. septembra t. l.: voli I. vrste din 8, voli II. vrste din 7, voli III. vrste din 6, telice I. vrste din 7, telice II. vrste din 6, telice III. vrste din 5, krave I. vrste din 7, krave II. vrste din 6, krave III. vrste din 5, teleta I. vrste din 8, prašiči špeharji din 14, prašiči pršutarji din 16, za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del din 14, zadnji del din 16, goveje meso II. vrste prednji del din 12, zadnji del din 14, svinjina din 17, slanina din 22, svinjska mast din 24, neoprana volna din 35, oprana volna din 50, goveje surove kože din 18, telečje surove kože din 24, svinjske surove kože din 8 za 1 kg — Pšenica din 4.50, ječmen din 4, rž din 4, oves din 4, koruza din 4.75, krompir din 1.50, lucerna din 10, seno din 0.75—0.80, slama din 0.50, jabolka I. vrste din 4, II. vrste din 3.50, III. vrste din 3, pšenična moka din do 7.50, koruzna moka din 4.75, ajdova moka din 6.50, za 1 kg. — Trda drva din 125 za kvadr. meter, jajca din 1.10, za 1 komad, mleko din 2.50 za liter, surovo maslo din 40 za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih din 5—7 za liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih din 8—10 za liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Maribor levi breg dne 29. sept. 1940. Voli I. vrste din 9, voli II. vrste din8, voli III. vrste din 6, telice I. vrste din 7, krave II. vrste din 6, krave III. vrste din 5, teleta I. vrste din 8, teleta II. vrste din 7, prašiči pršutarji din 12, za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del din 15, zadnji del din 16, goveje meso II. vrste prednji del din 14, zadnji del din 14 svinjina din 18, slanina din 24, svinjska mast din 25 čisti med din 18, goveje surove kože din 12. — Pšenica din 350, ječmen din 300, rž din 300, oves din 290, krompir din 200, lucerna din 120, seno din 110, slama din 50, jabolka I. vrste din 285, II. vrste din 225, pšenična moka din 900, koruzna moka din 550, ajdova moka din 550, za 100 kg. — Trda drva din 150 za kvadr. m, jajca din 1.25 za 1 komad, mleko din 2 za liter, surovo maslo din 38 za 1 kg — Navadno mešano vino pri vinogradnikih din 7 za liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih din 9 za liter.

Cene kmetijskim pridelkom

Cene kmetijskim pridelkom v Ptuju dne 22. septembra t. l. Bela pšenična moka 9 din, krušna 4.50—5 din, govedina I. vrste 18 din, II. vrste 16 din in III vrste 13 do 15 din, teletina 14—16 din, svinjina 16—20 din, svinjska mast 24 din, sveža slanina 20—22 din, krompir 1.25—1.40 din, seno 0.75—1 din, in slama 0.50 din za kilogram.

Nove minimalne mezde

G. ban je podpisal novo odredbo o minimalnih mezdah za nekvalificirane delavce

Na temelju čl. 2., odst 1. in 2, uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu (Sl. l. z dne 20. februarja 1937, št. 103-15), novelirane z uredbo ministrskega sveta o spremembah in dopolnitvah uredbe o določanju minimalnih mezd itd. (Sl. list z dne 18. septembra 1940, štev. 458-75), odrejam minimalne mezde za nekvalificirane delavce (delavke) na ozemlju dravske banovine, kakor sledi:

Člen 1. 1. Minimalne mezde nekvalificiranih delavcev (delavk) znašajo na uro v dinarjih:

V strokah, navedenih v čl. 2. te uredbe pod a): Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let: V industriji neglede na kraj, ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci — din 5.50; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci — din 5; v industriji neglede na kraj, ter v trgovini in obrti v krajih z nad 500 prebivalci — din 4.25; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci — din 3.75.

V strokah, navedenih v čl. 2. te uredbe pod b): Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let: V industriji neglede na kraj, ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci — din 4.75; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci — din 4.50; v industriji neglede na kraj, ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci — din 3.75; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 preb. — din 3.50.

V strokah, navedenih v čl. 2. te uredbe pod c): Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let: V industriji neglede na kraj, ter v trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci — din 4; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci — din 3.75; v industriji neglede na kraj, ter v obrti v krajih z nad 5000 prebivalci — din 3; v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci — din 3.

2. Za odmero višine minimalne mezde je merodajen kraj obratovanja.

3. Kot industrijska podjetja se smatrajo ona, na katera se nanaša § 32., odst 1, zakona o obrtih.

Člen 2. 1. Po lestvici, navedeni pod a) razpredelnice v čl. 1 te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Rudarstvo: lomljenje kamenja in kopanje zemlje; predelovanje in obdelovanje kamenja, z izjemo izdelovanja mlinskih kamnov in brusov, brušenja in struženja kamenja in izdelovanje blaga iz skrilovca; kovinska stroka; stroke strojev in železnih konstrukcij, strelnega orožja ter fizikalnih in kirurških instrumentov; stroke kemičnih izdelkov in farmacevtskih preparatov, izdelovanja barv, predelovanja katrana in smole; stroka razstreliva in vžigalic, z izjemo izdelovanja razstreliv in smodnika; stroka olj in maščob; centrale za proizvajanje sile in za preskrbo z vodo; izdelovanje blaga iz gume in njenih nadomestkov; pivovarne in izdelovanje slada, kvasa in špirita; gradnja železnic, cest in vodnih zgradb; gradnje nad zemljo; grafična stroka, z izjemo knjigoveštva; dimnikarstvo; dezinfekcija stanovanj, pohištva in obleke; pogrebni zavodi; kinematografi.

2. Po lestvici, navedeni pod b) razpredelnice v čl. 1 te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Zasebni promet (osebni in blagovni prevoz ter pomožni prometni obrati), z izjemo oseb, ki opravljajo živino; izdelovanje mlinskih kamnov in brusov, brušenje in struženje kamenja ter izdelovanje blaga iz skrilovca; predelovanje zemlje; izdelovanje in popravljanje glasbenih instrumentov; gradnja prevoznih sredstev; tekstilna stroka; papirna stroka (izdelovanje in predelovanje papirja in kartona); izdelovanje usnja, z izjemo samostojnega drobljenja in mletja drevesne skorje; predelovanje usnja in njegovih nadomestkov; gozdno-žagarska stroka; predelovanje lesa; z izjemo struženja lesa (izdelovanje drobnega in galanterijskega blaga, deščic za ščetke, pripravljanje strugarskega lesa in pod. ter izdelovanje igrač, palic in pod. predmetov) ter z izjemo izdelovanja upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov; izdelovanje ščetk in pletenega blaga; predelovanje kosti, rogov, celuloida itd.; živilska stroka (hrana, jestvine in pijače), z izjemo pivovarn, tovarn špirita in kvasa; konfekcija moške in ženske obleke; krznarstvo; čiščenje in barvanje obleke in perila; snaženje perila; zavodi za snaženje stanovanj in pohištva od prahu, za shranjevanje preprog in pohištva, za izposojanje predmetov; knjigoveštvo; trgovina; denarni in zavarovalni zavodi ter samostojne pisarne.

3. Po lestvici, navedeni pod c) razpredelnice v čl. 1 te odredbe, se odrejajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Gojenje perutnine, vrtnarstvo, samostojno drobljenje in mletje drevesne skorje; struženje lesa (izdelovanje drobnega in galantarijskega blaga, deščic z ščetke, pripravljanje strugarskega lesa in pod, ter izdelovanje igrač, palic in podobnih predmetov) ter izdelovanje upodnjenega pohištva, ležalnih in strnih stolov in podobnih množinskih predmetov; gostinstvo (gostilne, kavarne, krčme); oblačilna stroka in čiščenje, z izjemo strok navedenih v (2.) odstavke tega člena; higijena (zdravilišča, kopališča, brivci itd.).

Člen 3. Poimenovanje posameznih gospodarskih strok je izvedeno skladno z nevarnostno tabelo, izdano z naredbo ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje z dne 8. aprila 1938, St. štev. 30451 (Sl. l. štev. 264-43 iz leta 1938). V primerih, kjer obstoji dvom o uvrstitvi podjetja v pripadajočo stroko po tej odredbi, je merodajna uvrstitev po nevarnostni tabeli. V obratih, ki obratujejo v oddelkih, kateri spadajo v razne stroke po odredbi, oziroma po imenovani nevarnostni tabeli, se plačujejo minimalne mezde, ki pripadajo dotičnim strokam, ako so ti oddelki samostojni. Ako pa ti oddelki niso samostojni in se delavci (delavke) uporabljajo v obeh ali več strokah, se plačuje višja minimalna mezda.

Člen 4. Za vajence ne veljajo določila te odredbe.

Člen 5. Kvalificiranemu delavstvu se mora plačevati mezde, ki so najmanj toliko visoke, kolikor so visoke mezde, odrejene s to odredbo.

Člen 6. Minimalne mezde, odrejene s to odredbo, veljajo tudi za akordno delo. Zaslužek delavcev, ki delajo v akordu, ne sme biti manjši od zaslužka, ki se mora po tej odredbi plačevati za urno delo.

Člen 7. (1)Za osebje, ki dobiva plačo mesečno, se izračuna dnevna plača s 25-tim delom mesečne plače, za osebje na, ki dobiva letno plačo se izračuna dnevna plača s 300-tim delom letne plače. — (2) Hrana, ki jo dobiva delavec od delodajalca, se sme vračunati pri preračunavanju minimalne mezde z zneskom 12 din na dan, stanovanje pa z zneskom 2 din na dan.

Člen 8. Delodajalec, ki ne plačuje svojemu pomožnemu osebju minimalne mezde, določene po tej odredbi, se kaznuje v smislu čl. 23. uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb itd. v denarju od 100 do 10.000 dinarjev.

Člen 9. (1) Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine. — (2) S tem dnem prestane veljati odredba kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 31. julija 1937. VI. štev 21.700-I. o minimalnih mezdah, ter odredbe z dne 29. januarja 1940, VI. štev. 3344-I., o spremembi odredbe o minimalnih mezdah. — (3) Nadalje prenehajo veljati s tem dnem določila banove odredbe o minimalnih mezdah v gostinskih podjetjih z dne 4. maja 1940, VI. štev. 11.985-3, ter določila odredbe o minimalnih mezdah za trgovsko in ostalo višje pomožno osebje zdne 30. januarja 1940, VI. štev. 3344-2, v kolikor n. sprotujejo tej odredbi. — (4) Prenehajo veljati tudi določila raznih kolektivnih pogodb, razširjenih z odredbo bana na vse področje dravske banovine, kakor tudi določila ostalih kolektivnih in drugih pogodb ter sporazumov, v kolikor nasprotujejo predpisom te odredbe. Tarifne postavke se morajo prilagoditi najmanj višini minimalne mezde, predpisani s to odredbo.

Ljubljana, 28. septembra 1940.

Kralj. banska uprava dravske banovine.

Ban:

dr. Natlačen s. r.

Wendell Wilkie, Rooseveltov nasprotnik v boju za Belo hišo

V nekem hotelu v Filadelfiji zvoni telefon: iz Washingtona zahtevajo Wilkija. Wendell Wilkie leži na zofi brez suknje in ovratnika. Res da je bil na kongresu republikanske stranke izvoljen za predsedniškega kandidata, 45 minut so mu ploskali, on se je zahvaljeval, navdušeni pristaši so ga nesli v stanovanje, toda sedaj je molk okoli njega. Kdo neki bi rad govoril z njim iz Washingtona?

Mehak, prikupen, znan glas mu udari skozi slušalko — na uho. To je glas starega očetovskega prijatelja Franklina Roosevelta, ki bo samo 3 mesece v volilni borbi njegov nasprotnik. »Čestitam, gospod Wilkie,« pravi glas. »Veseli me, da je kongres vprav vas izbral. Vse najboljše Wilkie...« Wendel Wilkie je po naključju »padel« v demokratsko stranko že 19 let star in je ostal v njej do leta 1938. Šele pred dvemi leti je Rooseveltov učenec, pristaš, sodelavec in prijatelj prestopil v nasprotni tabor, kar pa ni skalilo njunega prijateljstva. Roosevelt dobro pozna ljudi in ga strankina etiketa ne more premotiti. Sicer pa dobro ve, da Wilkija nič ne zanima manj kot strankini programi.

Nepolitični kandidat za Belo hišo

Redka je prikazen, da je kandidat za amerikanskega predsednika nepolitični mož brez parlamentarnega izkustva.

Wendell Wilkie je doma v državi Indiani, domovini trmastih kolonizatorjev, surovih farmarjev, pustolovskih kowboyev in lovcev na kožuhe. Njegov oče, skromen odvetnik, je živel povsem neamerikanski: preziral je avto, telefon, nogomet, ribolov in je ljubil le svoje knjige ter antično umetnost govorništva. Hotel je, da bi njegovi sinovi postali pravniki in znameniti možje v javnem življenju. Vsakikrat po večerji je pripravljal Wendella za politično življenje. V veliko začudenje se je ta za politiko zelo malo zanimal. Vpisal se je na pravno fakulteto, predavanja pa je le redko obiskoval. Ker oče ni imel dovolj sredstev, da bi ga vzdrževal, je prevzel službo natakarja v nekem hotelu.

Wendell Wilkie, republikanski kandidat za predsednika Združenih držav.

Nekoč je bila v tistem hotelu velika slavnost mestnega odbora demokratske stranke. Predsednik bi moral imeti slavnostni govor, toda whiski je bil predober in premočan. Niti besedice ni vedel možakar povedati. Položaj je rešil mladi natakar. Skril se je za debeli hrbet stokajočega predsednika in mu, popolnoma nepripravljen prišepetaval stavek za stavkom, ki ga je ta ponavljal in je z njimi razvnel zborovalce. Drugi dan je poklical govornik natakarja k sebi ter ga imenoval v strankin mestni odbor.

Veliki uspehi v industriji

L. 1917. je posegel ameriški predsednik Wilson v evropsko vojno. Med vojaki, ki so odšli v Evropo, je bil tudi 25 letni Wendell Wilkie. Bil je v Flandriji in severni Franciji, bil je ranjen in odlikovan. Čez dve leti se je vrnil domov. Univerzo in šolo sploh je sedaj obesil na klin. Hotel je zaslužiti in se je vrgel v industrijo. Hitro je dobil mesto pri nekem električnem trustvu. Trideset let star je bil že bogat. L. 1930. je bil že predsednik holding družbe, ki obvlada vso ameriško električno industrijo in milijonar. V politiko tudi sedaj ni šel. Če je demokratska stranka potrebovala njegovo pomoč, je rad pomagal. Roosevelta je podpiral pri prvih volitvah l. 1932. Ko je država l. 1936. proti plačilu 136 milijonov dolarjev podržavila električni trust (on je ostal ravnatelj podržavljene družbe) je izstopil iz demokratske stranke, dve leti nato pa je stopil v republikansko stranko.

V tekmi za Belo hišo

Že lansko leto so se začele priprave za nove predsedniške volitve. Roosevelt je rekel, da ne bo več kandidiral. Državni tožilec Thomas Dewey je imel največ izgledov, da ga bodo republikanci postavili za svojega kandidata. Wilkie, ki je dobro poznal Roosevelta in je videl kake so razmere v svetu, je dvomil, da Roosevelt ne bo več kandidiral in je začel misliti na to, kaj bi bilo, če bi republikanci njega postavili za svojega kandidata. Dnevno so prinašali časopisi majhne vesti o njem, Roy Howard, lastnik časopisnega koncerna, se je zavzemal zanj. Ko so v stranki prvič glasovali o tem, koga naj postavijo za kandidata, je dobil Wilkie od vseh najmanj glasov. Pri zadnji odločitvi je kongres zvedel, da Roosevelt kandidira. Vsi so bili osupli. Vsi kandidati so popadali pod mizo. Kongres je prišel na misel, postaviti za Rooseveltovega tekmeca njegovega nekdanjega prijatelja, 40 let starega nepoznanega industrijalca. Sen starega odvetnika Wilkija je bil le uresničen. Njegov sin je postal znamenit mož.

Besarabski Nemci skozi Jesenice

Jesenice, 30. septembra.

Besarabski izseljenci, ki so potovali s prvim preselitvenim vlakom, so se v soboto zvečer zadnjič ustavili na jeseniški postaji, preden so prispeli v svojo novo domovino Nemčijo. Potujejo zelo udobno v prostornih in nenatrpanih vagonih. Ko je vlak zavozil v jeseniško postajo, so odprli okna.

To pa niso Nemci, same ruske kape, brki ruskih mužikov, v rute zavita dekleta zdravih zob in širokih ličnih kosti, vsi govore rusko od starčka do otroka. Ko so Jeseničani, ki govorijo rusko, navalili z vprašanji, kako je kaj v daljnji Besarabiji, so kar strmeli. Ko pa je po ruski zasukal še mož uniforme, so vprašali, ali sega vse do gor Rusija.

Pa smo začeli še nemško — trše jim gre in po svoje, vendar dovolj velik dokaz, da se narodnost ne da iztrebiti, najbrž pa tudi dokaz, da Romuni niso narodnost uničevali, kajti najmanj znajo ti ljudje romunsko.

Prijazna spremljevalka nemškega Rdečega križa je takoj prišla v ospredje in pojasnila, da so to člani kmetskega naselja, katera je ruski jezik kar poplavil in ostal v navadi pri njih tudi skozi 20 romunskih let. Bili so to večinoma starejši ljudje in mladina, srednje starosti manj. Čez nekaj minut je vlak odbrzel in odhajali so tja gori v združeno nemško domovino. Da bi bili srečni, ti romarji iz zemlje v zemljo. Pripomniti moramo, da so lepe uniforme in uglajeni nastopi našega orožništva vzbujali zanimanje pri vseh kot dokaz reda in strumnosti, kakršne pač tam doli niso bili vajeni.

Vsak ne more v zdravilišče

ali vsak mora paziti na zdravje in doma piti vsaj mesec dni našo prirodno mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna za mnoge bolezni srca, ledvic, želodca, jeter, žolča, razne katare in čiščenje krvi ter normalizira delovanje notranjih žlez in živcev

ono z rdečimi srci!

Prosvetni večeri

V šestnajsto leto stopajo prosvetni večeri, katere prireja Prosvetna zveza v Ljubljani vsak petek ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani. Že dolgoletna tradicija sama dokazuje, da so ti večeri nujno potrebni in da izvršujejo važno nalogo za mesto Ljubljana, saj so to njena ljudska univerza. Predavanja so opremljena s slikami in filmi, s petjem in recitacijami. Letni obisk znaša 4000 do 6000 obiskovalcev. Prepričani smo, da bodo dosedanji obiskovalci ostali zvesti tudi v bodoči jesensko-zimski sezoni in pripeljali še svoje znance, da se število poveča. Zlasti vabimo na te večere vse člane in članice ljubljanskih prosvetnih društev, člane in članice Slomškove družbe, članstvo FO in DK. Vstopnina je malenkostna. Rezervirani sedeži za vso sezono 40 Din. Sicer pa znašajo rezervirani sedeži po 3 din in 2 din, za dijake 1 din. Pričetek teh večerov je v petek, 4. oktobra. Ta večer bo posvečen zgodovini Koroške, na kar posebno opozarjamo vse prijatelje koroških Slovencev. Spored večerov je sledeč:

Leta 1940

1. 4. oktobra: Dr. Ivan Grafenauer: Osemdesetletnica Mohorjeve družbe in stoletnica njenega tajnika.

2. 11. oktobra: P. B. Remec: Štiristoletnica jezuitskega reda.

3. 18. oktobra: Vinko Zor, ravnatelj: O krajih, gradovih in samostanih, kjer je živela sv. Ema.

4. 25. oktobra: Lippel-Sovre: Mrtvaški ples, duhovna igra v 11 dogodbah.

5. 8. nov.: Literarni večer goriških pesnikov in literatov.

6. 15. nov.: Franc Gabrovšek: Portugalska in njen korporacijski red.

7. 22. nov.: Dr. Vinko Brumen: Stoletnica škofa Martina Slomška.

8. 29. novembra: Dr. Jože Logar: ob stoletnici dr. Franceta Prešerna.

9. 6. decembra: Dr. Franc Stele, univ. prof.: Slovenske Marije.

10. 13. decembra: Prof. Franc Šušteršič: Zvezde žarijo.

11. 20. decembra: Prof. Franc Mihelčič: Zdravilne rastline.

Leta 1941

12. 10. januarja: Prof. Simon Lenarčič: Protestantovska doba med Slovenci.

13. 17. januarja: Prof. Janko Mlakar: Po vrhovih Julijskih alp.

14. 24. januarja: Dr. Rajko Ložar: Zadnje zgodovinske najdbe v Sloveniji.

15. 31. januarja: Dr. Valter Bohinc: Od Ptolemeja do Kocena (Razvoj slov. zemljevida).

16. 7. februarja: Ivan Avsenek, indus.: Pogled v sedanjo Rusijo.

17. 14. februarja: Prof. Ludvik Puš: Naš kmet in njegova narodna pesem.

18. 21. februarja: Dr. Lambert Erlich, univ. prof.: Prostozidarji:

S seje ptujskega mestnega sveta

Prehrana ptujskega prebivalstva

Ptuj, 28. septembra.

V petek, dne 27. septembra je bila ob 18 seja ptujskega mestnega sveta, ki jo je vodil župan g. dr. Remec, ki je po štirih mesecih zopet prevzel županskо mesto. Seji je prisostvoval tudi okrajni glavar g. dr. Farčnik. Po uvodnih formalnostih je najprej poročal župan dr. Remec.

Omenil je odlok g. bana dr. Natlačena, s katerim ga je zopet imenoval za ptujskega župana, ker so sedaj odpadli vsi razlogi, na podlagi katerih je podal ostavko, tako da je lahko zopet prevzel dolžnost župana. Apeliral je na vse gg. mestne svetnike na zopetno sodelovanje pri delu za izboljšanje gospodarskega stanja v dobrobit mesta in njegovega meščanstva. — Na prazna mesta bivših svetnikov gg, dr. Komljanca, prof. A. Kolariča in peka Kozela, je g. ban imenoval nove svetnike: gg. Jakoba Čuša, upravnika pošte Ptuj; Simona Skazo, kolarskega mojstra in posestnika v Krčevini; Franca Femca, železničarskega delavca v Ptuju. — G. župan je nove mestne svetnike takoj zaprisegel.

Za upravni odsek je poročal g. Ferdo Fras. Med drugim je navajal, da je mestna občina rezervirala lanskoletno posojilo v znesku 250.000 din kot obratni kapital za prehrano in preskrbo prebivalstva. Od tega zneska se je nakupilo za 50.000 dinarjev drv in premoga kot rezervo za zimo, ostali znesek pa bo uporabljen za nabavo najnujnejših življenjskih potrebščin. Obenem se je izvolil tudi poseben odsek, ki bo stopil v stike z zastopniki veletrgovcev in mlinarjev ter sestavil načrt za nadaljnjo prehrano prebivalstva. Ta odsek je po izvršenem posvetovanju predlagal upravnemu odseku, da mestna občina nabavi iz svojih sredstev 5 vagonov krompirja ter 15.000 kg fižola. Iz ostanka dovoljenega kredita pa predvsem mast, oziroma jedilno olje. Preskrbo s pšenico in moko prevzamejo veletrgovci oziroma mlinarja A. Zorčič in M. Korošec, ki sta zagotovila dobavo nekaj vagonov pšenice, ki bi služila kot rezerva, če bi nastopil nepričakovan zastoj glede dobave moke. — Sklenjeno je bilo nadalje, da se pri mestni občini ustanovi poseben aprovizacijski odbor. — Upravni odsek predlaga mestnemu svetu, z ozirom na izredno narasle cene govejega in telečjega mesa, da prične mestna občina s prodajo mesa v lastni režiji, predvsem za siromašno prebivalstvo. — Občina je kupila pri Osrednji kmetijski zadrugi v Mariboru z banovinske zaloge 15.000 kg pšenice, ki se je zmlela v Zorčičevem mlinu in se je stavila moka na razpolago pekovskim obratom in trgovinam v Ptuju. Poleg tega se je izposlovalo od banske uprave, da je stavila iz svoje zaloge v Zorčičevem mlinu na razpolago 12.500 kg moke. Ker je bilo medtem ptujskim veletrgovcem omogočeno, da so si direktno dobavili moko iz drugih banovin, je bilo s tem odstranjeno pomanjkanje moke v Ptuju. — S Kmetijsko zadrugo v Ptuju se je dosegel sporazum, da dobavi na račun mestne občine 5 vagonov krompirja, ki je deloma že kupljen. Ta krompir ostane kot rezerva za zimske mesece. — Nakup fižola pa je prevzel trgovec Rosenfeld. — Soglasno je bilo sklenjeno, da se izkoplje v jesenskih in zimskih mesecih okrog 6300 m plinskih cevi z različno velikostjo premerov. Te cevi naj bi se izkopale in prodale, ker ni pričakovati, da bi mestna občina obnovila obrat plinarne. Po približni kalkulaciji bi znašal izkupiček za cevi 250.000 do 300 tisoč din. Ta denar bi se v največji meri uporabil za povišanje prejemkov mestnih uslužbencev in mestnega delavstva.

Sledila je važna točka, in sicer podelitev stavbišča za protituberkulozni dispanzer. Na seji dne 16. julija letos je bilo Protituberkulozni ligi v Ptuju v principu odobreno in prepuščeno brezplačno stavbišče na Adelsbergerjevem posestvu. Upravni odsek je na svoji seji zavzel stališče, da ne bi kazalo graditi dispanzerja na Adelsbergerjevem posestvu, ker je to posestvo preveč oddaljeno od kolodvora in sredine mesta, kar bi za bolnike z dežele bilo zelo neprikladno. Sploh pa bi se zemljišče z odstopom enega dela razkosalo in tako izgubilo svojo vrednost. Zato bi se naj poiskalo drugo zemljišče, za katerega nakup bi mestna občina nudila primerno podporo. To stališče je bilo sporočeno Protituberkulozni ligi, ki je nato sporočila svoje stališče in načelno vztrajala pri svoji prošnji. — Upravni odsek je nato o zadevi zopet razpravljal in prišel do zaključka, da se prvi sklep mestnega sveta razveljavi in da mestna občina zagotovi Ligi primerno podporo za nakup drugega stavbišča. Predlog upravnega odseka je bil soglasno sprejet.

Drobne novice

Koledar

Torek, 1. oktobra: Remigij, škof; Janez N., spoznavalec. Mlaj ob 13.41. Herschel napoveduje veliko dežja. V septembru se je dan skrčil za 1 uro 33 minut in prav za toliko se bo zopet skrčil v oktobru. Danes je tudi popoln sončni mrk. Pri nas seveda ne bo viden, pač pa bodo pa lahko opazovali v Južni Afriki, na Atlantskem oceanu in v Južni Ameriki.

Sreda, 2. oktobra: Angeli varuhi; Leodegar, škof.

Novi grobovi

† **Nikolaj Obradovič,** uradnik banske uprave v pokoju, je umrl v Ljubljani, star 60 let. Pogreb bo danes ob pol petih popoldne z Žal (kapelica sv. Petra). Naj počiva v miru! Svojcem naše sožalje!

† **Frančiškanski brat Andrej Prelec.** V frančiškanskem samostanu v Brežicah je v ponedeljek, 30. septembra, ob 3 zjutraj umrl samostanski brat *Andrej Prelec*, star 77 let, doma iz Lokve na Goriškem. Pogreb bo v sredo zjutraj ob 7 na pokopališču pri Brežicah. Naj počiva v miru!

† **Andrej Babuder,** upokojenec državnih železnic, je odšel v večnost na svojem domu na Uncu pri Rakeku. Pokopali ga bodo jutri ob 9 dopoldne. Naj mu sveti večna luč! Svojcem naše sožalje!

† **Ga. Elza Obračunč, roj. Hiršl,** je v nedeljo po dolgi bolezni dotrpela. Pogreb bo danes ob pol štirih popoldne z Žal (kapelica sv. Jakoba) na ljubljansko pokopališče Sv. Križa. Mir in pokoj njeni duši! Svojcem naše sožalje!

Odvetnik
dr. Miran Bleiweis-Trsteniški
se je preselil iz Trdinove 5 v **Cigaletovo 3/I.**
Nova telefonska številka 23-83.

— **Duhovnim vodjem FO** sporočamo, da izide knjižica Fantovski sestanek koncem tega tedna, tako da jo bodo za sestanke v prihodnjem tednu že lahko porabljali.

— **Uredništvo izjavlja,** da g. dr. Ivo Štempihar ni pisec članka, ki ga je bil naš list prinesel dne 26. t. m. o zavarovanju odvetnikov in notarjev. Članek smo dobili docela od druge strani. To sporočamo zato, ker nekateri sodijo, da je članek pisal g. dr. Štempihar, ki je njegovo ime bilo v članku omenjeno. V resnici pa omenjeni gospod niti ne ve, kdo je pisec našega članka.

Igrati „slepe miši" se prav z slabovidnimi očmi ili skozi življenje. Zato raje nosite takoj očala od
Fr. Zajec optik. specijalist
LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

— **Mlada žrtev pijanih pretepačev.** V Dragatušu je bil v soboto zvečer zaklan 20 leten fant Vranešič Anton. Storilci so bosanski progovni delavci. Siromak je bil takoj mrtev. Fant je postal žrtev čisto po nedolžnem: Kriv je bil plačilni dan. Bosanski progovni delavci so si ga po prejemu plače preveč privoščili in razgrajali v gostilni pri Štefaniču, nakar jih je gostilničar odpravil zgrda, ker ni šlo zlepa. Pa so šli v drugo gostilno k Mušiču, kjer je bilo nekaj domačinov. Ker so imeli pripravljene nože in grozili, jih je tudi ta gostilničar odpravljal, pri čemur mu je zaklani hotel pomagati, in dobil je takoj smrten vrez v žilo na vratu.

Večjo količino kislih, tresenih **jabolk** kupi tovarna **„ETA"** v Kamniku.

— **Skalaški dom na Voglu** se zapre 1. oktobra t. l. Otvoritev doma za zimsko sezono bo pravočasno objavljena. — TK Skala.

— **Pohitite! Zadnji dan vpisovanja — četrtek!** Zgodnje plačilo — boljši sedež! Drugi petdnevni avtoizlet: Dalmacija — 7. oktobra! Ladja na Hvar! Informacije: Pisarna, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17/a.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— **Italijanske in nemške, začetne in nadaljevalne tečaje** priredi v večernih urah Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Prijave v društveni pisarni, Gregorčičeva ul. 27, pritličje, med 8 in 14.

— **Večerni trgovski tečaj** se prične dne 8. oktobra na trgovskem učilišču **»Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.** Informacije in prospekti brezplačno na razpolago. (Telef. 43-82.)

— **Brezplačen tečaj slovenske stenografije** priredi v večernih urah Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Prijave v društveni pisarni, Gregorčičeva ulica 27, pritličje, med 8 in 14.

— **Svete pesmi.** Prepotrebna knjižica, za katero je bilo vse leto toliko povpraševanja, je izšla v II. izpopolnjeni in razširjeni izdaji. Primerna je zlasti za ljudsko petje po cerkvah in zavodih. Obsega mašne, Marijine, evharistične in druge pesmi za vso dobo cerkvenega leta. Poleg tega še molitve za recitirano mašo, obhajilne molitve, odzive pri lavretanskih litanijah itd. S ponovno izdajo bo gotovo ustreženo tako šolski mladini kakor odraslim zlasti zdaj, ko se povsod toliko priporoča in goji ljudsko petje. Zato je gotovo, da nobena hiša ne bo mogla biti brez te vsestransko uporabne knjižice. Cena broširanemu izvodu je 6 din, vezanemu pa 12 din. Poštnina se plača posebej. Naroča se v Mladinski založbi, Stari trg 30, Ljubljana, in v upravi »Knjižic« na Rakovniku, Ljubljana 8.

— Pri gotovih boleznih žolča in jeter, žolčnega kamna in zlatenice urejuje naravna »Franz-Josefova« grenka voda prebavo in pospešuje izpraznjenje črev. Kliniške izkušnje potrjujejo, da domače zdravljenje dobro učinkuje, ako se jemlje zjutraj na tešče »Franz-Josefova« voda, pomešana z nekoliko vroče vode.
Ogl. reg. S. br. 30474/35.

— V **»Službenem listu«** kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 28. spetmebra t. l. je objavljena »Uredba o spremembi in dopolnitvi člena 49. zakona o notranji upravi«, dalje »Uredba o dopolnitvi uredbe o ureditvi ministrstva za prosveto«, »Pravilnik o selskih poštonošah«, »Navodilo št. 16 o pobiranju prispevka za narodni invalidski sklad«, »Telefonski promet med Jugoslavijo in SSSR« in »Odločba o količini bencinske mešanice, ki se oddaja na karte (kupone) za pogon motornih vozil«.

Položnice za Slovenca

so priložene v današnji številki lista

Poleg obnove naročnine za časopis pridenite še 10 din

za Slovenčev koledar

Ne pozabite, da je to knjiga, ki spada na mizo vsakega Slovenca

— **Strojepisni, stenografski, jezikovni tečaji in tečaji posameznih trgovskih predmetov** (knjigovodstvo, računstvo, korespondenca itd.) se otvorijo začetkom oktobra na trgovskem učilišču **»Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.** Informacije in prospekti brezplačno na razpolago. (Telefon 43-82.)

— **Danes je izšlo** v zbirki »Knjižic« poročilo mirovnih slovesnosti na Brezju, Zaplazu, Kurešč̌ku in Rakovniku. To je že stopetinšestdeseta številka v zbirki »Knjižic«. Prvo stran te knjižice krasi Kocijančičeva slika padlim junakom, zadnjo pa lična skica imenovanih Marijinih božjih poti. V knjižici so poleg slovesnosti podani skrajšani govori: z Brezij govor bojevnika Franca Košrja in iz Zaplaza govor J. Senice in Antona Perovška. Dalje prinaša knjižica govore prevzvišenega ljubljanskega škofa, ki se je razen na Zaplazu udeležil vseh mirovnih slovesnosti. Bojevniki z Brezij in Zaplaza, poskrbite si to knjižico! Romarji s Kurešč̌ka in Rakovnika! Ta knjižica je krasen spomin na oni nenozabni letošnji prvi september na Kurešč̌ku in osmi na Rakovniku. Knjižica stane 1 dinar.

— **Cerkvenim in izvencerkvenim pevskim zborom** priporočamo za praznik Kristusa Kralja dr. Gržinčičevo zbirko »Kristusu Kralju«. Partitura stane 15 din in se naroča v Salezijanskem zavodu na Rakovniku, Ljubljana 8.

Samo še danes predvajamo veliki špijonažni film, film za oblast nad gibraltarsko ožino. — V glavnih vlogah: **Viviane Romance** in **Erich Stroheim.**
KINO SLOGA, tel. 27 30 ob 16., 19. in 21.
GIBRALTAR

V ŽENSKEM CARSTVU
Norma Shearer, Joan Crawford, Paulette Hoddand i. t. d.
Ne zamudite krasnega Metrofilma: 5 filmskih zvezdnic, 135 hollywoodskih lepotic in noben moški!
Kino Matica, tel. 22-41
Ob 16., 19. in 21·15 uri

Po državi

* **Zoper nepismenost na Hrvatskem.** V hrvatskih pokrajinah uspešno deluje gibanje zoper nepismenost. Zadnje čase so se pridružili še nekateri tovarnarji in podjetniki, ki so razglasili, da bodo poslej pri sprejemanju v delo dajali prednost takim delavcem, ki znajo pisati in brati. Kakor poročajo hrvatski listi, je v Hercegovini monopolska uprava dala javno razglasiti, da bo poslej v odkupovalne urade in tobačne tovarne sprejemala le pismene delavce. To so ljudje slišali, zato so se na vso silo začeli učiti pisati in brati. Zdaj se je pismenost med tobačnimi delavci v Hercegovini že tako razširila, kakor vele hrvatski listi, da med tamkajšnjimi tobačnimi delavci zdaj ni niti 10 odstokov nepismenih delavcev več.

* **Vandali v zagrebških parkih.** Lepe desettisočake je zagrebška mestna občina žrtvovala, da je lepo uredila maksimirske nasade. Zlasti lipe so v tamkajšnjih nasadih lepo negovali ter jih obdali z ovojem. V noči na preteklo soboto pa je prišla tolpa mladih rogoviležev, ki je z noži obelila in olupila vse lipe ter razdejala vse ovoje okoli njih. Čuvaj jih je sicer pri delu zalotil, pa so mu ušli. Policija zdaj išče storilce, ki bodo hudo kaznovani, če jih dobe.

* **Dalmatinski kmetje zoper slajenje vinskega mošta.** Kakor poročajo listi, je splitska vinarska zadruga protestirala zoper to, da se vinogradnikom daje nezatrošarinjen sladkor za slajejenje vinskega mošta ter zahteva, naj se v prihodnje vino sploh ne sladi več.

* **Huda nesreča na progi Zagreb-Ljubljana.** Zagrebški listi poročajo, da se je na progi med Zagrebom in Zidanim mostom blizu postaje Dobova v soboto ob 4 popoldne zgodila huda nesreča, ki pa k sreči ni zahtevala človeških žrtev, pač pa je gmotna škoda milijonska. Tovorni vlak proti Ljubljani je imel seboj tudi 30 vagonov z nafto iz Romunije za Nemčijo. Najbrže je pri enem izmed vagonov počila os, nakar se je voz prevrnil, za njim pa je padlo s tira še 8 drugih vagonov. Nafta pa se je razlila. Če je v vsakem vagonu bilo kakih 13.000 kil nafte, si lahko izračunamo, kakšna škoda se je zgodilo. Zaradi te nesreče je bil pretrgan tudi promet osebnih in brzih vlakov, ki so nekaj časa morali voziti iz Zagreba skozi Karlovec v Ljubljano. V nedeljo je bil promet že spet urejen.

Kino Kodeljevo tel. 41-64
Na splošno željo ponavljamo še danes filmsko glasbeno komedijo:
FRA DJAVOLO
Stan in Oliver
ter briljantna igra Sache Guitrija v filmu:
NJEN SOBAR

Ljubljana, 1. oktobra

Gledališče

Drama. 1. oktobra, torek: Romeo in Julija. Red Torek. — 2. oktobra, sreda: Razvalina življenja. Red Sreda. — 3. oktobra, četrtek: Romeo in Julija. Red A. — 4. oktobra, petek: Romeo in Julija. Izven.

Opera. 1. oktobra, torek: zaprto (generalka). — 2. oktobra, sreda: Grof Luksemburški. Opereta. Red Premierski. — 3. oktobra, četrtek: Fidelio. Red Četrtek.

Radio Ljubljana

Torek, 1. oktobra: 7 Jutranji pozdrav. — 7.05 Napoveda, poročila. — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 11 šolska ura: Striček v radiu vas pozdravlja (g. Miroslav Zor). — 12 Iz Schubertove zakladnice (plošče). — 12.30 Poročila, objave. — 13 Napovedi. — 13.02 Salonski kvintet. — 14 Poročila. — 18 Radijski jaz. — 18.40 Živa znanost (g. prof. Mirosl. Adlešič). — 19. Napovedi, poročila. — 19.20 Nac. ura. — 19.40 Objave. — 19.50 Deset minut zabave (Pisana šara). — 20 Pevski zbor »Cankar«. — 20.45 Koncert operne glasbe (Radijski orkester): Rossini: Uvertura k op. Viljem Tell arr. Kraus; Richard Wagner, kronološki potpuri; Spontini: Predigra op. Vestalka; Verdi: Balet iz op. Otello; Verdi: Fantazija iz op. Ples v maskah. — 22 Napovedi, poročila. — 22.15 Znani plesni orkestri (plošče) Konec ob 23.

Drugi programi

Torek, 1. oktobra: Belgrad: 20.40 Prenos simf. konc. belgraj. filharmonije — **Zagreb:** 18 Ruske romance — **Budimpešta:** 18.10 Konc. salonskega rad. ork. — **Rim-Turin-Florenca:** 21.30 Simf. vokalni konc. — **Praga:** 21 Konc. češke filhar. — **Brno:** 21 Violinski konc. — **Bratislava:** 20.30 Večerni konc. rad. ork. — **Atene:** 20 15 Konc. rad. ork. — **Andara:** 20.45 Va..ki — **Kalundborg:** 20.20 Vokalni tercet — **Tallin:** 19.50 Solistični konc.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18): 19.40 Poročila v slovenščini — YRF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3 Oddaja za Severno Ameriko.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10 in mr. Bohinec, ded., Rimska cesta 31.

Poizvedovanja

Izgubil sem veliko rjavo denarnico z legitimacijo in raznimi drugimi dokumenti. Najditelj naj jo odda proti nagradi Jožetu Mrak, uprava »Slovenca«.

Izgubljeno. Jeras Helena iz Črnuč 113 je izgubila prometno knjižico za tov. avtomobil evid. štev 2—1016-40 Mercedes L.—3000, štev. motorja 306543126 in obrtni list na ime Franz Schwab.

Novi vozni red avtobusnih podjetij v Mariboru

Maribor, 28. septembra.

Z dnem 6. oktobra 1940 stopi v veljavo novi vozni red MP. Vse spremembe so razvidne v žepnem voznem redu »Avtobus«, kjer so vozni redi vseh avtobusnih podjetij v Mariboru in okolici in ki se dobi za 2 din pri prometniku v Osrednji avtobusni postaji Avtobusnega prometa na Glavnem trgu v Mariboru in na stenskih voznih redih v raznih lokalih in pisarnah. Tukaj opozarjamo le na glavne spremembe in na nova določila.

Proga Maribor—Studenci: Voznina znaša, kakor na vseh ostalih mestnih progah odslej 2 din.

Proga Maribor—Pobrežje: Izostane vožnja ob 16.40 z Glavnega trga. Vse ostalo je nespremenjeno.

Proga Maribor—Tezno: Ob sobotah, nedeljah in cerkvenih praznikih izostane vožnja ob 19.52 z glavnega trga. Cena je 2 din, enako, kakor na vseh drugih mestnih progah, ne glede na vstopno in izstopno postajo.

Proga Maribor—Radvanje—Pekre—Limbuš: Ob nedeljah in cerkvenih praznikih izostane vožnja ob 10. dopoldne z Glavnega trga. Avtobus z odhodom ob 14. z Glavnega trga vozi do Limbuša. Zvečer izostane vožnja ob 20. z Glavnega trga.

Proga Maribor—Slov. Bistrica—Celje: V Slov. Bistrico izostane vožnja ob nedeljah in cerkvenih praznikih z odhodom ob 21.30 iz Maribora in vozi avtobus, ki odhaja z Glavnega trga ob 18.30 naravnost v Slov. Bistrico in ne samo do Zgornje Polskave. S kolodvora v Mariboru odhaja avtobus v Celje samo zjutraj ob 6., vsi drugi avtobusi v Celje in iz Celja pa vozijo in obstajajo na Glavnem trgu v Mariboru. Potniki, ki žele potovati z Glavnega trga na glavni kolodvor, se lahko peljejo z avtobusom proge Vojašnica kralja Petra—kolodvor, brez doplačila voznine.

Proga Maribor—Murska Sobota: Ob nedeljah in cerkvenih praznikih odhaja avtobus iz Maribora — Glavni trg ob 6.15 in prispe v Mursko Soboto ob 8.45. Popoldanska dnevna vožnja iz Maribora ostane nespremenjena ob 17. Iz Murske Sobote pa odhaja avtobus vsak dan ob 6.30 in prispe v Maribor ob 9., torej eno uro kasneje kot doslej. Glede morebitne dnevne vožnje v Mursko Soboto iz Maribora ob 6.15 in iz M. Sobote ob 11.15 bo obveščena javnost pravočasno. Voznina na tej progi se je izravnala na odseku Oseka do Murske Sobote za 1 do 3 din.

Proga Maribor—Ljutomer: Jutranji avtobus prihaja v Ljutomer 5 minut kasneje kot dosedaj, t. j. ob 8.05 in ima v Ivanjcih ob 7.10 zvezo z avtobusom iz Gornje Radgone. Avtobusa ob 5.45 iz Maribora in 11 15 iz Ljutomera bosta vozila le do vključno 31. 1. 1941; od 1. 2. 1941 bo vozil avtobus ob 5.45 iz Maribora samo vsako nedeljo in cerkveni praznik. Voznina na tej progi se je izravnala na odseku od Brengove do Ljutomera za 1 do 2 dinarja.

Proga Maribor—Sv. Martin: Ob nedeljah in cerkvenih praznikih odhaja avtobus zvečer ob 18. namesto dosedaj ob 19.

Proga Maribor—Selnica: Izjemna cena za povratne vozovnice na tej progi je ukinjena in stanejo odslej povratne vozovnice enako, kakor na vseh drugih avtobusnih progah.

Pribitek 50 par k voznini plača v smislu odobritve kraljevske banske uprave Dravske banovine v Ljubljani vsak potnik, ki ne kupi voznega listka pred vstopom v avtobus na Glavnem trgu v Mariboru pri prometnem uradniku v Osrednji avtobusni postaji temveč zahteva in kupi vozni listek šele od šoferja v avtobusu, ki nima sprevodnika. Do tega ukrepa so bila Mestna podjetja podjetja primorana ker so bili potniki gluhi za vsa opozorila in vse prošnje, da naj kupujejo vozne listke v Mariboru na Glavnem trgu v naprej in ne šele v avtobusih, ki so imeli zato stalne zamude in velik drenj pred avtobusi ter so se redni potniki venomer pritoževali proti tem in tudi nadzorna oblast je zahtevala, da se napravi v tem oziru red.

Mestna podjetja Maribor bodo skušala vzdrževati neokrnjen avtobusni promet do skrajnih možnosti. S kolikimi žrtvami in težkočami se mora boriti sedaj avtobusni promet, je pač vsakomur znana. Iz teh razlogov je bilo treba paziti in se bo pazilo tudi v naprej, da se ne vrši nobena vožnja, ki bi bila sicer morda v rednih razmerah dobrodošla, a danes ni neobhodno potrebna.

Zverinski umor na Studencu pri Dobu

Št. Vid pri Lukovici, 29. sept.

V soboto zvečer ob pol 8 se je v sicer tako mirni vasici na Studencu pri Dobu izvršil strašen zločin. V prvi hiši od Škocijana sem je živela 46-letna samica Ivana Krušnik, z domačim imenom Grdavova Johana. Bila je precej premožna in kot taka znana tudi po okolici. Ker je večkrat bolehala na živcih, je bila vedno najrajši sama. Usodni večer sta prišli z neko delavko iz gozda domov, kjer sta grabili steljo. Ko sta prišli do hiše, je bil hišni pes izredno nemiren, da sta ženski kar slutili nevarnost. Ko sta nakrmili živino, je delavka odšla domov. Johana pa je šla še v bližnjo kapelico poslednjikrat prižgat Mariji lučko, kar je storila sleherni večer, in se vrnila v hišo. Nato se je naredil zgodnji mrak zaradi oblačnega neba. Johana je vsak večer odvezala psa in ga vzela k sebi v hišo, ker se je vedno bala napada. Vse kaže, da je na to čakal ubijalec, ki so ga nekateri celo videli skritega pri drvarnici. Johana je vedno za seboj skrbno zapirala hišna vrata. Tako jih je imela zaklenjena tudi že sedaj. Prižgala je laternico in od znotraj odklenila vežna vrata, da bi odšla po psa na dvorišču. V tem hipu je moral ubijalec planiti v vežo in napasti svojo žrtev. Boj je moral biti hud, zakaj Johana je bila močna žena. Vidijo se sledovi boja na telesu umorjene, ki nosi nič manj kot 32 ran z nožem, in na krvavih ročnih odtisih na steni, ki so jih orožniki že zavarovali. Johana je začela vpiti, kar so slišali sosedje, ki imajo nekoliko naprej svojo domačijo in so bili ravno na podu. Takoj so pohiteli k Grdavovi, kjer pa je bilo že vse tiho. Poskusijo in kličejo pri sprednjih vratih, pa so bila zapahnjena. Zato gredo na zadnja vrata, ki so bila odprta, kar niso bila nikdar, ker držijo v samotno hosto. Tako so zaslutili zločin. Oborožijo se z raznim orodjem, ker si niso bili gotovi, če ni morilec še v hiši. Ko pridejo v temno vežo, je ležala Johana pred glavnimi vrati z razbito glavo mrtva na tleh. Vrata je zločinec zapahnil, stranska pa odprl in zbežal, ko je čutil, da prihajajo ljudje. Odnesti ni mogel ničesar. Sosedov fant je takoj skočil na kolo in šel v Št. Vid po župnika Veiderja, ki je takoj na kolesu prihitel in podelil nesrečnici poslednje maziljenje. Obveščeni so bili takoj lukoviški orožniki, ki so bili kmalu na kraju nesreče. O zločincu za enkrat še ni sledu. Ljudje so prestrašeni in ogorčeni. Vsi sočustvujejo z nesrečno Johano, ki je bila prav dobra ženska in je bila skoraj vsak dan v Št. Vidu pri maši in sv. obhajilu. Tudi v soboto je bila še v cerkvi. Bila je tudi velika dobrotnica vseh okoliških cerkva, misijonov in drugih koristnih ustanov. Bog ji bo ta dobra dela gotovo poplačal. Orožniki so pridno na delu in upamo, da bodo kmalu našli morilca.

Sv. Križ pri Belih vodah

Na rožnovensko nedeljo 6. oktobra bo pri sloveči božji poti Sv. Križa velik romarski shod. Sveto opravilo bo ob šestih in ob desetih. Na predvečer bodo ob šestih večernice — pridiga, pete litanije in spovedovanje. Romarji, pridite po vaši stari navadi od blizu in daleč, da se bomo skupno zahvalili Bogu, da nas je obvaroval strašne vojne in prosili bomo, naj nas naprej varuje v miru. Zadnja romarska shoda bosta novembra: 8. dušni petek in 25. sv. Katarina.

V ruskem veletilmu **Minjin in Požarski** sodeluje poleg najboljših ruskih igralcev moskovski simfonični orkester spremljan s pevskim zborom. — Odlična režija in veličastni prizori! Predstave ob 16., 19. in 21. uri **Kino Union** Telefon 22-21

LJUBLJANA

l **Dekliški krožek Ljubljana-mesto.** Danes ob 8 zvečer se vrši v Bernardinovi sobi **važen redeu** sestanek. Pridite vse točno in zanesljivo! **Zelo** važno!

l **Članom akademske Marijine kongregacije v Križankah** sporočamo, da se začno redni sestanki danes, 1. oktobra ob 7. zvečer v kongregacijski dvorani. Novince prisrčno vabimo. Voditelj kongregacije je tudi letos g. p. Lojze Žabkar O. T. — Odbor.

l **Kongregacija gospodov pri Sv. Jožefu v Ljubljani,** ima v sredo, dne 2. oktobra t. l. ob pol 8 zvečer svoj prvi sestanek v tem šolskem letu. Gospodje odborniki pa imajo istu dan ob 7 zvečer sejo.

l **Fantovski odsek pri sv. Krištofu** ima drevi sestanek. Člani, udeležite se ga zanesljivo.

l **Pošta na Viču** se je preselila v staro šolo nasproti cerkve na Viču.

l **Mladcem fantovskega odseka Ljubljana-mesto** sporočamo, da bo v četrtek 3. t. m. od 18—20 1. redna telovadba v telovadnici na Poljanah. Udeležba za vse strogo obvezna. **Starši iz stolne in frančiškanske župnije pošljite svoje sinove v naš odsek. Vpisovanje novih mladcev bo v četrtek 3. t. m. od 18—19 v telovadnici gimnazije na Poljanah.** Vhod iz Ciril-Metodove ulice.

l **Kongregacija Marije Pomočnice za gospe** pri sv. Jožefu ima danes v torek popoldne ob 5 svoj prvi letošnji sestanek. Na veselo svidenje!

l **Novo dnevno mestno zavetišče za otroke.** Danes, dne 1. oktobra, je začelo poslovati dnevno mestno zavetišče za dojenčke in male otroke v mestni stanovanjski koloniji za Bežigradom. V zavetišču je predviden poseben oddelek za 12 malih otrok do 4 let starosti in oddelek za 12 dojenčkov siromašnih staršev iz hiš mestne občine, ki so zaposleni čez dan. Starši se vabijo, da prinesejo svoje otroke v zavetišče, ki bo poslovalo od 7 zjutraj do 6 zvečer.

l **Angleško društvo v Ljubljani** sporoča svojim članom in interesentom za učenje angleščine, da se mu je posrečilo pridobiti še enega učitelja angleščine in sicer g. Anthonya L. Robinsona, graduiranca oxfordske univerze, ki bo prevzel tudi nekaj tečajev v društvu, ki se bodo na novo začeli s 3. oktobrom t. l. Predvidoma bodo otvorjeni mladinski in komercijelni tečaji, drugi tečaji pa še po dogovoru z interesenti. Vpisovanje v tečaje, ki se še vedno otvarjajo, se vrši vsak dan med 17 in 19 v društveni knjižnici Tavčarjeva ul. 12.

l **Zahvala.** Ob smrti moje žene Antonije Šemrov roj. Celarc sem prejel mnogo dokazov iskrenega sožalja. Zaradi tega se zahvaljujem vsem sorodnikom in znancem za globoko sočustvovanje, lepo cvetje in številno spremstvo, s katerim so počastili rajnico na njeni zadnji poti. Posebej se zahvaljujem pogrebnemu društvu Vič-Glince za obilno udeležbo članstva pri pogrebu. — Ignac Šemrov.

l **Zveza akademsko izobraženih žena** sporoča, da bodo jezikovni tečaji v društvenih prostorih, Gosposka 12, po sledečem redu: **nemščina I. tečaj** v ponedeljek od 19 do 20, v četrtek od 20 do 21; **nemščina II. in III. tečaj** v ponedeljek od 20 do 21, v četrtek od 19 do 20; **francoščina III.** v torek in petek od 18 do 19; **angleščina II.** v sredo od 18.30 do 20; **italijanščina II.** v torek in petek od 19 do 20; **italijanščina I.** v torek in petek od 20 do 21; **ruščina I.** v ponedeljek in četrtek od 18 do 19. Tečaji se pričnó 1. oktobrom. Zamudniki se bodo priglasili kar pri tečajih. Zveza vabi k vpisu v tečaj **telovadbe.** Odbor.

l **Plenarna seja Jugoslovanskega profesorskega društva sekcije Ljubljana.** Namesto rednega letnega občnega zbora ljubljanske sekcije Jugoslovanskega profesorskega društva je bila dne 28. septembra 1940. na I. drž. realni gimnaziji v Ljubljani plenarna seja, ki so se je udeležili člani upravnega in nadzorstvenega odbora in zastopniki vseh pododborov v Sloveniji. Upravni odbor je podal obračun o delu v preteklem letu. Zbrani zastopniki slovenskih profesorjev so to delo soglasno odobrili.

signalom ustavil. Da je bilo presenečenje potnikov še večje, je vlak stal skoraj cel četrt ure in prav toliko časa je čakal tramvajski voz, da bo odpeljal naprej. Seveda ni treba posebej razlagati, da na Ajdovščini tramvaj ni ujel nobene zveze več, in da so vsi potniki morali čakati naslednjo zvezo, ki pa vozi šele vsake pol ure. Prosimo železniško upravo, da naj poskrbi, da vsaj tako gromozansko dolgih postankov vlakov na progi, ki gre čez cesto ne bo, ali pa naj čim hitreje prestavi uvozne in izvozne signale. Upamo, da bo ta prošnja vseh Moščanov uslišana, sicer se nam zvečer prav gotovo ne bo splačalo voziti v mesto, še manj pa recimo na kolodvor.

l **Sprejem v Jegličev akademnski dom.** Društvo »Jegličev akademski dom« bo že to jesen sprejelo okrog 30 revnih akademikov v svojo hišo na Novem trgu 4. Akademiki bodo imeli v hiši samo stanovanje. Kdor želi biti sprejet, naj si oskrbi tiskan obrazec za prošnjo. Dobi se pri Jegličev akademski dom, Ljubljana, Tyrševa 17-III. Prošnje je treba poslati najkasneje do 7 oktobra. — Odbor.

Kavarna in restavracija „EMONA“ otvarja z današnjim dnem koncertno sezono

l **Opozorilo staršem.** Posebne telovadne ure otvarja tudi letos oddelek za zdravstveno zaščito učencev (Državna šolska poliklinika) za take učence, ki imajo slabo telesno držo, ortopedske napake ali pa so slabo razviti in manj spretni. Telovadne ure se vrše vsak ponedeljek in četrtek popoldne od 3—5 začasno še v telovadnici I. državne realne gimnazije v Vegovi ulici, a se v kratkem preneso v ortopedsko telovadnico v novi zgradbi oddelka za zdravstveno zaščito učencev. V tečaj se sprejmejo učenci(ke) srednjih in ljudskih šol med telovadnimi urami ali pa na oddelku za zdravstveno zaščito učencev v Askerčevi ulici. Prva telovadba bo v četrtek, 3. oktobra.

l **Reven dijak-sedmošolec,** doma iz revne kmečke hiše, brez očeta, ki študira sam s svojimi silami brez vsakršnih podpor od doma, kjer so mati in sestre same reve, ki ob počitnicah dela kot delavec, da potem z zaslužkom pripomore svojim, je letos spet prišel študirat v Ljubljano, kjer je pri neki družini dobil kakor že 2 leti doslej brezplačno stanovanje, da je potem instruiral sina. Ker pa so se domače razmere tiste družine zdaj spremenile, je tudi ta dijak izgubil hrano in stanovanje. Zdaj je ob začetku šolskega leta brez vseh sredstev. Prosimo dobre ljudi, da bi se zavzeli za tega pridnega dijaka, ki, dasi v težkih razmerah, ves čas študira s prav dobrim uspehom, da ne bi na koncu gimnazijskih študij bil prisiljen zaradi revščine opustiti študija. Najbolj bi bilo mladeniču pomagano, ko bi ga kaka hiša sprejela na hrano in stanovanje, da bi doma poučeval domačega sina. Naslov pove naše uredništvo.

l **Najlepši madžarski film »Umirajoča pomlad« pride tudi v Ljubljano.** V kratkem bo predvajan v kinu Matici film »Umirajoča pomlad«, ki je brezdvomno ena največjih filmskih umetnin današnje dobe. Napravljen je bil v Budimpešti po znamenitem romanu madžarskega pisatelja Lajoša Zilahyja. Film je tako nenavadno uspel, da so ga celo v Parizu predvajali v enem največjih kinematografov in to v originalni verziji, nepretrgoma celih osem mesecev. V Belgradu in v Zagrebu, kjer so ga predvajali pred par meseci, je ostal film dolge tedne predmet vsesplošnega zanimanja. Ljubljana bo spoznala največjo madžarsko filmsko umetnino in najslavnejšo madžarsko filmsko umetnico Karady Katalin, ki igra v filmu glavno vlogo.

l **Pri zaprtju, motnji v prebavi** — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grenčice.

l **Zasačen vlomilec.** V noči od sobote na nedeljo se je ob enih vrnil na svoje stanovanje v Gledališki ulici št. 7 g. Lojze Zajc in tam zasačil vlomilca, ki se je spravil nad obleke. Vlomilec J. R. je nabral precej moške in ženske obleke v skupni vrednosti 2500 din in jo zmetal skozi okno na parcelo za hišo. Vlomilec je imel še pomagača, ki pa je ušel takoj, kakor hitro so se domači zbudili. Škoda ni velika, ker so našli vso obleko še za hišo in jo bo treba le malo očistiti.

l **Številne aretacije.** Ljubljanska policija je v nedeljo in v ponedeljek aretirala več raznih nepridipravov. Prijetih je bilo nekaj tatov, pa tudi pretepačev in kalilcev nočnega miru. Med temi je bil tudi neki tujec, ki je prišel z juga in pod lažnim naslovom nabiral pri dobrosrčnih ljudeh milodare. Vsi aretiranci bodo ali izgnani, ali pa izročeni sodišču.

MARIBOR

Zaplenjeno usnje pred sodiščem

Maribor, 30. septembra.

Danes dopoldne se je nadaljevala zadnji petek prekinjena razprava pred kazenskim sodnikom mariborskega okrajnega sodišča dr. Obranom proti Valterju Halbärthu v znani aferi zaplenjenega usnja v vrednosti 4,000.000 din. Tudi pri današnji razpravi ni bil obtoženec navzoč, ker je se vedno v prisilnem bivališču v Starem trgu ob Kolpi, ter ga je zastopal njegov zagovornik. Pri današnji razpravi je sodnik zaslišal kot priče nekatere bivše uslužbence leta 1936 opuščene Halbärthove usnjarne. Vse te priče so nastopale razbremenilno. Branilec je zastopal stališče, da obdolženec ni bil dolžan prijaviti zaloge upravni oblasti ter je predlagal, da se zaslišijo izvedenci usnjarske stroke in da se naj pregledajo knjige in korespodenca, ki se nahaja v zapečateni poslovalnici obdolženca. Sodnik je potem razpravo preložil na sredo, 2. oktobra ob 8 zjutraj.

*

Prosvetna društva Sv. Magdalena, Tezno, Pobrežje in Radvanje uprizorijo pod pokroviteljstvom predsednika Prosvetne zveze g. dr. Josipa Hohnjeca v narodnem gledališču v Mariboru 6. oktobra ob 15 in 20 Finžgarjevo narodno igro **Naša kri.**

m **Smrt starega vojaka.** V Delavski ulici je umrl v visoki starosti 89 let upokojeni podpolkovnik g. Lavoslav Turič. Pokojnik je bil doma iz Gospiča, nekdanje granice, ki je dajala najboljše vojake. Tudi on je izšel iz vojaške rodbine. V avstrijski vojski je ohranil svojo narodno zavest, kar mu pri njegovi vojaški karieri ni ravno koristilo. V Mariboru, kjer se je po vojni naselil, je bil zelo popularen zaradi svoje dobrodušnosti in odkritosti. Naj počiva v miru!

m **Tekmovalec se je ponesrečil.** Pri nedeljskih kolesarskih dirkah v Mariboru, pri katerih so sodelovali številni hrvatski kolesarji, ki so odnesli vse zmage, se je ponesrečil 28 letni dirkač Ludvik Gorički iz Zagreba. Med dirko je padel ter si zlomil ključnico. Zdravi se sedaj v mariborski bolnišnici.

m **Najdeno kolo.** Na Zrinjskega trgu je našel blagajnik Karel Hošic h klopi prislonjeno kolo brez gospodarja. Kolo je znamke Steyr brez evidenčne številke. Izročil ga je policiji.

m **Huda kazen za nepoboljšljivega tatu.** Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je včeraj zagovarjal 33 letni tapetnik Anton Lešnik s Pobrežja. Na zatožno klop je prišel zaradi razmeroma majhne tatvine, svojemu stanovalcu je namreč izmaknil nalivno pero ter 1000 dinarjev vredno nalivno pero. Toda Lešnik je nepoboljšljiv tat, ki je bil zaradi tega že dostikrat kaznovan, pa je tudi sedanja kazen izpadla zelo hudo. Prisodili so mu poldrugo leto strogega zapora.

m **Divje gosi naznanjajo zimo.** Že nekaj dni opazujemo v Mariboru zanimiv pojav — jate gosi letijo nad mestom proti jugu. Takšno preseljevanje divjih gosi s severa proti jugu smo prej opazovali šele sredi hude zime. Ljudje pravijo, da bo kmalu nastopila zima, kar ne bi bilo čudno, saj je po zadnjem deževju naenkrat zavladal občuten mraz.

m **Podražitev nepremičnin.** V preteklem tednu so se nepremičnine v Mariboru skoraj skokoma podražile. Za parcele, ki so bile še do nedavnega po 100 din kv. meter, zahtevajo sedaj lastniki 200 din. V istem sorazmerju so se podražila tudi druga zemljišča in hiše.

m **Predprodaja vstopnic** za obe predstavi Finžgarjeve narodne igre »Naša kri«, ki jo v nedeljo 6. oktobra ob 3 popoldne in ob 8 zvečer uprizorijo okoliška prosvetna društva v narodnem gledališču, se vrši pri dnevni gledališki blagajni. Društveni člani prodajajo vstopnice tudi po hišah in prosimo vse prijatelje naše prosvetne organizacije, da vstopnic ne odklanjajo.

m **Nove cene za kruh v okraju Maribor — desni breg.** Za področje okrajnega načelstva Maribor — desni breg so določene sedaj nove maksimirane cene kruha, ki znašajo za kilogram enotnega ljudskega kruha 5 din, za kilogram rženega 6 din. Kruh se sme peči samo v štrucah ali hlebih po pol, 1 in 2 kg. Te cene stopijo v veljavo 5. oktobra.

m **Besarabski Nemci skozi Maribor.** V noči od nedelje na ponedeljek je šel skozi Maribor v Nemčijo prvi vlak besarabskih Nemcev. V vlaku se je peljalo v nemških pulmanskih vagonih 544 oseb, samih žen, otrok in starčkov, dočim mladih mož in mladeničev ni bilo med njimi. Od Zagreba do Maribora so spremljali vlak naši orožniki in financarji, tako da so v Mariboru odpadle vse carinske in policijske formalnosti ter je vlak stal samo toliko časa, da je izstopilo naše spremstvo, potem pa je nadaljeval vožnjo proti meji. Pri vlaku sta bila tudi dva tovorna vagona za prtljago. Ta transport je namenjen za Nürnberg. Od sedaj bodo šli podobni transporti skozi Maribor v Nemčijo vsako noč.

m **Gospodarski krogi — gledališki abonenti.** Do sedaj je tvorilo uradništvo jedro gledaliških abonentov. Letos pa se obeta, da tudi naši gospodarski krogi ne bodo hoteli zaostati za gmotno šibkejšimi abonenti. Do otvoritve sezone je še prilika, da si številni mariborski industrijci in trgovci izberejo lože v abonmajih.

m **Davčni odbor ja mesto Maribor,** ki bo sklepal o davčnh osnovah za odmero pridobnine v letu 1940, bo zasedal v času od 16.—21. oktobra t. l. Iz seznama, ki je razgrnjen od danes do 15. oktobra na mestnem poglavarstvu v vložišču ter je vsakomur na vpogled, je točno razvidno, kateri dan in ob kateri uri bo davčni odbor obravnaval predlog za vsakega posameznega davčnega zavezanca. Onim zavezancem pridobnine, ki niso vpisani v razgrnjenih seznamih, bo pridobnina za leto 1940 predpisana pavšalno.

m **Vaje orkestra odseka Glasbene Matice** so redno vsako sredo od 20. v prostorih dekliške meščanske šole v Miklošičevi ulici. Vsi dobro izvežbani godbeniki, ki so usposobljeni za sodelovanje v simfoničnem orkestru in ki so pripravljeni prostovoljno sodelovati, so dobrodošli.

m **Mariborski nogometni sodniki** so imeli v soboto zvečer občni zbor svoje sekcije. Zbor slovenskih nogometnih sodnikov v Ljubljani je zastopal g. Mehle. V odbor mariborske sekcije so bili izvoljeni gg. Konič, Kopič in Bizjak.

m **Predstojništvo mestne policije** opozarja lastnike motornih vozil, da je 30. septembra stopil v veljavo odlok odbora pri upravi državnih monopolov v Belgradu, v katerem se menjajo dosedaj veljavne količine bencinske mešanice, ki se jih dobi na posamezne vrste bencinskih kart

PRESELILI SMO TRGOVINO ROKAVIČAR IZ PREŠERNOVE ULICE V NOVE MODERNE PROSTORE HOTELA SLONI

ROKAVIČAR

l **V kratkem bodo zabetonirali temelje mineraloškega zavoda.** Pred nedavnim je začelo gradbeno podjetje E. Tomažič iz Ljubljane izkopavati jame za temelje novega mineraloškega instituta, ki bo stal nasproti stari tehniki ob Aškerčevi in Snežniški ulici. Zavod bo imel tri trakte in so sedaj že izkopali jame za trakt, ki bo stal ob Aškerčevi ulici in za trakt, ki bo stal vzporedno z Aškerčevo ulico na dvorišču. Manjka le še izkop za vezni trak. Še ta teden bodo začeli tudi že s prvim betoniranjem. Skušali bodo pohiteti, tako da bi še pred zimo zgradili čim več. Seveda je le malo upanja, da bi se posrečilo zgraditi vso veliko stavbo tako hitro, da bi mogla prezimiti že pod streho.

Tramvajski ovinek v Gradišču obnavljajo. Včeraj so začeli obnavljati močno izrabljene tračnice tramvajske proge, ki gre v hudem ovinku iz Gradišča na Rimsko cesto. Že pred tedni so popravili ob ovinku v Gorupovi ulici nove tračnice, včeraj pa so jih začeli variti. Ko bodo zvarjene, bodo hitro odvili ves dolgi zakrivljeni kos stare tračnice in ga zamenjali z novo tračnico. To bo šlo tako hitro izpod rok, da izmenjava tračnic ne bo motila prometa. Izmenjavo bodo napravili najbrž ponoči, ko je promet s tramvajskimi vozovi le vsake pol ure.

l **Prošnja Moščanov železniški upravi.** Vsi Moščani smo veseli, da smo dobili tramvajsko progo do Sela. Dobro nam bo služila, toda upravičeno smo se bali železniškega prelaza, na katerem v zadnjih letih, odkar so se podaljšali vlaki, ki vozijo na Dolenjsko, včasih redno stoje vlaki in zapirajo prehod tudi po četrt ure. Takoj prvi dan rednega tramvajskega prometa so imeli potniki iz Most na prelazu že neprijetno presenečenje. Večerni tramvaj, ki dobi na Ajdovščini ob 10 zvečer zvezo z vsemi ostalimi progami, je v redu peljal iz Most ob 9.45. Ko pa je prišel skozi Moste do železniškega prelaza, je bil ta zaprt, ker je stal na progi in seveda tudi na cesti vlak, ki se je pred uvoznim

Celje

c **543 besarabskih Nemcev** se je peljalo včeraj ob 5 zjutraj skozi Celje. Med njimi je bilo največ žen, otrok in starejših moških. Druga skupina se je peljala skozi Celje danes ob 1 ponoči.

c **ZZD je podala obračun svojega dela.** V nedeljo je bilo v dvorani DZ v Celju zborovanje članstva ZZD, podružnice v Celju, ki je uspelo in pokazalo, da ima organizacija za seboj lepo število delavstva, za katerega se je zavzemala za zboljšanje njegovega položaja. Zborovanja so se udeležili predsednik celjske mestne občine dr. Voršič Alojzij in zastopnika centrale Golob in Milharčič. Podružnica je izvršila v pretekli poslovni dobi nad 60 uspešnih intervencij za izboljšanje položaja delavcev v celjskih podjetjih. Z velikim odobravanjem so zborovalci sprejeli načelen govor zastopnika centrale ZZD Goloba, ki je govoril o vprašanju preureditve družabnih razmer v naši državi, zlasti o delavskem sindikalnem vprašanju. Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor s predsednikom Žagarjem Jankom na čelu. Članstvo je z vso pozornostjo tudi sledilo filmu o ZZD in njenemu razvoju, ki so ga predvajali po zborovanju.

c **Celjski pododbor Združenja rezervnih podoficirjev** je imel v nedeljo prijateljski sestanek s tovariši v Trbovljah, na katerem je bilo sklenjeno, da se ustanovi v Trbovljah poverjeništvo. Za predsednika pripravljalnega odbora je bil izvoljen Kuhar. Na sestanku je bilo okrog 40 članov, ki so pristopili v organizacijo. V območje poverjeništva Trbovlje spadajo tudi kraji Zagorje in Hrastnik.

c **Predstojništvo mestne policije v Celju** opozarja občinstvo, da je kriminalni oddelek celjske policije zaplenil nekemu moškemu rjav ženski plašč, katerega je ukradel, ne mara pa izdati lastnika, češ, da je last fine dame. Plašč je rjav z rjavo svilo in ga lastnik lahko dobi nazaj.

Motociklistična nesreča v Levcu. 29 letni Kovačič Miha, vratar v Rogaški Slatini, se je peljal skozi Levec v Celje. Na cesti se mu je zlomila os, da je odpadlo kolo, njega pa je vrglo z vso silo po cesti. Pri padcu je dobil Kovačič hude notranje poškodbe in so ga morali takoj prepeljati v celjsko bolnišnico.

c **Nesreče.** Kežmah Jože, 35-letni posestnik iz Oplotnice, se je peljal z motorjem iz Ptuja skozi Slovensko Bistrico, kjer je padel in dobil težje notranje poškodbe v črevesju. — Desno roko v zapestju si je presekal pri sekanju drv 16 letni Gorjup Josip iz Levca pri Celju. — Stroj je zagrabil pri delu za roko Stavec Konrada v Trbovljah in mu odtrgal kazalec. V Marijadobje pri Dramljah je padel in dobil hude notranje poškodbe 57 letni posestnik Stojan Anton. — Na Polulah pri Celju je pritisnilo ob steno mlinsko kolo 23 letnega pismonoša Košec Antona in ga ranilo po glavi.

c **Umrla je včeraj** 54 letna babica Zupanc Katarina iz Zavodne pri Celju. Naj v miru počiva!

Zagorje

Dve poroki. Preteklo sredo se je poročil v Ljubljani tukajšnji rojak g. profesor Vipotnik Vinko z gdč. Fanči Ranzinger. Mlademu paru izrekamo obilo sreče. Danes v nedeljo pa se poroči v farni cerkvi g. Snoj Lojze z gdč. Pavlo Mlakarjevo. Obema vnetima prosvetnima delavcema kličemo Bog blagoslovi!

Jesenice

Prebivalstvu radovljiškega okraja. Vodstvo protituberkuloznega dispanzerja na Jesenicah naznanja vsemu prebivalstvu, da bodo ordinacije zopet redno vsako sredo ob običajnih urah v bolnišnici Bratovske skladnice na Javorniku.

Odlikovanja. Načelnik g. dr. Ladiha je v zastostvu dir. državnih železnic podelil odlikovanja članom železarske industrije KID, ki so bili odlikovani ob dograditvi novega žel. mostu čez Savo pri Zagrebu. Most je izdelan iz domačega jekla iz jeseniških jeklaren. Odlikovanja so dobili gg. inž. Ciril Rekar, obratovodja jeklaren KID III. sv, Save ter gg. Schüller z Javornika, delovodja g. Avguštin in mojster g. Vister tudi visoka odlikovanja in kolajne. G. dr. Ladiha je čestital odlikovancem in domači podjetnosti. V imenu odlikovanih se je zahvalil obratovodja inž. Rekar in omenil, da je s tem odlikovano vse delavstvo KID in dano priznanje njihovim sposobnostim.

Devica Marija v Polju

V nedeljo, 29. t.m., sta se krajevni odbor JRZ in MRJZ sestala na skupno sejo, ki sta jo posetila tudi narodna poslanca za ljubljansko okolico gg. *Stare Miloš* in *Smersu Rudolf*. Na seji so se obravnavala politična in gospodarska vprašanja, ki zadevajo našo občino. Gospoda poslanca pa sta nam poročala o notranji in zunanji politiki ter o gospodarskih problemih naše države in naše banovine. Pogovorili smo se tudi o gibanju nasprotnikov, ki po navodilih kominterne in z denarjem kominterne po določenem načrtu povzročajo demonstracije, delijo letake in izrabljajo sedanje resne čase v svoje namene. Ugotovilo se je, da nima to delo med našim ljudstvom nobenega uspeha, ker naši ljudje ločijo resnico od laži in stvarnost od demagogije.

Ptuj

Gasilski dan v Ptuju. Prihodnjo nedeljo, dne 6. oktobra bo proslavila prostovoljna gasilska četa v Ptuju 70 letnico svojega obstoja. Spored za to veliko proslavo je sledeč: ob 8 sprejem gostov na kolodvoru, ob 9 položitev venca na pokopališče v počastitev umrlih članov-gasilcev, ob pol 10 sprejem gostov na kolodvoru in odhod na živilski trg, kjer bo sv. maša in blagoslovitev orodja z govori, nato pa mimohod vseh gasilcev pred magistratom. Popoldne ob 14 velika gasilska vaja s sodelovanjem okoliških čet, nakar bo v prostorih prostovoljne gasilske čete Ptuj prosta zabava. K tej proslavi ene najstarejših gasilskih čet v Sloveniji in Jugoslaviji sploh, vabi odbor vse prijatelje te človekoljubne in požrtvovalne organizacije!

Novi mestni svetniki. Ban dravske banovine g. dr. Natlačen je postavil mesto bivših gg. mestnih svetnikov dr. Josipa Komljanca, ki je podal ostavko radi bolezni, prof. Kolariča Antona, ki se je odselil in Koze! Ivana, ki imenovanja ni sprejel, tri nove mestne svetnike: g. Čuš Jakoba, upravnika pošte Ptuj, Skaza Simona, posestnika in kolarskega mojstra v Krčevini in Femec Franca, železničarskega delavca v Ptuju. Novi gg. mestni svetniki so na javni seji v petek že prisegli. K imenovanju vsem gg. čestitamo!

KULTURNI OBZORNIK

Nove šolske knjige Banovinske založbe

Banovinska založba šolskih knjig v Ljubljani je izdala te dni zopet tri svoje šolske knjige: **Tretje slovensko berilo** za tretji razred ljudskih šol, **Računico** za ljudske šole II. del ter **Izbor Vergilovih del** za srednje šole.

Tretje slovensko berilo sta sestavila — kakor tudi prva dva, ki sta se lepo obnesla v šoli — znana šolska pisatelja **Hafner Kristina** in **Ločniškar Franc.** Kristino Hafnerjevo poznamo kot dobro mladinsko pisateljico, ki zna najti posebno prisrčne tone v pisanju za najmlajše, Ločniškar pa je mladinski pesnik Vrtca ter njegov urednik, odkar je prišel v roke Slomškove zveze. Že prva dva berila sta imela poudarjeno versko in slovensko noto, kakor jo ima tudi to tretje berilo, ki si je postavilo kot nekako moto Medvedov stih:

Tvoja duša, ljubo dete,
bodi kakor lep oltar,
nanj polagaj misli svete,
grešnih misli pa nikar!

Ta stih začenja prvi oddelek pod naslovom **Za duha in srce,** ki poudarja osnovne vzgojne smernice, ki morajo biti v vsakem mladem človeku: ljubezen do Boga, Marije, materinega jezika, zemlje, mamice, učitelja in dela Nato šele preide k potrditvi domovinske in državne zavesti s pesmimi in podobami pokojnega in sedanjega kralja, k državni himni ter obravnavi ljubezni do države, domovine in slovenskega naroda. To narodno vzgojo pa sta prireditelja lepo združila z opisi menjave letnih dob in to s pesmimi tudi najnovejših pesnikov. Tretje poglavje predstavlja otroku zunanji svet in vse, ki ga obkroža: stvarstvo, živali, človeka, drevo, predmete itd. Oddelek **Moja domovina** je posvečen domovinoznanstvu, poznanju vseh večjih krajev Slovenije, pa tudi gora in pokrajin. Največji slovenski možje govore tu v posameznih krajih in krajevnih lepotah, tako da ima učenec pred seboj razgrnjeno v lepih opisih vso slovensko domovino od Prekmurja do Bele Krajine — le preko meja ne seže... Poglavje **Nekdaj in sedaj** kaže zgodovino slovenske zemlje in stare običaje (graščinsko tlako) borbe s Turki itd. Zadnji del Življenje v družbi pa je posvečeno razgledanju se med ljudmi in spoznavanju življenjske borbe (rudar, delo itd.) ter volje do lepega življenja in prisrčnega medsebojnega razmerja med ljudmi.

Vsi sestavki so vzeti iz spisov najodličnejših slovenskih pisateljev, izmed katerih so nekateri prikazani tudi v liku (Cankar, Stritar, Levstik, Meško, Župančič) itd. Knjigi je dodana tudi slovenska slovnica, v kolikor je potrebna za ta razred. Novost so tudi vprašanja in razlage pod črto, ki sta jih sestavljalca vpeljala po zgledu srednješolskih čitankarjev.

Banovinska založba je berilo lepo okrasilo z izvirnimi ljubkimi celostranskimi ilustracijami prof. **Ksenije Prunkove** ter z mnogimi izredno uspelimi fotografijami, ki ponazarjajo slovenska mesta ter delo na slovenski zemlji. Tako berilo tudi vzgaja mladino k lepočutju in smislu za umetnost. Tretje berilo je vse skozi uspela učna knjiga za naše najmlajše — priporočljiva v vseh pogledih in ustrezajoča tudi predpisom.

Računico za ljudske šole, II. del, sta sestavila **A. Černivec** ter **M. Jeglič,** torej za prvo stopnjo računskega pouka. Najprej uvaja računica v štetje do dvajset, dalje do števila 100, seštevanje in odštevanje dvomestnih in enomestnih števil. Poštevanke. Merjenje in deljenje. Seštevanje, odštevanje in množenje dvomestnih števil.

Izbor iz Vergilovih del je priredil prof. **Rudolf Južnič,** uvod v Vergila in Enejido pa je napisal docent **dr. Milan Grošelj.** Tako je banovina izdala šolsko knjigo za latinščino in sicer obstoja iz dveh delov: v prvem so latinski odlomki iz Eneide (iz I., II., IV., VI. in IX. speva), iz Gerogicona) (pet odlomkov) ter Eklog (I). Drugi del pa vsebuje komentar k posameznim spevom iz Vergila. Prvi del obsega 96 strani, komentar pa ravno toliko.

S temi knjigami je Banovinska založba šolskih knjig v veliki meri pomogla slovenskim šolarjem in dijakom.

Peter Lipar: Šest zborov

Med najmlajšimi prizadevniki na kompozicijskem področju zadnjih let se je pojavil tudi Peter Lipar, ki je dovršil glasben študije na ljubljanskem konservatoriju, sedaj vodja Glasbene šole v Kranju. Prvič zasledimo njegova dela za mladinsko zbor v izdajah SIMC. Pozneje je samostojno izdal zbirko klavirskih skladb pod naslovom »Bagatele«. Zdaj pa je v samozaložbi izšla nova edicija vokalnih skladb »Šest zborov«, ki vsebuje dva mladinska, dva moška in dva mešana zbora.

Zbirka kaže brez dvoma autorjevo kompozicijsko nadarjenost. Skladbe pričajo o njegovi zmožnosti in smislu za dojemanje poezije ki mu jo nudi tekst in ki jo na svojstven način prav tenkočutno prelije v glasbo. Dela kažejo, da autor ne stremi zgolj za imitacijo ali ilustracijo posameznih besedi, ampak se skuša poglobiti muzikalno in kompoziciji vdahniti neko notranjo napetost. Liparju ni za hlastanje za neobičajnimi efekti, ki jih utegne nuditi novodobna usmerjenost in ki so večkrat brez vsake globlje muzikalne nuje, le zgolj nekaj čisto zvočnega ki nudi poslušalcu velikokrat samo zunanji zvočni utis brez občutka močne duhovne dinamike. Skladbe v tej zbirki so bile napisane v razdobju šestih let. S tokom časa je šel tudi njegov razvoj v skladateljskem ustvarjanju. Zdi se, da je Lipar zaslutil, da mu je materialna izraznost premalo in da se je v iskanju že dotaknil tistega sveta, ki je pravi vir živi glasbeni vsebini; iz te bo mogel pri ustvarjanju črpati, da izrazi tisto lepoto v muziki, ki bo učinkovala notranje prepričljivo, pa čeprav z izrazjem v smislu novodobne hromatike in sodobne arhitektonike, ki jo kot bivši gojenec šole prof. Slavka Osterca zastopa. Šola prof. Osterca je pred leti zbudila mnogo vsestranskega zanimanja. Zelo delavna je bila in vzgojila celo vrsto mladih komponistov, ki se udejstvujejo v vokalni in instrumentalni kompoziciji. Dasi je kritika več ali manj novodobna pisana dela skoro odklanjala, vendar moramo nekaj del zlasti zadnjih let — nekatera prav dobra smo slišali že na koncertnih odrih — prav toplo sprejeti ter jim priznati svojstvene muzikalne vrednote. Pri tem mislim predvsem na literaturo in izvedbo mladinskih zborov in pa na dela, ki so nastala prav v zadnjem času, še neobjavljena in ki izhajajo vprav iz Osterčeve šole. Tako kažejo tudi Liparjeva dela nagnenje in stremljenja njegovega jaza globljemu umetniškemu izrazu, za poduhovljenostjo, za lepoto, ki nudi poslušalcu notranjo zadovoljitev.

»Godovnico« je autor napisal že l. 1934 na tekst F. Ločnikarja; ta skladba spada še v dobo čolanja, vendar kaže že ta štiriglasni mladinski zbor, kako je autor znal nadahniti tekstu odgovarjajoče zvočno nastrojenje in najti tudi primerno obliko. Skladba začne z živahnim tridelnim ritmom v kvinti, kar daje utis otroške pesne igravosti. Skladba se gibljе nadalje v ritmičnem menjavanju in enostavnem prepletanju melodičnih črt. Melodija je preprosta, otroško pripovedovalna. Imoticija instrumentov pri besedilu »... s klarinetom krepki bas...« daje skladbi še večjo razgibanost. Po pristnem doživetju otroškega sveta je prav tako nastala na prav preprosti motiv zvonov grajena štiriglasna pesem za mladinski zbor Zvon v nedeljo. Obe skladbi sta za vokalne možnosti mladih dobro pisani. Drugo delo še posebej odlikuje muzikalno nujna in dosledna izpeljava motiva v dobro in enovito zgradbo, ki ima v sebi nekaj umetniško zaključenega, zaradi česar jo morem smatrati za najpopolnejšo kompozicijo v tej zbirki g. Strniše za moški zbor; za to postavo na besedilo g. Strniše za moški zbor; za to postavo je dobro pisano delo. Le škoda, da mu je tekst nudil premalo muziciranja. Autor začne mirno graditi. Komaj se skladba nekoliko razvije, pa jo že mora zaključiti — z začetkom. Zahteva pa od izvajalcev precejšnje intonacijske ter ritmične težkoče. Najdaljša in tudi glasbeno najmočneje zajeta je v koralnem smislu zgrajena »Procesija« na besedilo P. Golie za moški zbor. Delo nudi dirigentu popolno svobodno interpretacijo. Kompozicija ima polno melodičnih domislekov. Po notranji izraznosti nudi mnogo estetsko-muzikalnih učinkov. Vendar je v celoti nekako razcepljena v več delov zaradi prevečkratnega ponavljanja začetne fraze v isti glasovni skupini. Moti tudi ritmična nedoslednost v odnosu do besednega metruma, ki se tudi pri ostalih skladbah ne ujema sem pa tja s poudarjenim in nepoudarjenim zlogom. Drugače pa predstavlja delo po eruptivnosti najmočnejšo stvaritev v tej zbirki, dasi formalno ni tako enovita in dodelana.

Na Peruzzijevo besedilo je »Pomladna« in na Z. Goile »Sanjači« Prva štiriglasni mešani druga pa peteroglasni mešani zbor. »Pomladna« zahteva v imitaciji ptičjega čivkanja delikatne tehnične izvežbanosti; za zbor so predložki zlasti na vokal i skoro neizvedljivi, ako pričakujemo od izvajalcev preciznosti. Interesantu je pri tej skladbi ritmična menjava, pri čemer bodo samo poudarjena mesta učinkovala morda le z ozirom na barvo moških in ženskih glasov in v okviru nujne izpeljave obeh fraz. »Sanjači« je mirna skladba za sopran in alt, prvi in drugi tenor in bas.

Sodeč po tej zbirki, moramo priznati napredek v autorjevem prizadevanju: nuditi nam resnično muziko. Pričakujemo, da nam bo dal še boljša in močnejša dela, ki bodo sodobno glasbeno literaturo še bolj obogatila. sil.

Umetnostna razstava Ljuba Ravnikarja

V »Galeriji Obersnel« je razstavil po katalogu sodeč 90 del mladi slikar **L. Ravnikar** in sicer v treh tehnikah (olje, akvareli, hinorezu). Tako se s to obširno zbirko prvikrat predstavlja naši javnosti mladi slikar, ki se z veliko pridnostjo bori za čim popolnejšo umetnostno obliko.

Olja — skoraj brez izjeme — pokažejo najšibkejšo stran razstave. Ravnikar preizkuša tehniko za tehniko, bori se še z materijo in le redkokje se prebije do ugodne estetske rešitve. V najugodnejšem primeru postavi čim resničnejšo zunanjo podobo predmeta, zanemari pa njegovo notranjo vsebino. Do neke mere velja to tudi za **akvarele,** ki pa vendarle tvorijo kvalitetnejše ogrodje razstave. Tehnika je tu popolnejša in slikar se mestoma tesno približa idealu uravnovešene in estetsko učinkujoče podobe. Vidna je velika rutina, toda tudi tu pomanjkljiva poglobljenost do slikarskega predmeta. Dobri so motivi »Iz okolice Jesenic«. Z osredotočenim študijem krajine, njenih skritih lepot in njene bistvene, značilne podobe, utegne L. Ravnikar na polju naše akvarelne umetnosti ustvariti še dokaj vrednot.

»Mladinski ciklus« je po svoji zamisli in izvedbi zanimiv, dasi najbrž ne povsem originalen. Spominja na risane filme iz Amerike (n. pr. W. Disneya). Vendar zazveni mestoma iz podob pristno pravljično razpoloženje in čustvovanje. V tem smislu bi se mogla poglobiti pri nas ilustracija naših mladinskih knjig. Povsem v pravljičnem duhu ožive namreč pred otrokovimi očmi pojavi iz prirode, v slehernem predmetu se odkrije duša, ki dostikrat čustvuje povsem človeško in mlademu srcu se na ta način narava zelo približa. Tudi ljubezen do naravnih pojavov in predmetov se na ta način vzgoji, le poglejmo n pr. lepi list »Žalostinka«. Ta tajinstveni, pravljični svet poln lepote, pa pri L. Ravnikarju moti na nekaterih mestih brezpotrebna dekorativnost, ki kompozicionalno in barvno razbije podobo (n. pr. »Poletje«).

Dekorativnost in v še večji meri grotesknost pa je značilna za L. Ravnikarjevo zbirko linorezov. Sicer jih sam imenuje »groteske« in opravičuje njihov neuspeh (izšli so v knjigi) s tem, da ima naše občinstvo več smisla za lirične motive, vendar to na dejstvu, da je ta grotesknost pretirana in mestoma neestetska, nič ne izpremeni. (Prim. »Konjski akt«, »Prva prisega«, »Policijska ura«.) Ni bistveno za grotesko, da zgolj poudari in potencira forme in da snovno zajame abnormalnosti gotovih pojavov v današnji družbi, marveč, da nam tudi etično kaj pove ali pa se vsaj vzdrži v izvestnih estetskih normah, preko katerih je le še »grdo« in neokusno. Ni čudno, da zahteva »groteska« od umetnika, dasi se čuje paradoksno, izredno veliko okusa, pa tudi globoke duhovne razgibanosti.

Dr. S. Mikuž.

Nova moč v Operi - Plesalec Boris Pilato. To ime našemu opernemu občinstvu ni neznano, tudi naš list je pisal o njem ob priliki vrnitve. Boris Pilato je debutiral pred sedmimi leti v ljubljanski Opereti. Rodom je iz Maribora in njegova pot kot plesalec ga je vodila doslej po raznih mestih Evrope. Eno sezono je bil angažiran v Belgradu, nato je nastopal kot baletni solist v graški Operi, gostoval je v mariborskem gledališču in zagrebškem Narodnem kazališču. O priliki svetovne razstave je nastopil v Parizu na mednarodnem plesnem večeru z našimi narodnimi plesi. Potem je dobil angažman v pariškem gledališču Mogador, kjer je nastopala slavna Mistinguette. Nastopil je tudi v filmu »Rdeča plesalka«. Iz Pariza ga je vodilo gostovanje s svojim gledališčem v Monte Carlo, Nizzo, London, Bruxelles, Antwerpen in Ostende. Po angažmanu v Franciji je šel v Nemčijo, kjer je nastopal dva meseca v Berlinu lansko sezono je bil soloplesalec Državne opere v Gdansku, kjer je plesal z lepim uspehom v baletu »Don Juan«. — Domače in inozemske kritike poudarjajo njegov izraziti plesni talent, južnjaški temperament, muzikalnost in ritmičnost ,iznajdljivost v kompoziciji plesov. *Boris Pilato* bo nastopal v letošnji sezoni v naši Operi, in sicer prvič v *Leharjevi opereti »Grof Luksemburški«*, kjer bo plesal skupaj z našo primobalerino Erno Moharjevo veliki valček. Njegov prihodnji nastop po v Bizetovi operi »Carmen«; plesal bo po lastni koreografiji ples z Gizelo Bravničarjevo in Erno Moharjevo, v teku sezone pa bo naštudiral kot koreograf Gluckov dramatični balet: »Don Juan« in bo podal naslovno vlogo.

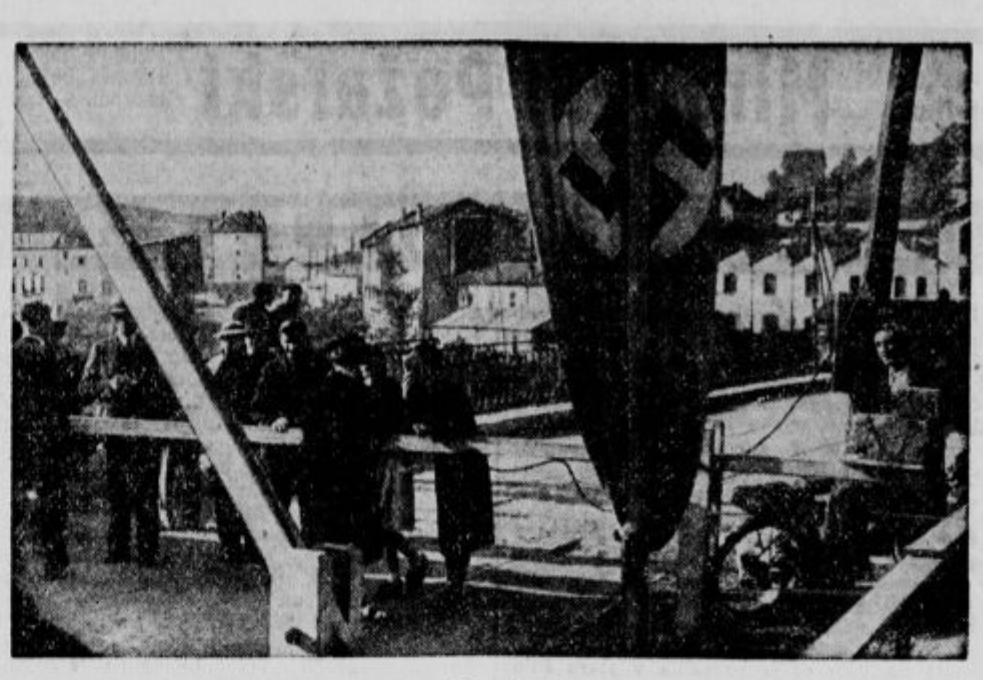

Na meji med zasedeno in nezasedeno Francijo

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Zadnjo nedeljo se je pa zopet uveljavil naš nogomet. Prva reprezentanca je dosegla v Budimpešti neodločen rezultat. B-tim je v Belgradu premagal drugo garnituro aMdžarske, edino najmlajši so podlegli madžarskim juniorjem. Tudi v tenisu se naši dobro drže napram Madžarom, saj so v nedeljo vodili 3:2. Poleg nogometašev so bili na delu zadnjo nedeljo tudi lahko atleti in kolesarji.

Nogomet:

Jugoslavija A : Madžarska A 0 : 0.
Jugoslavija B : Madžarska B 3 : 0 (1 : 0).
Madžarska jun. : Jugoslavija jun. 4 : 2 (: 1)

Slovenska liga:

Ljubljana : Mars 5 : 3 (3 : 1).
Amater : Bratstvo 5 : 0 (2 : 0).
Železničar : Maribor 2 : 0 (0 : 0).
Olimp : Kranj 3 : 1 (2 : 0).
Olimp : Kranj 3 : 1 (2 : 0).

Tabela slovenske lige:

1. Amater	5	5	0	0	18 : 6	10
3. Ljubljana	4	4	0	1	18 : 10	8
3. Železničar	5	3	0	2	10 : 7	6
4. Kranj	5	2	1	2	7 : 10	5
5. Bratstvo	5	2	0	3	12 : 17	4
6. Maribor	5	1	1	3	8 : 14	3
7. Mars	5	1	0	4	01 : 13	2
8. Olimp	5	1	0	4	5 : 11	2

Ostali prvenstveni nogomet:

Hermes : Moste 3 : 1 (0 : 1).
Grafika : Disk 4 : 1 (1 : 1).
Jadran : Korotan 2 : 1 (1 : 0).
Hrastnik : Celje 2 : 0.

Hrvatska liga:

Železničar (Zagreb) : Hašk 2 : 2 (0 : 0).
Slavija (Osijek) : Slavija (Varaždin) 3 : 2 (1 : 1).
Split : Sašk 1 : 0 (0 : 0).
Concordia : Vojvodina (Novi Sad) 3 : 2 (2 : 2). Prijateljska tekma.

Atletski dvoboj Hrvatska : Slovaška 61.5 :53.5

V atletskem dvoboju, ki je bil zadnjo nedeljo med hrvatsko in slovaško reprezentanco v Zagrebu so zmagali Hrvatje z gornjim rezultatom. Podrobni rezultati pa takole izgledajo:

100 metrov: 1. Tauber (Hrv.) 11.5; 2. Klepsatell (Slov.) 11.6; 3. Valenta (Hrv.) 11.6; 4. Klein (Hrv.)

Skok v višino: 1. Dr. Galanda (S.) 175 cm; 2. Abramovič (H.) 175 cm; 3. Rosenberg (H.) 165 cm; 4. Muško (S.)

Štafeta 4×100 metrov: 1. Hrvaška (Kovačevič, Rubin, Klein in Tauber) 45, 2. Slovaška 40.02.

Met krogle: 1. Nemeček (S) 13.01 m; 2. Glibo (H.) 12.86, 3. Ivekovič (H.) 12.49, 4. Dušan (Hrv.)

400 m: 1. Despot (H) 51.04; 2. Mašura (S), 3. Kaiser (H); 4. Mikuš (S).

Triskok: 1. Gal (H) 13.95 m, 2. dr. Galanda (S), 3. Sabo (S) 12.50; 4. Šimunovič (H).

Tek na 3000 m: 1. Kotnik Jože (H) 9:03.04; 2. Galfi (S) 9:17.06 (nov slov. rekord); 3. Holecky (S) 9:35; 4. Zelfič (H).

Tek na 800 m: 1. Srakar (H) 2:04.1; 2. Flass (H) 2:05.1; 3. Mikuš (S) 2:07.1; 4. Kranek (S).

Met kopja: dr. Mala (S) 56.31 m; 2. Markušič (H) 52.62 m; 3. dr. Krasner (S) 50.89; 4. Janderšič (H).

Met diska: 1. Čurčič (H) 42.26 m, 2. Truhar (S) 38, 3. Huten (S) 37.90, 4. Sojic (H).

Skok v daljavo: 1. Urbič (H) 6.82 m, 2. dr. Galanda (S) 6.52, 3. Simunovič (H) 6.43, 4. Mikuš (S).

Švedska štafeta 400×300×200×100 m: 1. Slovaška 2:06.2; 2. Hrvaška 2:06.4.

Motodirke Hermesa na Čatežu

Turni motorji do 100 ccm: 1. Simenc Hinko (Hermes, DKW) 8:26 4/5, 2. Klemenčič Vlado (Hermes DKW) 9:00, 3. Derganc Lojze (Hermes DKW) 9:01.

Turni motorji do 200 ccm: 1. Kavčič Virgil (Hermes Monet) 8:04 4/5, 2. Derganc Lojze (Hermes DHW) 9:35, 3. Rotar Martin (Hermes Ardie) 10:09 2/5.

Turni motorji do 350 ccm: 1. Žagar Tone (Hermes Puch) 7:39 2/5. 2. Kavčič Virgil (Hermes Monet) 7:58. 3. Bar Vinko (IGMK, Kranj DKW) 8:46 2/5.

Turni motorji do 1000 ccm: 1. Bar Vinko (IGMK DHW) 6:45 4/5. 2. Cerič Ivan (Avtoklub, Maribor Zündapp) 6:47 3/5, 3. Cerič Vinko (Avtoklub, Maribor, BMW) 7:58.

Športni motorji do 350 ccm: 1. Rotar Martin (Hermes Indian) 6:36 2/5 (najboljši čas dneva), 2. Trampuž Emil (Hermes AJS) 6:44 4/5, 3. Iglič Pavle (IGMK NSU) 7:34 1/5.

Športni motorji do 1000 ccm: 1. Cerič Vinko (Avtoklub Maribor BMW) 7:31 1/5, 2. Rosenwirth Pepi (Hermes Horex) 7:47 2/5, 3. Sušnik Miha (Avtoklub, Maribor DKW) 7:56 2/5.

Slovenski atleti za Carigrad

Na XI. balkanske igre v Carigrad pojdejo naslednji slovenski atleti: Račič, inž. Stepišnik, Klinar, Mavsar, Oberšek in Košir. Atleti odpotujejo iz Ljubljane v sredo 2. oktobra z vlakom ob 9.30.

Glede sodelovanja jugoslovanskih atletov na letošnji balkanijadi je bilo v zadnjem času precej prerekanja. Hrvatje so hoteli še nekaj svojih atletov v reprezentanco in Slovenci tudi. Hrvatje so celo sklenili, da ne bodo pustili nobenega svojega atleta startati, ker vrhovna atletska zveza ni hotela ugoditi njihovi zahtevi. Vrhovna zveza pa je sklenila, da bo sodelovala na letošnjih balkanskih igrah brez Hrvatov. Sedaj se pa oglašajo hrvatski reprezentantje, ki pravijo, da hočejo iti na balkanske igre, kljub prepovedi svoje zveze. Smo radovedni kako se bo ta komedija končala.

Troboj v Belgradu od 18.—20. oktobra 1940

Akcijski odbor za ustanovitev Slovenske lahkoatletske zveze javlja:

Delegati delovnih klubov, ki so v sklopu akcijskega odbora za ustanovitev Slovenske lahkoatletske zveze so se sestali v nedeljo, dne 29. septembra 1940 in sklenili, da se vrši miting za določitev moštva za troboj.

Izbirni miting bo obenem z mitingom, ki ga je razpisal SK Planina za dan 5. in 6. oktober 1940 na »Stadionu«, vsakikrat ob 15. uri.

V poštev pridejo sledeči atleti:

V soboto, dne 5. oktobra ob 15. uri:

Disk, helenski stil: Ing. Stepišnik, Jeglič, Hlade, prof. Dobovšek, Merala, Lužnik, Košir.

Krogla: Ing. Stepišnik, Jeglič, Hlade, Lužnik.

1500 m: Goršek: Košir, Schmiederer, Agrež, Magušar, Kos, Potočnik, Proj, Jan.

110 m zapreke: Lončarič, Lužnik, Klinar, Rebevšek, Kraner.

400 m zapreke: Pleteršek, Skušek, Urbančič, Pohar, Klinar.

Palica: Oroszy, Pribovšek, Smerdel, Bratovž, Janež.

100 m: Račič, Badl, Gracijanski, Kolenc, Taček, Zorko, Hrovatin.

400 m: Klinar, Pleteršek, Oberšek, Pohar, Vilar, Černe.

V nedeljo, dne 6. oktobra ob 15. uri:

10 km: Zupan, Krepfl, Stojnšek, Kvas, Benedičič.

200 m: Račič, Badl, Klinar, Gracijanski, Černe, Urbančič.

Višina: Milanovič, Zorko, Bratovž.

Troskok: Smolej, Zorko, Nabernik, Bratovž Milanovič, Rebevšek, Kraner.

Disk: Ing. Stepišnik, prof. Dobovšek, Lužnik, Jeglič, Košir.

Kopje: Mavsar, Gregorovič, Kraner, Rigler, Petere, Urbančič.

800 m: Goršek, Košir, Oberšek, Glonar, Muravs, Schmiederer.

Daljava: Zorko, Račič, Stranič, dr. Časny, Lužnik, Lončarič.

Oni atleti, ki niso navedeni in smatrajo, da so sposobni za reprezentanco, se naj javijo na licu mesta pri sodniškem zboru, da morejo nastopiti na željenih disciplinah.

Najhitrejše štafete na 4 x 100 m

Časi, ki jih so doslej dosegle štafete v teku na 4 krat 100 metrov so odlični, ter se sučejo okrog 40 in 41 sekund. Amerikanci so na zadnjih olimpijskih igrah v Berlinu prišli celo pod 40 sekund, saj je tekla njihova štafeta omenjeno progo v času 39.8 sek: Amerikanci so torej edini, ki so prišli pod znamko 40 sekund.

Strokovnjaki so mnenja, da bi bilo možno ob popolnem izkoriščanju predaj doseči čas, ki bi bil pod 39 sekund. Celo to pravijo, da bi se dalo preteči to štafeto v času 38,5 sek. Seveda gre pri tem predvsem za teorijo, ki pa se ne da tako lahko prenesti v prakso. Spodnja tabela pokaže najhitrejše štafete sveta:

39,8 sek. Amerika 1936; 40,1 sek. Nemčija 1936; 40,6 sek. Italija 1940; 40,9 sek. Argentina 1939; 41,0 sek. Madžarska 1945; 41,0 sek. Švedska 1938; 41,2 sek. Anglija 1938; 41.3 sek. Holandska 1936; 41,3 sek. Brazilija 1939, 41,3 sek. Francija 1939; 41,4 sek. Japonska 1936; 41,5 sek. Kanada 1936; 41,6 sek. Norveška 1936; 41,7 sek. Juž. Afrika 1936; 41,7 sek. Švica 1939; 41,8 sek. Poljska 1939.

Slavna preteklost in obupna sedanjost litijskega mostu

Kakor povsod drugod, tako je tudi v Litiji most novejši izum. Prej so imeli za prometno sredstvo čez vodne struge, kakor še dandanes ponekod, kar brodove. Tako je bil pred sedanjim mostom tudi v Litiji brod čez Savo, ki je vodil od Kisletove hiše (najstarejša hiša v Litiji, nekdaj ladjedelnica, pristanišče, gostišče in vrvarna) čez Savo na nasprotni breg. In to je bilo popolnoma razumljivo in tudi zadostno za pičli promet, ki je bil tiste čase pred nekako 100 leti. Kaqti ves promet je šel večidel kar po Savi, ker železnice še ni bilo. Ko pa je stekla železnica, pa brod ni več zadostoval in so zato zgradili nov most,, z močnimi hrastovimi piloti, ki še danes uporno kljubujejo vsem navalom vodnih valov, dasi so stari že skoro 90 let. Most je bil namreč zgrajen že pred 88 leti t. j. leta 1852.

Ta starina je za padnje čase že zelo opešala. Kar trese se, ko gre promet na njem. Nič čudnega, da je dobil živčni napad, ko ga vedno bombardirajo z vozovi, avtomobili in celo s težko obloženimi kamioni, seveda na svojo odgovornost. Pred mostom je namreč tabla za dopustno težo do 2 ton. Tako ni nič čudnega, da se širi govorica, da ne bo prej miru, dokler se na mostu ne bo zgodila velika nesreča. Vsa čast starosti, vendar litijski most kljub svoji starosti ne dela časti ne sebi še manj pa Litiji. Dokler človeška noga še ni prestopila litijskega mostu in vidi Litijo samo iz vlaka, ima o njej še lepe pojme in nekako veličastne utise. Ko pa stopi enkrat na most, tedaj pa te mine vsa poezija in poloti se te prevsakdanja proza in nekaka pomilovalnost.

Vprav te dni, kakor vsako leto, popravljajo tega lesenega veterana, vendar letos že občutno prej kakor navadno ta leta. To se pravi, da se starina hitro stara in vidno peša. Ogromne tramove do 12 metrov in več dolge vlačijo na vozu delavci na most, da mu bodo polomljena in strohnela rebra nadomestili. In koliko to stane! Res, da dobi vsako leto nekaj ljudi par dni ali tednov zaslužka in pa voziček strohnelih drv, toda stroški za vzdrževanje takega mostu so vsako leto preogromni. Zato bi bilo vendar enkrat resnično potrebno, da bi prišla Litija do pravega mostu, ki bi ustrezal današnjemu času in potrebam. Železobetonski most z enim ali kvečjemu dvema lokoma, bi imenitno služil svojemu namenu vsestransko in bi tudi stroški ne bili tako ogromni, ker bi ga z obročnim plačevanjem odplačali v nekaj letih s samimi izdatki za dosedanja popravila. Pa tudi Litija sama bi pridobila na lepoti. Tudi iz tujsko prometnega in gospodarskega stališča bi bil novi most velikanske koristi. Ako namreč hoče kdo kakšno večje breme ali tovor naložiti na tovorni avto, mora pač izbrati še enkrat daljšo pot čez Višnjo goro, po temeniški dolini, čez Vagenšperk, pa v to zasavsko dolino. Ker je naše Zasavje itak vedno zapostavljeno pri kakih napravah, pravi pastorek, kraj, ki ga skoro ni na zemljevidu, brez pravih prometnih žil, bi bil vendar enkrat čas, da bi tudi naše Zasavje, ki je tudi lepo, romantično in privlačno, postalo deležno javne skrbi in zainteresiranosti. Torej: v Litijo nov most — čimprej; nov most za povzdigo gospodarstva; nov most čimprej zaradi tujskega prometa, nov most, zaradi varnosti.

Kranj

Osebna. Tukajšnji žandarmerijski podporočnik g. Kurjak je bil prestavljen na novo službeno mesto v Belgrad. Mesto njega je prišel v Kranj žandarmerijski poročnik in diplomirani jurist g. Anton Petovič.

Motorno kolo ukradeno. Izpred kavarne »Union« v Kranju je neznani zlikavec ukradel motorno kolo znamke »Miele« z evidenčno številko 2-5261.

Škofja Loka

FO in DK sta imela v preteklem tednu svoje občne zbore. Oba sta v pretekli poslovni dobi pokazala resno stremljenje po notranji rasti v značajne fante in zavedna dekleta. Pohvalno je, da večina prav s požrtvovalnostjo sodeluje in pomaga pri prezidavi društvenega doma. Za predsednika FO je bil izvoljen Finžgar Franc, za predsednico DK pa Pirc Marica.

Obalsko poveljstvo na angleški obali

V angleških vojaških poročilih večkrat slišimo o obalskem poveljstvu. Obalsko poveljstvo vrši v moderni vojni najvažnejše naloge. V javnosti je najmanj znano. Obalsko poveljstvo razpolaga s pomembno količino letalskih sil sestoječih se iz najtežjih bombnikov tipa «Blenheim», iz hitrih amerikanskih srednje težkih in izvidniških letal tipa »Sunderland«, ki služijo za zelo dolge polete tudi v najslabšem vremenu

Piloti za ta letala morajo biti v resnici pravi umetniki v letenju, posadke na njih morajo biti izpopolnjene v vseh vrstah letalske tehnike. Biti morajo odlični radiotelegrafisti, vešči za obstreljevanje z bombami in strojnicami. Poleg omenjenega morajo biti člani posadke na omenjenih izvidniških letalih sposobni izvršiti vsake vrste popravila v letalih med letanjem, ker predstavlja vsak polet z izvidniškim letalom za dolge proge pravo pustolovščino.

Naloga obalskega poveljstva je, javiti vsako gibanje in vožnjo sovražnega brodovja, bodisi da je to na norveški obali, v Severnem morju, v Rokavskem prelivu ali v Atlantskem morju okrog angleške obale. Glavni stan obalskega poveljstva ima v ta namen na razpolago mogočne radiotehnične naprave, ki jih stalno spopolnjujejo. Neprenehoma so na delu izvidniška letala, in često se pripeti, da dajejo ta bombnikom poročila o nasprotniku in navodila za napad. Po zlomu Francije se je področje, ki naj ga opazuje in bombardira letalstvo obalskega povelstva, izdatno razširilo in zlasti v zadnih tednih so bile na delu nad industrijskimi in prometnimi kraji letalske sile obalskega poveljstva.

V zadnjem tednu so bile letalske sile obalskega poveljstva vedno zaposlene od Emdena na severu do Cherbourga. Dobro seznanjene z nemškim obrambnim načinom, so obmetavale vedno iste cilje z bombami Kapitan, ki vodi vsa ta dela, pripoveduje: »Vsak moj oficir pozna danes pristanišča, katera mora napadeti, tako dobro, da jih zna narisati. Zelo lahko nam je hitro preleteti Rokav in iznenada napasti, kakor je z druge strani prav tako lahko za Nemce. Mnogo težje nam je izslediti nemške čete in njihove dobro skrite ladje in splave za prevoz čet. Le če katero slučajno zadenemo, pade kritje, za katerega se skrivajo in jih lahko obstreljujemo. Brez dvoma jih je mnogo nagrmadenih po pristaniščih in zalivih. Mnogo smo jih že razbili, toda preveč jih je in predobro so skrite, da bi jih mogli uničiti.«

EDINSTVEN POIZKUS S PUDROM

ki preseneča 10.000 žen

Poziliven DOKAZ, da lahko izgledate lepši

Presenetljiva nova iznajdba z pudrih. Čudovita nova sestavina, ki olepša kožo. Prinaša vanjo novo življenje in sijaj. Da bledi, brezbarvni polti mladostno, prirodno barvo ter povzroči, da se puder obdrži na licu — celo na vetru, v dežju ter vkljub potenju. Preprečuje maščobni blešč nosu. Ta patentirana nova sestavina se imenuje »kremska pena«, vsebuje pa jo samo puder Tokalon.

ŠE DANES napravite ta POIZKUS

RESNIČNO SENZACIONALNA PONUDBA

Napudrajte eno polovico lica s pudrom Tokalonom s »kremsko peno«, drugo polovico pa s kakim drugim navadnim pudrom. Ako ona polovica, na kateri je »kremska pena«, ni videti bolj sveža, mlajša in lepša kakor druga polovica, potem Vam povrnemo celokupno ceno Vašega pudra Tokalon.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(67) Zelenček pa se je trudil noč in dan, trgal, kopal in glodal špranjo, da bi se Mihec lahko splazil skoznjo. Za neznatnega in slabotnega palčka je bilo takšno delo ogromno, skoraj nemogoče, vendar mu je hvaležnost in prijateljstvo do Mihca dajala moč, da ni obupal.

(68) Končno je odprtina le bila zadosti velika, da se je Mihec splazil v »drugo nadstropje« in v svobodo. Bil je tako vesel in ginjen nad palčkovo zvestobo, da takoj še do besede ni mogel priti. Šele čez čas je pokaral palčka, zakaj se je spustil v novo nevarnost, namesto da bi odplul z drugimi rešenci vred.

Zlata maša v Kronbergu pri Gorici

V nedeljo 22. septembra je v Kronbergu pri Gorici obhajal praznik svoje zlate maše gosp. Jakob Rejec, bivši dekan solkanski, ki živi sedaj v pokoju v mirnem zatišju svojega doma na Ajševici v kronberški duhovniji. G. zlatomašnik se je rodil dne 21. julija 1865 v Šebreljah, v prijazni cerkljanski fari, ki slovi zaradi svoje krasne lege. Živahnega in nadarjenega dečka so dali starši v goriške šole, katere je odlično izdelal. Dne 8. septembra 1890 je bil posvečen v mašnika. Najprej je služboval kot kaplan v kraškem Komnu. Od tam se je zopet vrnil v hribe: prišel je za župnika v Čepovan, kjer sicer brije zima in se kopiči sneg, pa so v mikavnem planinskem svetu krasna poletja, ki s svojim hladilnim in zdravilnim ozračjem nudijo prijetno letovanje domačinu in tujcu. Iz Čepovana se je naš slavljenec pomaknil v dolino, na prag Gorice. Zasedel je staroslavno župnijsko mesto v Solkanu, ki je zibelka Gorice. Tu je služboval, deloval in trpel, saj je moral prenesti tudi grozote svetovnega viharja, ki je njegovo faro skoraj docela porušil — 27 let, dokler ni pred dvema letoma stopil v pokoj. Naselil se je na Ajševici, kjer si je s svojimi skromnimi prihranki kupil prijeten domek.

G. zlatomašnik, katerega sedaj v visokih letih muči slab vid in mu odpovedujejo noge, je bil v mladih letih zelo delaven in živahen gospod. Bil ni samo dober dušni pastir, ki so ga njegovi verniki ohranili v ljubečem spominu, ampak je bil tudi razborit kulturni delavec. S svojim študijem si je pridobil široko izobrazbo, se posvetil zlasti slovenski književnosti in se tudi sam udejstvoval kot pesnik. V svoj čas najodličnejšem slovenskem leposlovnem mesečniku »Kresu« in v znanem Janežičevem »Glasniku« je priobčil pod psevdonimom Milče Gabrovič vrsto prav lepih liričnih pesmi, v katerih je prišla do izraza njegova topla ljubezen do domačega doma in naše zemlje. V čitalniški dobi je bil prav razgiban prosvetni delavec ter se je zanimal tudi za naše zadružništvo in pri njem z vnemo sodeloval. Če se sedaj ob zlati maši ozre na potek svojega življenja, lahko z zadovoljnim in ponosnim srcem ugotovi, da je svoje bogate delovne sile s pridom porabil: žrtvoval jih je ljudstvu, iz katerega je izšel, da bi se duhovno in gospodarsko poživilo in okrepilo. To lepo in vzvišeno zadoščenje naj mu ožari še dolgo vrsto zdravih let, ki naj mu jih Bog dodeli!

Slavje zlate maše v nedeljo 22. septembra, ki je bilo namenjeno za ožji krog prijateljev, je bilo prav lepo, prisrčno. Ponosita kronberška cerkev je bila okusno okrašena in se je do zadnjega kotička napolnila s pobožnimi verniki, zlasti Solkanci, ki so iz hvaležnosti in ljubezni hoteli prisostvovati izredni slovesnosti svojega bivšega dušnega pastirja. Cerkveni pevski zbor je neumorno prepeval in dal redki svečanosti praznični pečat. Prof. dr. Močnik iz Gorice je v krepkem priložnostnem govoru očrtal imenitnost in težave duhovskega stanu, za katerega naraščaj je treba skrbeti. Kljub nedelji se je zlatomašnega jubileja udeležilo večje število sobratov, zlasti nekdanjih sodelavcev in počastilo slavljenčevo zaslužno delo. Njihovim čestitkam se pridružujemo tudi mi!

Za dobro voljo

»Ste vi gospodar tukaj?«

»Da, pred enim mesecem sem prevzel restavracijo.«

»Gotovo ste takrat tudi to pečenko prevzeli!«

*

»Kaj moraš najprej storiti, ko dobiš puško v roke?«

»Najprej moram pogledati, katero številko ima.«

»Zakaj?«

»Da ne bi čistil tuje puške.«

Alphonse Daudet: 54

Jakec

Prevedel Fišer Frane

Delo poveličuje svet! Ko je bil Jezus deset let star, je imel že oblič v rokah.«

»To je res,« je zamrmrala Šarlota, ki se ji je nenadoma zazdelo, da vidi svojega Jakca, kako hodi kot majhen Jezušček na Telovo za procesijo in drži v rokah majhen oblič.

»Gospa, preslepiti vas hočejo s temi čenčarijami,« je vpil obupani doktor. »Če boste iz njega napravili delavca, pomeni to, da se boste za vselej ločili od njega. Lahko bi ga poslali na konec sveta, pa bi bil vašemu srcu in duši bližji, kajti duševne vezi ne poznajo razdalj, medtem ko družabna razlika človeka popolnoma odtuji. Boste že videli, boste že videli! Prišel bo dan, ko se ga boste sramovali, ko boste rekli, da ima hrapave roke, prostaško govorjenje in drugačna čustva kot vi; prišel bo dan, ko bo stal pred vami, svojo materjo kot pred tujko, ki je za razred višja od njega in takrat ne bo samo ponižan, temveč uničen.«

Jakec do zdaj ni spregovoril niti besedice. Ždel je v kotu za omaro in pazljivo poslušal. Ob misli, da bi se mu njegova mama utegnila odtujiti, se je nenadoma stresel.

Stopil je v sredo sobe in z odločnim glasom dejal:

»Nočem postati delavec!«

»Oh, Jakec!« je Šarlota prepadeno vzkliknila.

Zdaj se je oglasil d'Argenton:

»A tako, ti nočeš postati delavec? Poglejte no! Mladi gospod se protivi moji odločitvi! Ti nočeš postati delavec? A oblačiti se, spati in pohajkovati, to pa hočeš? No, dobro! In zdaj ti povem, da te imam dovolj, ti vražji zajedavec; če nočeš delati, potem me ne boš več izkoriščal!«

Prenehal je in nenadoma prešel iz blazne jeze v hladnost, kar je bilo značilno pri njegovem obnašanju:

»Pojdite v svojo sobo,« mu je rekel, »premislil bom in odločil, da bo prav.«

»Dragi d'Argenton, poslušajte moj nasvet...«

Toda Jakec ni slišal konca Rivalsovega stavka. D'Argenton mu je pokazal vrata.

V njegovo sobo se je slišal ves prepir kot odmevi kakega orkestra. Razločil je glasove in vedel, čigavi so.

»Zlagali ste se!«

»Gospoda, gospoda!«

»Življenje ni roman.«

»Delavska obleka je nekaj svetega!«

Končno se je zaslišal s praga gromki glas starega Vivalsa: »Naj me obesijo, če bom še kdaj prestopil vaš prag!«

Nato so se vrata zaloputnila in v jedilnici je nastala tišina, ki jo je prekinjal le žvenket vilic in nožev v polnem naletu.

Obedovali so.

»Ponižati ga hočete, sramovali se ga boste.« Deček si je zapomnil te besede in sam pri sebi dobro čutil, da je prav to namen njegovega sovražnika.

Zato tudi noče, ne, ne, tisočkrat ne, noče biti delavec.

Vrata so se odprla. Mati je vstopila.

Zelo je bila objokana in tokrat so bile njene solze zares prave, resnične, take, ki na obrazu pustijo zareze Prvikrat je njeno materinsko lice dobilo izraz žalosti in mučeništva.

»Poslušaj me, Jakec,« je dejala in poskušala biti stroga, »resno moram s teboj govoriti. Zelo sem žalostna zaradi tebe. Odkrito si se uprl svojim pravim prijateljem in odklonil poklic, ki ti ga nudijo. Vem, da bo to novo življenje...«

Med govorjenjem se je izogibala dečkovega pogleda, ki je bil tako žalosten, očitajoč, goreč in objokan, da se mu ne bi mogla upirati.

»... vem, da bo to novo življenje, ki smo ti ga namenili, popolnoma drugačno od življenja, kakršnega si imel do današnjega dne. Priznam, da sem tudi jaz bila v prvem trenutku presenečena; toda slišal si, kaj so ti rekli! Ali ne? Delavčev položaj ni več tak, kot je bil nekoč. Nikakor ne! Nikakor! Dobro veš, da je danes prišla vrsta na delavce. Doba meščanstva je minula in doba plemstva tudi. Čeprav je plemstvo kljub temu... Ali ni za tvojo starost končno najprimerneje, da se pustiš voditi od ljudi, ki te imajo radi in ki so izkušeni?«

Otrokov jok jo je prekinil:

»Torej me tudi ti podiš, tudi ti me odganjaš?«

Zdaj se mati ni mogla več zadržati. Objela ga je in krčevito privila nase:

»Jaz, da te podim? In ti to verjameš? Je to mogoče? Slišiš, pomiri se, ne drgetaj, ne jemlji si tako k srcu! Veš, kako te ljubim, in če bi bilo odvisno od mene, se midva nikdar ne bi ločila. Toda človek mora biti pameten in misliti je treba nekoliko na bodočnost... joj, temna je najina bodočnost.«

Drgetaje, v plohi besed, ki se ji je še včasih vsula, kadar gospodarja ni bilo poleg, med raznim preskakovanjem z ene misli na drugo in z raznimi domisleki je skušala Jakcu razložiti, kako neurejeno je njuno življenje.

»Vidiš, dragec, ti si še zelo mlad; so stvari, ki jih ne moreš razumeti Nekega dne, ko boš večji, ti bom odkrila tajnost tvojega porekla. Pravi roman je to ,dragec! Nekega dne ti bom povedala ime tvojega očeta in razložila, kako strašna žrtev usode je tvoja mati. Zaenkrat se samo tega zavedaj, samo to upoštevaj, da nimava ničesar, ubožec moj, da sva popolnoma odvisna od... Njega. Kako naj se potem protivim tvojemu odhodu, zlasti ker vem, da bo ta le v tvojo korist? Ničesar ne morem zahtevati od njega. Toliko je že za naju napravil. Poleg tega on ni posebno bogat in njegova strašna umetniška karijera ga toliko stane! Ne bi mogel plačevati stroškov tvojega šolanja. In kaj naj jaz storim med vama? Odločiti se moram na vsak način. Oh! Ko bi jaz mogla oditi namesto tebe v Indret! Pomisli tudi na to, da bošimel svoj poklic. Ali ne boš ponosen na to, da ne boš odvisen od nikogar, da boš sam svoj gospod in si sam zaslužil svoj kruh?«

Otrokove oči so se zalesketale in spoznala je, da ga je zadela na pravo mesto; polglasno, s tistim božajočim in šuštečim materinskim glasom mu je šepetala:

»Meni na ljubo ubogaj, Jakec! Hočeš? Glej, da boš čimprej samostojen. Kdo ve, če ne bom morala nekega dne poiskati pri tebi zavetja, ko boš ti moja edina opora, moj edini prijatelj?«

»Ali je verjela, kar je rekla? Ali je bila to slutnja, nepričakovan pogled v bodočnost, ki vam do dna razgali vašo usodo in trpkost lastnega življenja? Ali pa je to rekla kar tako, ker se je zaletela v plohi besedi in v sentimentalni nastrojenosti?

Naj bo že kakor hoče, ničesar boljšega si ne bi mogla izmisliti, da bi ganila to drobno plemenito srčece. Uspeh je bil takojšen. Ob misli, da bo njegova mama potrebovala njegove pomoči, da ji bo pomagal s svojim delom, se je takoj odločil.

Naravnost v oči ji je pogledal:

»Priseži mi, da me boš vedno ljubila, da se me ne boš sramovala, ko bom imel črne roke.«

»Jakec moj, če te bom ljubila..!«

Mesto odgovora ga je obsula z ljubkovanjem za vročimi poljubi je skrila svoj nemir in svojo pekočo vest, kajti od te minute dalje je vest pekla nesrečno žensko in peklo jo je vse življenje in nikdar ni pomislila na svojega otroka, ne da bi občutila, kot bi ji kdo meč zasadil v srce.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

23 letni fant

nudi 1000 din onemu, ki mu preskrbi službo v hotelu, tovarni ali slično. Zmožen tudi 5000 din kavcije. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14866.

Službo dobe

3 krojaške pomočnike

sprejmem takoj za velika in mala dela. Plača dobra, delo stalno. - Jože Gostenčnik, krojač, Mladenovac.

Kuharica

popolnoma samostojna, ki opravlja poleg kuhe tudi vsa gospodinjska dela, se takoj sprejme. Sv. Petra cesta 29-III.

Mizarske pomočnike

sprejmemo za izdelovanje valjčnih mlinov. Prednost imajo mlade moči. Nastop takoj. Ponudbe poslati na tvrdko Adolf Jelenc & Tomažin, Ljubljana, Celovška 49.

Kuharica

za gostilno, ki ima veselje tudi za druga hišna dela, se sprejme. M. Inkret, gostilna, Štore 11.

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah ČERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Divji kostanj

kupuje kakor vedno ARBEITER Maribor, Dravska 5.

Vilo v Ljubljani

najraje Mirje, po možnosti s hipoteko, kupim. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Mirje« št. 14381.

Vreče od moke

rabljene, za 85 kg, kupujem po najvišji dnevni ceni. Ponudbe poslati na Ernest Nuspl, Sombor, k

Prodamo

Kreko perilo

moške in fantovske srajce spodnje hlače itd. dobite še vedno po izredno nizkih cenah pri »Kreko«.

Prodam

bukove deske 3, 5, 6 cm, 2-5 m morale 20/20, 25/25, 30/30 mm m³ 400—500. - Blago belo suho. Lesna industrija Martinc, Škofljica. (1

Posestva

Hišo z gostilno

ali bifejem, srednji promet, v Ljubljani, kupim ali vzamem lokal v najem. Gotovina takojšnja. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Solidno« št. 14909.

Travnik in gozd

na lepem kraju, takoj prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14904.

Glasba

Pouk na harmoniki

klavirski in na gumbe, po edino pravilni uspešni metodi. — Pojasnila v Ljubljani: hotel Metropol: torek, sreda in četrtek; v Celju: Glavni trg 16-II., petek in sobota. Pouk pri priznanem strokovnjaku, državnem prvaku Rudolfu Pilihu vam jamči gotov uspeh.

Ženitbe

Kuharico

poročim. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Ž nekaj denarja« št. 14765.

STROJI

Mizarski poravnalni stroj

Abrichtmaschine — malo rabljen, takoj kupimo. - Tvrdka Adolf Jelenc & Tomažin, Ljubljana, Celovška 49.

Stanovanja

Sobo in kuhinjo

z vrtom, oddam. Zrkovska c. 24, Maribor - Pobrežje.

IŠČEJO:

Petčlanska rodbina

inozemci, odrasle osebe, išče stanovanje in hrano pri mirni družini s 15. oktobrom za dobo dveh mesecev. Pismene ponudbe z navedbo cene v upravo »Slovenca« pod »Udobno bivanje« 14877.

Razno

TEL. 2951

DRVA PREMOG IV. SCHUMI DOLENJSKA CESTA

Brezplačno zavojček

Dostalovega toaletnega bisera na poskušnjo. — Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozoljci, ogrci, nečistosti obraza izginejo. Pošljite za stroške 3 dinarje v znamkah. — Kemikalija, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton 40 din.

„SLOVENEC“ na 10 straneh je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik!

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA

Ker je loterijski načrt preteklega 40. kola s svojimi zanimivimi spremembami naletel na veliko odobravanje pri kupcih srečk, tako da so bile vse srečke, ki so jih vzeli pooblaščeni prodajalci in njihovi podprodajalci, skoraj vse razprodane, je Državna razredna loterija isti načrt pridržala v veljavi tudi za prihodnje 41. kolo srečk.

Srečke I. razreda 41. kola so izgotovljene in bodo prišle v prodajo 12. septembra t. l. v 100.000 celih srečk, ki bodo žrebane takole:

I. razred: 11. oktobra 1940
II. razred: 12. novembra 1940
III. razred: 13. decembra 1940
IV. razred: 13. januarja 1941
V. razred: od 8. febr. do vključno 6. marca 1941

Cena srečk za vsak razred je naslednja: cela din 200·—, polovična din 100·— in četrtinka din 50·—.

Skupna vrednost dobitkov v 41. kolu znaša

din 65,000.000·—

V vseh petih razredih je 7 premij, in sicer: 1 za 2,000.000; 1 za 1,000.000; 3 po 500.000 in 2 po 300.000 din.

Poleg teh premij so še naslednji večji dobitki: 7 po 200.000; 16 po 100.000; 17 po 80.000; 17 po 60.000; 19 po 50.000; 17 po 40.000 kakor tudi veliko število drugih večjih dobitkov.

Z možnim združenjem premij in dobitkov se v najsrečnejšem primeru v V. razredu na eno srečko lahko dobi

din 3,200.000·—

Za izplačilo dobitkov jamči država Kraljevine Jugoslavije.

Srečke se dobijo pri pooblaščenih prodajalcih in njihovih podprodajalcih, ki so domala v vseh večjih mestih.

Natančnejša navodila z loterijskim načrtom in splošnimi pravili dobite na zahtevo brezplačno pri vseh pooblaščenih prodajalcih srečk.

Razglas licitacije.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo imel dne 10. okt. 1940 ob 11 drugo javno ponudbeno licitacijo za oddajo vseh gradbenih in obrtniških del pri adaptaciji medicinske terapije Okrožnega urada v Zagrebu.

Licitirajo in oddajo se vsa gradbena in obrtniška dela skupaj ali posamič, in sicer:

I. skupina: gradbene tvrdke s keramičnimi izdelki, opločenjem in podi;
II. skupina: mizarske in okovne tvrdke;
III. skupina: steklarske tvrdke;
IV. skupina: soboslikarske in ličarske tvrdke;
V. skupina: elektrotehnične tvrdke;
VI. skupina: tapetniške tvrdke;
VII. skupina: inštalacijske tvrdke (centralna kurjava, ventilacija, kanalizacija, sanitarne ter toplovodne naprave).

Vsa ostala navodila in vzorce za sestavljanje ponudb se lahko dobe dnevno pri Tehn. odseku Osrednjega urada v Zagrebu, Mihanovićeva 3, soba 418 med uradnimi urami.

Zagreb, dne 26. sept. 1940.

Št. 53.110—40.

OSREDNJI URAD ZA ZAVAROVANJE DELAVCEV V ZAGREBU.

Naznanjamo

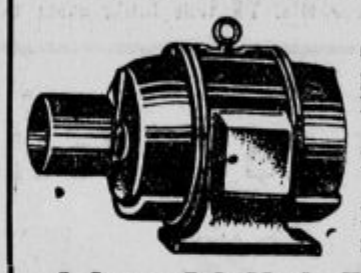

vsem interesentom, da je prispela pošiljka CONZ elektromotorjev. Kupite, dokler traja zaloga. Dobite jih samo pri tvrdki

Jelenc Adolf & Tomažin
Ljubljana, Celovška 49

✚

Sporočamo žalostno vest, da nam je umrl dragi brat, gospod

ANDREJ BABUDER

upokojenec državnih železnic

Pogreb bo v sredo, dne 2. oktobra ob 9 dopoldne z doma, Unec pri Rakeku.

Unec p. Rakeku, Maribor, Chicago, Rim, Trst, Ljubljana, dne 29. septembra 1940

Žalujoči ostali

Kupujte pri naših inserentih

Naročajte in širite »Slovenca«!

ZAHVALA. Vsem, ki ste z nami sočustvovali ob prezgodnji smrti naše srčno ljubljene

DARINKE

vsem, ki ste jo prišli od blizu in daleč spremiti na njeni poslednji poti in vsem, ki ste ji darovali prekrasno cvetje, iskrena, globoka zahvala. — Bog plačaj!

Maša zadušnica za pokojno se bo darovala v sredo, dne 2. oktobra 1940 ob 7 zjutraj v cerkvi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, dne 30. septembra 1940.

Žalujoči rodbini ing. Stefani, Zupan.

Zahvala

Za vso izkazano sočustvovanje in tolažbo ob bridki izgubi našega dobrega očeta, brata, strica, svaka, tasta, deda, gospoda

Josipa Jonke

kakor tudi za počastitev njegovega spomina s poklonjenim cvetjem in dobrimi deli ter številnim spremstvom na njegovi zadnji poti — naša prisrčna hvala.

Bog plačaj!

Sveta maša zadušnica se bo darovala v soboto, dne 5. oktobra 1940 ob 7 zjutraj v župni cerkvi pri sv. Petru.

Ljubljana, dne 29. septembra 1940.

Žalujoči ostali

✚

Umrl nam je naš dobri soprog, oče, stari oče, gospod

Nikolaj Obradovič

uradnik banske uprave v pokoju in rez. peš. kapetan I. kl.

v 60. letu svoje starosti. — Pogreb dragega pokojnika bo v torek 1. oktobra ob četrt na pet popoldne z Žal, kapelica sv. Petra, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 30. septembra 1940.

Globoko žalujoči: Alojzija, soproga; Oton, Nikolaj, sinova; Anka, Alma, snahi; Dušica, vnukinja — in ostalo sorodstvo.

✚

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je naša nad vse ljubljena žena, mama, babica, sestra, teta, tašča, gospa

Elza Obračunč roj. Hiršl

v nedeljo, dne 29. septembra 1940 dotrpela po mučni bolezni, previdena s tolažili svete vere.

Pogreb drage pokojne bo v torek, dne 1. oktobra 1940 ob pol 4 popoldne z Žal — kapelica sv. Jakoba — k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja!

Ljubljana, Litija, Maribor, Garčin, Trst, dne 29. septembra 1940

Žalujoče družine:
Obračunč, Hiršl, Premrl, Tikvič, Ivanišič

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič